

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ

Platero en ik een Andalusische elegie

Vertaald uit het Spaans en van een nawoord voorzien door M. Vanderzee

*****

*Ter Herinnering aan Aguedilla
die arme zot uit de Calle del sol
die me altijd bramen en anjers liet brengen*

*****

Platero

Platero is klein en heeft een dikke, zachte vacht; zo zacht dat je zou zeggen dat hij helemaal uit watten bestaat, dat hij binnenin geen botten heeft. Alleen de gitzwarte spiegels van zijn ogen zijn hard als twee kevers van zwart kristal.

Ik laat hem los en hij loopt naar het veld, waar hij, zonder ze echt aan te raken, nonchalant met zijn snuit langs de roze, hemelsblauwe en donkergele bloemetjes strijkt... Ik roep hem zachtjes: 'Platero?' en dan komt hij op een vrolijk drafje naar me toe gerend, waarbij het lijkt of hij lacht met ik weet niet wat voor een wonderschoon belgerinkel...

Hij eet alles wat ik hem geef. Hij houdt van mandarijnen, van muskaatdruiven, allemaal van amber, van paarse vijgen, met hun glasheldere honingdruppeltje...

Hij is teder en aanhalig als een klein kind...; maar sterk en hard vanbinnen, alsof hij van steen is. Wanneer ik, zondags, op zijn rug door de achterste straten van het dorp rijd, blijven de boeren, in nette kleren, zwijgend naar hem staan kijken.

'Die's van staal.'

En dat is-ie. Van staal en maanzilver, allebei tegelijk.

*****

Witte vlinders

De nacht valt, nevelig en paarsblauw. Vage lichtplekken, mauve en groen, blijven zichtbaar achter de kerktoren. De weg klimt omhoog, een en al schaduw, zomerklokjes, plantengeur, gezang, vermoeidheid en verlangen. Plotseling komt er een donkere man, hoed op, prikstok in zijn hand, zijn lelijke gezicht eventjes rood in de gloed van een sigaret, naar ons toe

gelopen uit een schamele hut, die schuilgaat achter kolenzakken. Platero schrikt zich dood.

`Hebt u iets bij zich?'

`Kijkt u maar... witte vlinders...'

De man wil zijn prikstok dwars door de mand boren, en ik laat hem maar begaan. Ik doe de mand open, waarin hij niets ontdekt. En het verhoopte voedsel passeert, vrij en argeloos, zonder tol te betalen.

*****

Spelletjes in de schemering

Wanneer in de schemering van het dorp Platero en ik verkleumd de paarse duisternis van het armzalige steegje ingaan dat naar de droge rivier voert, proberen de arme jongetjes elkaar aan het schrikken te maken door bedelaartje te spelen. Eentje trekt een zak over zijn hoofd, de ander zegt dat hij blind is, weer een ander doet alsof hij mank is...

Even later, met die typische wispelturigheid van kinderen, zien ze zichzelf voor prinsesjes aan omdat ze schoenen en kleren dragen en hun moeders, hoe ze er aan komen mag Joost weten, hun iets te eten hebben gegeven:

`Mijn vader heeft een horloge van zilver.'

`En mijnes een paard.'

`En mijnes een geweer.'

Een horloge dat hij in het holst van de nacht zal jatten, een buks die de honger niet zal doden, een paard dat armoede zal brengen...

Dan: een kring van meisjes. Tussen al die donkere kinderen is er eentje die van buiten het dorp komt, die op een andere manier praat, het nichtje van de Groene Vogel; met broze, zuivere stem, een klaterend stroompje in de duisternis, zingt ze trots als een prinses:

*Ik ben het veeeeeuw-tje
van de graaaaf van Oréeee*

...Ja, ja! Zing, droom, arme kinderen. Nog even en bij het ontluiken van jullie volwassenheid zal de lente jullie als een bedelaar aan het schrikken maken, met het masker van de winter.

'Kom, we gaan, Platero...'

*****

De zonsverduistering

Onwillekeurig staken we onze handen in onze zakken en langs ons gezicht voelden we zachtjes de klapwiekende vleugels van de verkoelende schaduw strijken, net als wanneer je een dicht pijnbos ingaat. De kippen verdwenen

één voor één via het trapje in hun hok. Rondom was het groen van de velden in de rouw, alsof ze door het paarse kleed van het hoogaltaar werden toegedekt. In de verte kon je het wit van de zee zien en sommige sterren lichtten bleekjes op. Hoe verdween in een gestaag ritme het wit van de dakterrassen! De mensen die daar stonden schreeuwden leuke of flauwe grappen naar elkaar, klein en donker in die benauwende stilte van de zonsverduistering.

We keken naar de zon met alles wat voorhanden was: met de toneelkijker, met de verrekijker, met een fles, met gekleurd glas; en vanaf elk punt: op de veranda, op de ladder van de stal, in het venster van de graanschuur, achter het patiohek, met zijn gekorrelde blauwe ruitjes .. .

Toen de zon verduisterde, die nog even daarvoor alles wel twee, drie, honderd keer zo groot en zo aangenaam maakte in het ingewikkelde spel van zijn gouden licht, liet hij in een korte schemering alles eenzaam en berooid achter, alsof hij eerst goudstukken en daarna zilvergeld voor koper had gewisseld. Het dorp was als een stuiver, groen uitgeslagen en waardeloos. Hoe treurig, hoe gering de straten, de pleinen, de toren, de wegen op de heuvels!

Platero daarginds in de kraal, leek minder een echte ezel, on- · werkelijk, piepklein; een andere ezel...

*****

Huivering

De maan gaat met ons mee, groot, rond, zuiver. In de sluimerende velden is vaag tussen de braamstruiken iets zichtbaar wat zwarte geiten lijken ... Iemand verstopt zich stilletjes wanneer we voorbijkomen. Van de andere kant van het hek overhuift een enorme amandelboom, sneeuwwit door de bloesem en het maanlicht, zijn kruin verstrengeld in een wolk, de weg waar her en der pijlkruid opschiet ... Een doordringende sinaasappelgeur ... Vochtigheid en stilte ... Het ravijn van de heksen ... · 'Platero, wat ... een kou!' Platero, onduidelijk is of hij nu door zijn eigen of door mijn angst is aangestoken, begint te draven, waadt door het beekje, trapt op de maan, die in stukken breekt. Het is of een massa doorzichtige glazen rozen een kluwen rond zijn poten vormt om hem te laten struikelen ... En Platero, zijn kont toegeknepen alsof iemand hem op de hielen zit, draaft de helling op terwijl hij al die voor altijd onbereikbaar lijkende warmte voelt van het dorp waar we bijna ZIJN ...

*****

De kleuterschool

Als jij, Platero, samen met de andere kinderen naar de kleuterschool zou gaan, zou je het abc leren en haakjes maken. Je zou net zoveel weten als de ezel van was op de kermis - de vriend van de kleine zeemeermin die met een bloemenkroon rond haar hoofd haar prachtige roze lichaam toont in een groene zee achter glas -; meer dan de dokter en de pastoor van Palos, Platero.

Maar hoewel je pas vier bent, ben je flink uit de kluiten gewassen en niet bepaald slank! Op wat voor stoeltje zou je eigenlijk gaan zitten, aan wat voor tafeltje zou je schrijven, wat voor schrift en wat voor pen zouden geschikt voor jou zijn, waar zou je staan, zeg het eens, als we met z'n allen het Credo zingen?

Nee. Doña Domitila - in Nazarenershabijt, paars met een geel koord, net als Reyes, de dorpsdoot -, zou je waarschijnlijk twee uur lang laten knielen in een hoek van de speelplaats met die platanen, of je op de poten slaan met haar lange rietstok, of de kweepeergelei van je twaalfuurtje opeten, of een brandend stuk papier onder je staart houden, of zo lang je oren wrijven dat ze even rood worden als die van de zoon van de haciëndaopzichter wanneer het gaat regenen...

Nee, Platero, nee. Ga jij maar lekker met mij mee. Ik zal je leren over de bloemen en de sterren. Dan zullen ze je tenminste niet uitlachen zoals ze met domkoppen doen, noch zullen ze je, alsof jij nu bent wat ze een ezel noemen, die puntmuts opzetten met die grote ogen, indigo en oker als de bootjes op de rivier, met die oren wel twee keer zo lang als de jouwe.

*****

Mafkees

In mijn rouwkleren, met mijn Christusbaard en mijn zwarte hoedje, moet ik er vreemd uitzien op die zachte, grijze vacht van Platero.

Wanneer ik op weg naar de wijngaarden door de laatste straten van het dorp rijd, de kalk van de huizen spierwit in de zon, rennen de smerige zigeuner kinderen met hun lange haren achter ons aan, terwijl hun harde buiken uit de groene, rode en gele vodden steken en ze aan één stuk door gillen:

'Mafkees! Mafkees! Mafkees!'

...Voor ons liggen de velden, die al groen zijn. Bij het zien van de immense, zuivere hemel, van een vlammend indigo, openen mijn ogen zich -heel anders dan mijn oren! - genereus, om vredig dit naamloze genot te ontvangen, deze harmonieuze en goddelijke rust die de eindeloosheid van de horizon herbergt...

En daarginds, boven de heuvel waarop het dorp ligt, blijft een schel, enigszins gesmoord gegil hoorbaar, hortend, stotend, landerig:

'Maf... kees! Maf...kees!'

*****

Judas

Kom op, wees maar niet bang, hoor! Wat is er toch met jou aan de hand? Kom, rustig maar... Ze schieten alleen maar op Judas, stomkop.

Inderdaad, ze schieten op Judas. Ze hadden zo'n stropop in el Monturrio opgehangen, eentje in de Calle Enmedio, en eentje, ginds, in el Pozo del Concejo. Ik heb ze gisteravond gezien, als door een bovennatuurlijke kracht in de lucht gehouden, het touw waarmee ze aan een balkon waren geknoopt onzichtbaar door de duisternis. Wat een bonte verzameling oude bolhoeden en vrouwenkleren, priestergelaten en boeventronies onder de vredige sterrenhemel! Van een afstand bleven de honden er maar naar staan blaffen, en de paarden, geschrokken, weigerden eronderdoor te lopen...

Nu, Platero, kondigen de kerkklokken aan dat het kleed van het hoogaltaar is gescheurd. Ik denk dat er in het dorp geen geweer meer te vinden is waarmee niet op Judas is geschoten. Zelfs hier kun je het kruit nog ruiken. Nog een schot! En nog een!

...Alleen, Platero, is vandaag het raadslid, of de schooljuffrouw, of de lijkschouwer, of de belastingambtenaar, of de burgemeester, of de vroedvrouw Judas; en elke kerel, weer kind geworden deze ochtend van Stille Zaterdag, schiet laf zijn geweer leeg op degene die hij haat, omdat hij zichzelf door deze zinloze en idiote schijngevechten in de lente oppermachtig waant.

*****

De vijgen

De ochtend was nevelig en koud, goed voor de vijgen, en om zes uur gingen we ze eten op de hoeve Rica.

Onder de hoge, eeuwenoude vijgenbomen, waarvan de grijze stammen in de koude duisternis verdwenen als stevige dijen onder een rok, sluimerde nog altijd de nacht; en op de grote bladeren - waarmee Adam en Eva zich bedekten - lag een fijn weefsel van dauwdruppeltjes dat hun zachte groen deed verbleken. Van onder die bomen, tussen het weelderige lage smaragd, kon je zien hoe de dageraad de witte nevelsluiers in het oosten een steeds fellere roze kleur verleende.

...We renden als gekken om te zien wie als eerste bij de vijgenbomen zou zijn. Rociillo plukte samen met mij het eerste blad van een van die bomen, terwijl we in lachen uitbarstten en onze harten hevig bonkten. 'Voel hier eens.' En ze legde mijn hand met de hare op haar hart, op haar als een gevangen golfje snel op en neer gaande prille borst. Adela, dik en klein, kon

amper rennen en schreeuwde kwaad naar ons vanuit de verte. Ik plukte een paar rijpe vijgen voor Platero en legde die op de rand van een oude put, opdat hij zich niet vervelen zou.

Kwaad over haar eigen stunteligheid, lachend en huilend tegelijk, begon Adela met vijgen te gooien. Ik kreeg een voltreffer precies op mijn voorhoofd. Rociillo en ik beantwoordden het vuur, en in plaats van ze in onze mond te stoppen, kregen we de vijgen in ons gezicht, in onze mouwen, in onze nek, terwijl ons onophoudelijke gegil samen met de afgedwaalde vijgen doordrong tot in de wijngaarden fris van de ochtend. Een van de vijgen raakte Platero, en meteen werd hij het doelwit van onze dwaze streken. Omdat die arme ziel niet in staat was zich te verdedigen of het vuur te beantwoorden, koos ik partij voor hem; en een regen van zachte blauwkogels doorkruiste kriskras als een flitsend spervuur de zuivere lucht. Vanaf de grond gaven beide meisjes zich met een verslagen en vermoeid geschater over.

*****

Angelus!

Kijk toch eens, Platero, wat een rozen er naar beneden komen: blauwe, roze, witte, kleurloze rozen... Je zou zeggen dat de hemel in rozen uiteenvalt. Kijk toch eens hoe mijn gezicht, mijn schouders, mijn handen helemaal onder de rozen komen te zitten... Wat moet ik toch met zoveel rozen?

Weet jij soms waar deze tere bloemen vandaan komen waar ik de herkomst niet van ken, die elke dag het landschap zacht en aangenaam roze, wit en hemelsblauw maken - rozen en nog eens rozen -, als op een schilderij van Fra Angélico, hij die op zijn knieën de glorie schilderde?

Je zou bijna geloven dat vanaf de zeven balkons van het Paradijs rozen op aarde worden gegooid. Als in een traag neerdalende sneeuwbus van onbestemde kleur, blijven die rozen op de kerktoren liggen, op de daken, op de bomen. Kijk toch eens: hoe geweldig dat eruitziet, met die broze versiering. Rozen, rozen en nog eens rozen...

Het lijkt wel, Platero, terwijl de klokken het angelus luiden, alsof ons leven zijn alledaagse kracht verliest en dat een andere kracht van binnenuit, trotser, hardnekkiger en zuiverder, maakt dat alles als gracieuze fonteinen naar de sterren reikt, die al fonkelen tussen die rozen... En nog eens rozen... Jouw ogen, die jijzelf niet ziet, Platero, en die je zachtmoedig naar de hemel opslaat, zijn twee prachtige rozen.

*****

Laatste rustplaats

Jij, als jij eerder sterft dan ik, mijn Platero, zult niet met het karretje van de dorpsomroeper naar het immense moeras worden gebracht, of naar het ravijn bij het pad naar de heuvels, zoals die andere arme ezels, zoals die paarden en honden waar niemand om geeft. Jij zult niet, met een door de kraaien open gepikte en bloedende borstkas - als de kiel van een schip tegen de rode, ondergaande zon-, een weerzinwekkend schouwspel opleveren voor de handelsreizigers die in de koets van zes uur naar het station van San Juan gaan; of opgezwollen en verstijfd in een modderige greppel liggen tussen stinkende mosselen, de schrik van de kinderen die, terwijl ze zich aan takken vastklampen, bang en nieuwsgierig over de rand van de afgrond kijken wanneer ze op een zondagmiddag in de herfst geroosterde pijnboompitten gaan eten in het bos...

Leef maar in vrede, Platero. Ik zal je begraven aan de voet van die grote, volle pijnboom in de tuin van la Pina waar je zoveel van houdt. Je zult er rusten vlakbij het blije en kalme leven. De jongetjes zullen in je buurt spelen en de meisjes zullen er op hun stoeltjes zitten te borduren. Je zult de verzen kennen die de eenzaamheid me brengt. Je zult de jonge vrouwen horen zingen wanneer ze in de sinaasappelboomgaard de was doen en het geluid van het waterrad zal de weldaad van je eeuwige vrede zijn. En het hele jaar door zullen putters, geelvinken en grasduikers in dat altijd frisse groen van de kruin een klein dak van muziek optrekken tussen jouw vredige slaap en de eindeloze strakblauwe hemel van Moguer.

*****

De doorn

Net toen we de Paardenwei in gingen begon Platero te hinken. Ik sprong van hem af. ..

'Maar wat is er nou met jou aan de hand?'

Moeiteloos, bijna zonder het hete zand van het pad aan te raken, heeft Platero zijn rechterpoot een stukje opgetild om de onderkant van zijn hoef te laten zien.

Met ongetwijfeld meer zorg dan die oude Darbón, zijn dokter, heb ik zijn poot gebogen en de rood geworden onderkant van de hoef bekeken. Er is een lange, groene doorn van een stevige sinaasappelboom in gedrongen als een kleine, ronde dolk van smaragd. Huiverend vanwege de pijn die Platero voelen moest heb ik die doorn eruit getrokken; vervolgens heb ik de arme ziel meegenomen naar de beek met de gele lissen, zodat het stromende water, met zijn lange, zuivere tong, het wondje kon likken.

Daarna hebben we onze tocht naar de witte zee voortgezet, ik voorop, hij daarachter, terwijl hij nog steeds hinkte en zachtjes met zijn kop in mijn rug duwde ...

*****

Zwaluwen

Daar heb je haar al, Platero, zwart en springlevend op haar grijze nest in de kapel van de Maagd van Montemayor, een nest dat ze altijd hebben laten zitten. De zielepoot lijkt erg geschrokken. Ik denk dat die arme zwaluwen zich deze keer hebben vergist, net als vorige week de kippen zich vergisten door op stok te gaan toen de zon om twee uur verduisterde. De lente was dit jaar onverwacht vroeger opgestaan, maar moest met haar prille, naakte lichaam klappertandend van de kou weer onder de wol van het bewolkte maartse bed. Het is triest te zien hoe de maagdelijke bloesem nog in de knop verwelkt in de sinaasappelboomgaard!

De zwaluwen, Platero, zijn er al en je hoort ze nauwelijks, zoals in andere jaren, wanneer ze als ze aankomen eerst alles begroeten en onderzoeken, terwijl ze onophoudelijk kwebbelen met hun overslaande gekweel. Ze vertelden de bloemen altijd over wat ze in Afrika hadden gezien, over hun reis heen en terug over zee, waarbij ze soms met één vleugel als zeil op het water dreven of in het want van een schip zaten; over andere zonsopgangen, andere zonsopgangen, andere sterrennachten... Ze weten gewoon niet wat te doen. Ze vliegen stil rond, gedesoriënteerd, zoals mieren door elkaar heen rennen wanneer een kind hun route vertreedt. Ze wagen het niet de Calle Nueva op en neer te vliegen in een keurige rechte lijn met aan het einde zo'n fraaie krul, of hun nest in de putten in te gaan, of op de telefoondraden te gaan zitten, die de noordenwind doet zoemen, zoals altijd als een rij dossiermappen naast elkaar, vlakbij de witte isolators... Ze zullen nog omkomen van de kou, Platero!

*****

De Stal

Wanneer ik om twaalf uur 's middags naar Platero ga kijken, brandt een felle zonnestraal een grote gouden moedervlek op het zachte zilver van zijn rug. Onder zijn buik, op de donkere grond, die vaag groen is en alles een weerschijn van smaragd verleent, regent het door het oude dak witgloeiende munten.

Diana, die tussen de poten van Platero ligt, komt dansend op mij af, en zet haar voorpoten tegen mijn borst omdat ze met haar roze tong graag mijn mond likt. Helemaal bovenop de voederbak staat de geit me nieuwsgierig aan te kijken, terwijl ze haar fijne kop met vrouwelijke distinctie heen en weer beweegt. Ondertussen probeert Platero, die me voordat ik binnenkwam al

begroet had met een hoog gebalk, koppig en vrolijk tegelijk, zijn touw stuk te trekken.

Door het venster, dat de iriserende schat van het zenit binnenlaat, klimt mijn blik vanuit die idylle langs een zonnestraal de lucht in. Daarna, terwijl ik op een steen ga staan, kijk ik naar het land.

Het groene landschap zwemt in een bloeiende, sluimerende lichtzee, en in het frisse blauw dat de smerige muur omlijst klinkt, zwak en lieflijk, klokgelui.

*****

Het gecastreerde veulen

Hij was zwart en had een donkerrode, groene en blauwe weerschijn die zilverachtig glansde, zoals bij kevers en kraaien. In zijn jonge ogen flakkerde af en toe een felle gloed op, zoals in de vuurpot van Ramona, de kastanjeverkoopster van het Plaza del Marqués. Wat klepperden zijn hoeven toen hij triomfantelijk, vanuit de zanderige Friseta, de Calle Nueva met zijn kasseien kwam binnengedraafd! Wat was hij soepel, nerveus en fel, met zijn kleine kop en fijne benen!

Met edele tred draafde hij door de lage poort van de bodega de binnenplaats van de burcht op, de zonovergoten achterkant van het bedrijf, nog zwarter dan hij al was tegen de rode grond, dartelend, een en al speelsheid. Daarna sprong hij over de stam van een pijnboom die als hek fungeerde uitgelaten de groene kraal binnen, waardoor de kippen, duiven en mussen uiteenstoven. Vier mannen in kleurige bloezen, hun harige armen over elkaar geslagen, wachtten hem daar op. Ze voerden hem mee tot onder de peperboom. Na een felle en korte strijd, waarin de lichte vertedering die ze in het begin hadden gevoeld al snel in blinde woede omsloeg, drukten ze hem in de mest op de grond en deed Darbón, terwijl ze met zijn allen op hem zaten, zijn plicht als veearts door een einde te maken aan zijn droevige, magische schoonheid.

*Thy unus'd beauty must be tomb'd witti thee,
Which used, Jives th'executor to be,*

schrijft Shakespeare aan zijn vriend.

..Zo, slap, zwetend, uitgeput en treurig, werd het veulen een paard. Eén man tilde hem op en voerde hem onder een deken langzaam de straat uit.

Arme vluchtige wolk, gisteren nog een bliksem, onbevreesd en uit één stuk! Hij sleepte zich voort als een boek dat uit elkaar ligt. Het leek of hij al niet meer op aarde was, of een nieuw element tussen hoefijzers en straatstenen hem afgescheiden had, hem zielloos als een ontwortelde boom, als een herinnering achterliet in die gewelddadige, volmaakte lenteochtend.

*****

Het huis aan de overkant

Wat was dat altijd een verrukking, Platero, in mijn jeugd, het huis tegenover dat van mij! Eerst in de Calle de la Ribera, het huisje van Arreburra, de waterverkoper, met zijn kraal op het zuiden, altijd verguld door de zon, vanwaar ik, eenmaal bovenop de muur, naar Huelva tuurde. Soms mocht ik een tijdje weg en de dochter van Arreburra, die ik toen al een echte vrouw vond en die me nu ze getrouwd is niets veranderd lijkt, gaf me bittere sinaasappels en kussen... Daarna in de Calle Nueva – vervolgens Calle Canvas en Calle Fray Juan Pérez -, het huis van don José, de banketbakker uit Sevilla, die me verblufte met zijn gouden laarzen van geitenleer, die eierschalen aan de waslijn op zijn patio hing, die de deuren van zijn portaal kanariegeel schilderde met marineblauwe randen, die soms bij mij thuis kwam en van mijn vader geld kreeg, waarbij hij het altijd over de olijfgaard had... Hoeveel dromen zal die arme peperboom, waarvan de kruin op het dak van don José steunde, en die ik vanaf mijn balkon vol met mussen zag zitten, wel niet in mijn jeugd hebben gewiegd! - Het waren eigenlijk twee peperbomen, die voor mij nooit één en dezelfde waren: eentje die ik met zijn kruin in de wind of in de zon zag vanaf mijn balkon; en eentje die ik vanuit de kraal van don José zag als ik langs zijn stam omhoogkeek... Op zonnige middagen, tijdens regenachtige siësta's, bij iedere kleine positieverandering op elke dag of op elk uur, of het nu vanaf het hek, vanuit het venster, van op het balkon was, wat maakte in de stille straat het huis aan de overkant toch nieuwsgierig, wat ging er toch een ongelooflijke aantrekkingskracht van uit!

*****

Het debiele kind

Altijd wanneer we door de Calle San José kwamen teruggelopen zat dat debiele kind op een stoeltje voor zijn huis te kijken wie er langskwam. Het was een van die arme kinderen die nooit over de gave van het woord kunnen beschikken, noch over de gift van de gratie; het was een vrolijk en droevig kind om te zien; alles voor zijn moeder, niets voor andere mensen. Toen op een dag door die witte straat een boze zwarte wind was gevaren, zag ik het kind niet meer voor zijn deur zitten. Er zong een vogel vanuit het eenzame deurgat en ik herinnerde me Curros, meer vader dan dichter, die toen hij zijn kind had verloren aan de Galicische vlinder vroeg waar het gebleven was:

Volvoreta d'aliñas douradas ...

Nu de lente komt denk ik aan dat debiele kind dat vanuit de Calle San José naar de hemel ging. Door unieke rozen geflankeerd, zal het er vast en zeker op zijn stoeltje zitten terwijl het, zijn ogen opnieuw opengegaan, kijkt naar de gelukzaligen die langsgaan in hun gulden pracht.

*****

Het spook

Voor Anilla la Manteca, wier vurige en frisse jeugd een eindeloze bron van vreugde vormde, was zich als spook verkleden het allerleukste wat er bestond. Ze wikkelde zich helemaal in een laken, poederde haar leliegezicht met meel, prikte knoflooktenen op haar tanden, en wanneer wij, direct na het avondeten, wat lagen te soezen in de kleine salon, kwam ze onverwacht de marmere trap af, met een brandende lantaarn, langzaam, ontzagwekkend en zonder iets te zeggen. Zo met dat laken om, was het alsof haar lichaam zelf in een lang gewaad was veranderd. Ja. Die geestverschijning die uit duistere hoogten afdaalde was angstaanjagend, maar tegelijkertijd fascineerde dat enkel witte door een soort sensuele uitstraling...

Nooit, Platero, zal ik die avond in september vergeten. Het onweer rommelde sinds een uur boven het dorp als een zwaar bonkend hart, terwijl regen en hagel bij bakken uit de lucht kwamen en de voortdurende bliksem en donder je tot wanhoop bracht. De put liep over en de patio stroomde vol water. De laatste metgezellen van de dag - de koets van negen uur het klokgelui, de postbode - waren al verdwenen... Trillend van angst ging ik wat drinken in de eetkamer en in het groenachtige wit van een bliksemflits zag ik de eucalyptus van de Velardes - de koekoeksboom, zoals wij die noemden, die die avond omgevallen was - dwars over het dak van ons schuurtje liggen... Plotseling liet een verschrikkelijk harde klap, als de afschaduwing van een schelle lichtflits die ons compleet verblindde, het huis op zijn grondvesten trillen. Toen we weer bij onze positieven kwamen, zaten we allemaal op een andere plek dan waar we even tevoren hadden gezeten, alsof we allemaal op onszelf teruggeworpen waren, zonder behoefte aan of notie van de ander. De een klaagde over zijn hoofd, de ander over zijn ogen, weer een ander over zijn hart... Langzaam namen we onze oude plek weer in.

Het onweer trok over... De maan, tussen een paar enorme wolken die van boven tot onder openscheurden, zette het water op de ondergelopen patio in een fel wit licht. We gingen er allemaal naar staan kijken. Lord rende heen en weer bij de trap van de kraal en blafte wild. We liepen achter hem aan...

Platero; onderaan de trap, naast de nachtschade die, nat nu, een misselijkmakende lucht verspreidde, lag die arme Anilla, verkleed als spook; ze was dood, de lantaarn nog altijd brandend in haar door de bliksem verkoelde hand.

*****

Scharlakenrood landschap

De heuveltop. Ginds gaat de zon helemaal purper onder, hij heeft zich verwond aan zijn eigen kristallen waardoor hij overal bloedt. In de schittering van het zonlicht verschieft het groen van het pijnbos tot een onbestemd rood; en de planten en de bloemetjes, gloeiend en doorzichtig, verlenen het vredige moment een vochtig, doordringend en stralend aroma.

Ik blijf in extase in het schemerlicht staan. Platero, zijn zwarte ogen dieprood door de zonsondergang, loopt kalmpjes naar een grote plas met karmijnrood, roze en paars water; zachtjes laat hij zijn bek in die spiegels zakken, die vloeibaar lijken te worden wanneer hij ze aanraakt; en het is of er over zijn enorme nek ontelbare donkere bloedstroompjes lopen.

Het landschap is bekend, maar het tijdstip verstoort het, maakt het vreemd, vervallen en monumentaal. Je zou zeggen dat we elk moment een verlaten paleis kunnen ontdekken... De schemering duurt en duurt, en het ogenblik, van eeuwigheid vervuld, is eindeloos, vredig, onpeilbaar...

'Kom op, Platero.'

*****

De papegaai

We waren met Platero en de papegaai aan het spelen in de tuin van mijn vriend, de Franse dokter, toen een jonge vrouw bang en verward de helling af kwam, naar ons toe. Nog vóór ze bij ons was smeekte ze me, terwijl ze me een sombere en angstige blik toewierp:

M'neer, is die dokter d'r ook?'

Direct achter haar aan kwamen een paar slonzige kinderen, die, hijgend, voortdurend omkeken; tenslotte een paar mannen die een andere man droegen, lijkbleek en slap. Het was een van die stropers die op wild jagen in de Coto de Doñana. Zijn geweer, een bespottelijk oud ding, door een touw bijeengehouden, was ontploft, de kogel in zijn arm gedrongen.

Mijn vriend nam de gewonde liefdevol onder handen, haalde de vodden weg die ze hem als verband hadden omgedaan, waste het bloed af en beklopte één voor één zijn ledematen. Af en toe richtte hij zich tot mij:

'*Ce n'est rien...*'

De avond viel. Uit de richting van Huelva kwam een moerasteer- en vislucht. De sinaasappelbomen staken met het smaragdgroen van hun volle fluwelen kruinen rond af tegen het roze van de zonsondergang. Bij een sering, lila en groen, vloog de groenrode papegaai af en aan, terwijl hij zijn kleine kraal-

oogjes nieuwsgierig de kost gaf.

Die arme stroper stortte hete tranen; af en toe slaakte hij een gesmoorde kreet. En de papegaai:

'Ce n'est rien...'

Mijn vriend deed de gewonde een verband om...

Die arme kerel:

Aaaul'

En de papegaai, tussen de seringbloemen:

'Ce n'est rien... Ce n'est rien...'

*****

Het dakterras

Jij, Platero, bent nooit op het dakterras geweest. Jij kunt niet weten hoe de adem je in de keel stukt wanneer je, vanuit het donkere trapgat naar buiten gekomen, de volle middagzon op je voelt branden, overspoeld door blauw alsof je in de hemel zelf was, verblind door het wit van de kalk, waarmee, zoals je weet, de vloer wordt ingesmeerd opdat het hemelwater schoon de put in stroomt.

Wat is dat dakterras toch een genot! De klokken van de toren klinken op in onze borst, ter hoogte van ons hart, dat hevig bonst; in de verte, in de wijngaarden, is de schittering van de schoffels zichtbaar, in een sprankje zilver en zon; je overziet alles: de andere dakterrassen, de kralen, waar de mensen, vergeten, aan het zwoegen zijn, iedereen bezig met zijn werk - de stoelenmatter, de schilder, de kuiper -; de toefjes bomen in de weiden, met stieren of geiten; het kerkhof waar soms, de weinige mensen dicht opeen en in het zwart, een onopvallende, armoedige begrafenis plaatsvindt; ramen met een meisje in nachthemd dat zich onbezorgd kamt tel wijl ze zingt; de rivier, met een schip dat tergend langzaam binnenloopt; graanzolders, waar een eenzame muzikant op een bugel oefent, of waar de overweldigende liefde, volmaakt, blind en heftig, haar werk doet...

Het huis verdwijnt als een kelder in de diepte. Hoe vreemd is het gewone leven daar beneden, onder dat glazen dak: de woorden, de geluiden, de tuin zelf, die zo mooi is wanneer je erin staat; jij, Platero, terwijl je uit de waterbak drinkt, zonder me te zien, of speelt, als een dwaas, met de mus of de schildpad!

*****

Terug

We kwamen allebei zwaar beladen terug uit de heuvels: Platero met munt en ik met gele lissen.

De aprilmacht viel. Alles wat in het westen goudkristal was geweest werd vervolgens zilverkristal, een simpele en stralende allegorie van kristallen lelies. Daarna werd de uitgestrekte hemel als een doorzichtige saffier die in smaragd overging. Ik keerde droevig terug...

Terwijl we de helling afgingen was de dorpsstoren, met zijn kroon van glinsterende tegeltjes, in het zuivere uur dat zich aandiende indrukwekkend om te zien. Hij leek van dichtbij als de Giralda gezien van veraf, en mijn heimwee naar de stad, die in de lente altijd sterk is, vond in die toren de troost van de weemoed.

Terug... waarheen? vanwaar? waartoe?... Maar de lissen die ik droeg geurden veel sterker in de aangename koelte van de invallende duisternis; ze geurden tegelijk doordringender en onbestemder, een geur die de bloem verspreidde zonder dat die bloem zelf te zien was, een bloem van louter geur; die eenzaam in het duister lichaam en ziel bedwelmde.

'Ziel van mij, lis in de duisternis!' zei ik. En ik dacht plots aan Platero, die ik, hoewel hij onder mij liep, vergeten was als was hij mijn eigen lichaam.

****

Het gesloten traliehek

Altijd wanneer we naar de bodega Diezmo gingen liep ik een stukje om langs de muur van de Calle San Antonio tot aan het gesloten traliehek dat uitzicht biedt op de velden. Ik drukte mijn gezicht tegen de spijlen en tuurde naar links en naar rechts terwijl ik mijn ogen gretig de kost gaf zo ver als mijn blik reiken kon. Meteen achter de uitgesleten drempel, verborgen tussen brandnetels en kaasjeskruid, begint een pad dat, bergafwaarts lopend, uit het zicht verdwijnt en ergens in las Angustias uitkomt. En achter het hek beneden, in de diepte, loopt een brede weg waar ik nog nooit ben geweest... Wat een betoverend genot om door die rechthoek van tralies heen zomaar de velden en de hemel te zien! Het was alsof een denkbeeldig dak en een denkbeeldige muur alle andere mensen het schouwspel ontnamen om het door dat gesloten traliehek heen enkel aan mij te tonen... En ik zag daar de weg, met zijn brug en de rookpluimen van zijn populieren, en de steenfabriek, en de heuvels van Palos, en de dampwolken van Huelva, en bij avond de lichtjes van de haven van Riotinto, en de enorme eucalyptus van los Arroyos tegen het laatste, paarse licht van de ondergaande zon... De mannen van de bodega zeiden lachend tegen me dat het hek geen sleutel had... In mijn dromen bood het hek uitzicht op de weelderigste tuinen, op de schitterendste velden... En zoals ik ooit nog bevangen door een angstdroom had geprobeerd de marmeren trap af te vliegen, ging ik 's ochtends duizendmaal naar dat hek, in de zekerheid dat ik daarachter zou

vinden wat mijn fantasie, gewild of ongewild, dat weet ik niet, voor werkelijkheid aanzag...

*****

Don José, de pastoor

Nu, Platero, gedraagt hij zich als een gezalfde en praat hij op honingzoete toon. Maar de enige die echt een engel is, is zijn ezelin, de Dame. Ik geloof dat je hem wel eens in zijn boomgaard hebt gezien, lange onderbroek aan, grote hoed op, terwijl hij schold en kiezels smeed naar de jongetjes die zijn sinaasappels stalen. Ik weet niet hoe vaak heb je die arme Baltasar, zijn huisknecht, zich vrijdags over de weg naar het dorp zien voortslepen met zijn hernia, die wel een circusballon lijkt, om er zijn armetierige bezems te verkopen of er met de armen te bidden voor de doden van de rijken...

Nooit heb ik iemand grover tegen mensen horen praten, of met zijn gevloek erger de hemel zien tergen. Het lijdt geen twijfel dat hij weet, althans dat zegt hij in zijn mis van vijf uur, waar en hoe alle dingen daar zijn... De boom, de aarde, het water, de wind, de kaars, dit alles dat zo bekoorlijk is, zo aangenaam, zo fris, zo puur, zo levend, lijkt voor hem een toonbeeld van wanorde, meedogenloosheid, kilte, geweld en verval. Elke dag weer liggen 's avonds alle stenen uit zijn boomgaard ergens anders, omdat ze met een intense haat naar vogels en wassende vrouwen, kinderen en bloemen zijn geslingerd.

Wanneer het tijd is voor het gebed is alles totaal omgekeerd. De stilte van don José is hoorbaar in de stilte van de velden. Hij trekt zijn soutane en zijn mantel aan, zet zijn pastoorshoed op, en rijdt bijna zonder op of om te kijken het dorp in, op zijn trage ezelin, als Christus op weg naar het einde...

*****

De lente

Ach, wat een schittering en geuren!

Ach, wat lachen de velden vrolijk!

Ach:, wat weerklinken er een aubades!

Anonieme romance

Mijn ochtendsluimering wordt ruw verstoord ,door een duivels kindergegil. Omdat het me niet lukt opnieuw de slaap te vatten spring ik uiteindelijk wanhopig uit bed. Als ik dan door het open raam over het land kijk besef ik dat het de vogels zijn die zo'n herrie maken.

Ik loop de tuin en het gezang ter ere van de God van de blauwe hemel in. Een gratis vogelconcert, fris en eindeloos! De zwaluw laat zijn grillige trillers in de put weerklinken; de merel zingt terwijl hij op -een afgevalen sinaasappel zit; vuurrood, van steeneik naar steeneik vliegend, kwebbelt de wielewaal erop los; de geelvink lacht bijna zonder ophouden in de top van een eucalyptus, en de mussen, in de hoge pijnboom, zitten uitzinnig te ruziën.

Wat een heerlijke ochtend! De zon legt een vrolijke, zilveren en gouden weerschijn over de aarde; vlinders in talloze kleuren fladderen overal rond; tussen de bloemen; in het huis - nu eens binnen, dan weer buiten -, bij de bron. Overal scheurt en kraakt het land om borrelend van gezond nieuw leven open te barsten.

Het is alsof we ons in een grote raat van licht bevinden, alsof dit het hart is van een gigantische, gloeiende roos.

*****

De regenput

Moet je eens kijken; hij zit vol van de laatste regen, Platero. Je hoort geen echo meer en evenmin zie je diep beneden, zoals wanneer het water laag staat, dat venster met de zon, veelkleurig juweel achter gele en blauwe erkerruitjes.

Jij bent nooit in de put geweest, Platero. Ik wel; dat was toen ze hem jaren geleden, leegmaakten. Moet je luisteren: hij heeft één lange gang en daarna een klein kamertje. Toen ik daarin liep ging de kaars die ik bij me had uit en kwam er een salamander op mijn hand zitten. Er liepen twee vreselijk koude rillingen over mijn borst die elkaar kruisten zoals twee zwaarden elkaar kruisen als de twee botten onder een doodskop ... Onder het hele dorp zitten van die putten en gangen, Platero. De grootste put is die op de binnenplaats van de Salto del Labo, het plein binnen de oude vestingmuren van het kasteel. De beste put is deze hier bij mijn huis, die zoals je ziet een rand heeft die uit één enkel stuk wit marmer is gebeiteld. De gang van de kerk loopt naar de wijngaard van los Puntales en komt daar boven de grond, bij de rivier. De gang die bij het ziekenhuis begint heeft niemand ooit helemaal tot het einde af durven lopen, daar komt gewoon geen einde aan ...

Ik herinner me van toen ik kind was die lange regenachtige nachten waarin ik uit mijn slaap werd gehouden door het harde plenzen van de enorme straal water die van het dakterras in de put gutste. De volgende ochtend gingen we dan altijd, dol van vreugde, kijken hoe hoog het water was gekomen. Wat stonden we versteld, wat gilden we, wat waren we verrukt als het helemaal tot aan de rand stond, zoals vandaag! ...

Goed, Platero. En nu ga ik je een emmer van dit zuivere en frisse water geven, dezelfde emmer als die Villegas in één keer leegdrank, die arme Villegas, wiens lichaam verteerd was door cognac en brandewijn... .

*****

De zwerfhond

Soms kwam hij, mager en hongerig, naar het huis in de boomgaard. Het arme beest liep altijd met zijn staart tussen de poten, gewend als hij eraan was met kreten en stenen te worden verjaagd. Zelfs de honden gromden naar hem. En dan ging hij weer, traag en treurig bergaf in de middagzon. Die middag kwam hij achter Diana aan. gelopen. Op het moment dat ik naar buiten liep schoot de bewaker, die in een vlaag van woede zijn geweer te voorschijn had gehaald, op hem. Ik kon het niet meer voorkomen. Met de kogel in zijn lijf draaide het ongelukkige beest een ogenblik duizelend rond terwijl het hard en hoog jankte, en viel toen dood neer onder een acacia. Platero staarde met opgeheven kop naar de dode hond. Diana, doodsbang, zocht overal naar een plek om weg te kruipen.

In machteloze woede en zonder te weten wie aan te kijken stond de bewaker, uit berouw wellicht, lang en breed zijn verhaal te doen in de hoop zich zo van zijn wroeging te bevrijden.

Er leek een rouwsluier voor de zon te trekken; een grote sluier, net zo een als die kleine die het gezonde oog van de neergeschoten hond had vertroebeld. In de diepe, verpletterende stilte die de siësta over het nog gouden land spande hielden de eucalyptussen, plots wild door elkaar geschud in een storm die van zee opstak, steeds heftiger om die dode hond.

*****

Poel

Wacht, Platero... Of graas maar even wat op dat malse wekje, als je dat liever doet. Maar laat mij even deze fraaie poel bekijken, die ik zoveel jaren al niet meer heb gezien...

Moet je eens kijken hoe het zonlicht dat op dat troebele water valt de diepe, goudgroene schoonheid ervan laat oplichten, die de lissen aan de rand met hun hemelsblauwe frisheid in vervoering aanschouwen... Het zijn trappen van fluweel, die van het ene in het andere labyrint afdalen; magische grotten, even volmaakt als een droommythologie in de grenzeloze verbeelding van een innerlijke schilder kan oproepen; tuinen van Venus die de permanente melancholie van een dwaze koningin met grote groene ogen kan hebben gecreëerd; vervallen paleizen, zoals dat paleis dat ik op een avond in zee zag, toen de ondergaande zon met zijn strijklicht op het lage water viel...

En meer, en meer, en meer; hoeveel zou de ingewikkeldste droom, bezig het eindeloze gewaad van de vergankelijke schoonheid te weven, kunnen afpakken van de herinneringen aan een treurige lentedag in een tuin uit het verleden die altijd een beetje onwerkelijk was... Alles miniem, maar immens,

omdat het ver weg lijkt; de sleutel tot talloze sensaties, de schat van de oudste tovenaars van de koorts...

Deze poel, Platero, was vroeger mijn hart. Zo voelde ik het, schoon vergiftigd in zijn eenzaamheid door de weelderige plantengroei in stilstaand water...

Toen de liefde het verwondde en zijn dijk brak, stroomde het vuile bloed weg tot het zuiver, schoon en eenvoudig achterbleef, zoals de beek bij los Llanos, Platero, op het meest weidse, gouden en warme moment van april.

Soms echter voert een bleke, oude hand mijn hart terug naar die poel van vroeger, groen en eenzaam, en laat het daar betoverd achter aan de rand, om de heldere roep te beantwoorden, 'om zijn leed te verzachten', zoals Hylas bij Alcides deed in die idylle van Chénier*, die ikje al heb voorgelezen, op 'onschuldige en luchtige' toon...

*****

Aprilidylle

De kinderen zijn met Platero naar de populierenbeek geweest en nu komen ze op een drafje met hem terug terwijl ze dwaze spelletjes doen en uitzinnig lachen; hij zit onder de gele bloemen. Daar beneden hebben ze een bui over zich heen gekregen - die vluchtige wolk die het weiland sluierde met zijn gouden en zilveren draden, waarin als bij een klagende lier de regenboog trilde. En nog steeds druipt er water van de klokjes op de doorweekte vacht van het ezeltje.

Een frisse, vrolijke, lieflijke idylle! Zelfs het balken van Platero klinkt teder onder die aangename natte lading! Van tijd tot tijd keert hij zijn kop om en pakt de bloemen waar hij met zijn bek bij kan. De klokjes, sneeuw-wit en geel, blijven even in het groenachtig witte slijm bengelen en verdwijnen vervolgens in zijn dikke buik met de singel erom. Wie zou er nu zoals jij, Platero, bloemen kunnen eten... en geen last van zijn maag krijgen!

Wisselvallige avond in april!... De glanzende en levendige ogen van Platero weerspiegelen heel het ogenblik van zon en regen; in het licht van de laatste zonnestrallen is te zien hoe boven de velden bij San Juan in slierten regen valt uit een volgende roze wolk.

*****

De kanarie ontsnapt

Op een dag, ik weet niet hoe of waarom, ontsnapte de groene kanarie uit zijn kooi. Het was een oude kanarie, een droevige herinnering aan een overleden vrouw; ik had hem niet los durven laten uit angst dat hij zou sterven van honger of kou, of dat de katten hem zouden opeten.

Die hele ochtend zat hij in de granaatappelbomen van de groentetuin, in de pijnboom naast het hek, in de seringgen. Ook de hele ochtend zaten de

kinderen op de veranda, helemaal in beslag genomen door het fladderen van dat vogeltje. Platero, die losliep, stond te niksen bij de rozenstruiken en speelde ondertussen met een vlinder.

Tegen de avond vloog de kanarie naar het dak van het huis en bleef daar lange tijd zitten, zingend in het flauwe schijnsel van de ondergaande zon. Plotseling, en zonder dat iemand wist hoe of waarom, zat hij weer vrolijk te fluiten in zijn kooi.

Wat een pret in de tuin! De kinderen sprongen en klaptten in hun handen, blozend en fris als de dageraad; Diana rende als een dolle achter hen aan, terwijl ze naar haar eigen vrolijke belletje blafte; Platero, aangestoken, sprong plots met zijn zilveren lijf als een jong geitje in het rond, draaide op zijn poten in een onbehouwen wals, en trapte, terwijl hij op zijn voorpoten ging staan, wild in de heldere, zachte lucht...

*****

De duivel

Plotseling, hard en eenzaam dravend, eens zo smerig door de grote stofwolk die hem omhult, verschijnt om de hoek van Trasmuro de ezel. Een ogenblik later gooien schreeuwende jongetjes, terwijl ze hun gerafelde broek ophijsen waaruit hun donkere buik steekt, met stokken en stenen naar hem...

Hij is zwart, groot, oud, vel over been - een ander soort aartspriester -, zo schonkig dat het lijkt of er in die huid zonder vacht overal gaten zullen gaan vallen. Hij stopt, en terwijl hij zijn gele tanden, die veel weg hebben van grote bonen, laat zien, balkt hij geweldig hard, met een kracht die niet past bij zijn haveloze ouderdom... Is het beest soms verdwaald? Ken jij hem, Platero? Wat zou hij willen? Voor wie zou hij op de vlucht zijn, met die onregelmatige, woedende draf van hem?

Zodra hij hem in de gaten krijgt doet Platero eerst allebei zijn oren zo dicht tegen elkaar dat ze een hoorn lijken te vormen, daarna laat hij één oor overeind staan en het andere hangen en komt naar mij toe; hij wil zich tegelijkertijd verstoppen in de greppel en ervandoor gaan. De zwarte ezel komt op hem af, geeft hem een duw, trekt aan zijn pakzadel, besnuffelt hem, balkt tegen de muur van het klooster en rent op een drafje verder, Trasmuro in...

...Het is vreemd om in deze hitte even de koude rillingen - zijn ze van mij, van Platero? -- over je rug te voelen lopen; alles krijgt opeens een heel ander aanzien, alsof een zwarte doek voor de zon geschoven de stille hoek van de steeg, die een verblindend licht weerkaatst, in diepe duisternis hult; de wind die plotseling stil valt maakt de lucht verstikkend... Langzaam keren we weer tot de werkelijkheid terug. Boven ons is, nu eens harder dan weer zachter, het geschreeuw van de vismarkt te horen, waar de kooplui die net van de rivier terug zijn, hun schol, hun mul, hun barbeel, hun tong, hun krab aanprijzen; het klokgelui dat de ochtendmis aankondigt; het fluitje van de

scharensliiep...

Af en toe rilt Platero nog, terwijl hij me geschrokken aan- staart in de doodse stilte waarin we beiden zijn achtergebleven, zonder te weten waarom...

`Platero, volgens mij was dat geen ezel.'

En Platero, stom, rilt opnieuw over zijn hele lijf, één grote, haast onmerkbare rilling, en kijkt diep vooroverbuigend, schichtig en stuurs, naar de greppel...

*****

Vrijheid

Verscholen achter de bloemen langs het pad zag ik plots eenbont, fel gekleurd vogeltje dat steeds boven het vochtige groene weiland fladderde zonder te kunnen vliegen. Langzaam liepen we ernaartoe, ik voorop, Platero achter me aan. Er was daar een schaduwrijke drenkplaats en een stel rotjongens had er een net voor de vogels gespannen. Het zielige beestje, dat vastzat aan een draad, fladderde hulpeloos met zijn vleugels, waardoor het ongewild zijn soortgenoten aanlokte.

De ochtend was helder, zuiver, doortrokken van blauw. Uit het naburige pijnbos werd op een zacht gouden zeebriesje dat de kruinen golven deed zonder ophouden een vrolijk concert van uitbundige trillers meegevoerd, nu eens harder, dan weer zachter. Arm, onschuldig concert, zo dichtbij het boze hart!

Ik klom op Platero en terwijl ik hem aanspoorde met mijn benen gingen we in snelle draf de heuvel van het pijnbos op. Nauwelijks waren we onder die donkere, lommerrijke koepel of ik klapte in mijn handen, zong, gilde. Platero, daardoor aangestoken, balkte een paar keer keihard. En de echo's weerklonken, diep en sonoor, zoals in de diepte van een grote put. De vogels vlogen zingend naar een ander pijnbos.

Terwijl de jongetjes in de verte woedend stonden te schelden streek Platero, om me te bedanken, zo ruw met zijn harige kop langs mijn hart dat mijn borst er pijn van deed.

*****

De Hongaarse zigeuners

Moet je eens kijken, Platero, hoe ze daar als vermoeide honden languit in de zon op de stoep liggen.

De vrouw, een blubberige figuur, wier dikke koperen lichaam onder haar slonzige, donkerrode en groene vossen uitsteekt, plukt elk dor grassprietje af dat haar handen, zwart als de bodem van een pan, maar te pakken kunnen krijgen. Het meisje, een en al haar, kalkt obscene voorstellingen op de muur met een stuk steenkool. Het jongetje plast over zijn buik zoals het

water van een fontein in zijn bekken klettert, terwijl hij genotvol huilt. De man krabt mompelend zijn ragebol, de aap krabt zijn ribben alsof hij gitaar speelt. Van tijd tot tijd komt de man overeind, staat op, loopt naar het midden van de straat en slaat met zijn blik op een balkon gericht sloom op een tamboerijn. Terwijl het jongetje heftig spartelt en zij grof vloekt, zingt de vrouw een vals en monotoon lied. En de aap, wiens ketting meer weegt dan hijzelf, rinkelt als een dolleman met een bel en gaat vervolgens tussen de keien in de goot op zoek naar een exemplaar dat zachter is.

Drie uur... De koets rijdt de Calle Nueva door op weg naar het station van San Juan. Enkel zon, verder niets.

'Daar heb je nu die ideale familie van Amaro, Platero... Een boom van een kerel die zich steeds schurkt; een vrouw als een wingerd die overal naar graait; twee kinderen, een jongetje en een meisje, om voor nageslacht te zorgen, en een aap, nietig en zwak als de wereld, die hun allemaal te eten geeft door zijn vlooiën te vangen...'

*****

Het liefje

De zuivere zeewind klautert langs de rode helling omhoog, bereikt het weiland bovenop de heuvel en lacht tussen de prille witte bloemetjes; dan raakt hij verstrikt in de pijnbomen, die nog altijd hun dennenappels dragen, en wiegt, terwijl ze opbollen als subtiele zeilen, de in de zon schitterende lichtblauwe, roze en gouden spinnenwebben...

Platero voert me mee op zijn rug, tevreden, soepel, energiek. Je zou zeggen dat hij mijn gewicht niet voelt. We beklimmen de heuvel alsof we bergafwaarts gaan. In de verte, tussen de laatste pijnbomen, trilt een smalle strook zee, glinsterend, kleurloos, alsof het een eiland is. Ginds beneden in de groene weilanden springen de ezels, met aan elkaar gebonden voorpoten, van struik naar struik.

Er trekt een zwoele rilling door de rietvelden. Plotseling spitst Platero zijn oren en zet zijn neusvleugels uit, terwijl hij zijn snuit omhoog steekt en die grote bonen van een gele tanden laat zien. Er moet wel een of andere diepe geur door zijn hart trekken want hij snuift langdurig naar alle kanten lucht op. Ja hoor. Daar heb je haar al, op de andere heuvel, het liefje, fijn en grijs afstekend tegen de blauwe hemel. En een dubbel gebalk, sonoor en lang, verstoort al trompettend het heldere uur en sterft daarna gelijk opgaand weg. Ik heb tegen de lusten van mijn arme Platero moeten ingaan. Het mooie liefje van het veld ziet hem even droef als hij voorbijgaat, haar grote, gitzwarte ogen vol beelden... Ijdele geheimzinnige roep, wat rol je bruut, als een drift die helemaal de vrije loop neemt, over de madeliefjes heen!

Terwijl hij steeds probeert om te kijken loopt Platero onwillig verder, iets van een verwijt in de ingehouden pasjes van zijn drafje:

'Dit kan niet waar zijn, dit kan niet waar zijn, dit kan niet waar zijn...'

****

De bloedzuiger

'Ho. Wat is dat, Platero? Wat is er met jou aan de hand?'

Platero bloedt uit zijn bek. Hij rochelt en loopt steeds langzamer. In een flits begrijp ik alles. Toen we vanochtend langs de bron in het pijnbos kwamen heeft Platero daaruit gedronken. En hoewel hij altijd in het helderste deel drinkt en zijn tanden op elkaar houdt, heeft zich daarbij vast en zeker een bloedzuiger aan zijn tong of aan zijn gehemelte vastgezogen.

'Ho nou. Laat me eens kijken .. .'

Ik vraag aan Raposo, de haciëndaopzichter, die net de amandelboomgaard uit komt, of hij me wil helpen, en met zijn tweeën proberen we Platero' s bek open te krijgen. Maar hij houdt zijn kaken stijf op elkaar. Ik besef tot mijn verdriet dat die arme Platero minder intelligent is dan ik me voorstel. ..

Rapaso pakt een grote stok, snijdt die in vier stukken en probeert om er eentje bij Platero tussen zijn kaken te duwen ... Dat is niet zo gemakkelijk. Platero steekt steigerend zijn kop in de lucht, deinst achteruit, draait rond... Eindelijk verdwijnt het stuk hout onverwachts van opzij in Platero' s bek. Raposo klimt op de ezel en met allebei zijn handen om de uiteinden, zodat Platero hem niet kan uitspugen, trekt hij de stok naar achteren.

Ja hoor, binnen in zijn bek zit, dik en zwart, de bloedzuiger. Met twee stokjes waarvan ik een soort pincet heb gemaakt trek ik hem eruit ... Het lijkt een kleine paarse rib of een buideltje vol rode wijn; en als je hem tegen de zon houdt, is hij als de kwab van een met een rode lap kwaad gemaakte kalkoen. Om te zorgen dat hij uit geen enkele andere ezel nog bloed kan zuigen, snijd ik hem door boven de beek, waar het bloed van Platero het licht schuimende en kolkende water een ogenblik rood kleurt ...

*****

De drie oude vrouwen

Ga hier maar aan de kant, Platero. Kom, laten we opzij gaan voor die drie arme oudjes ...

Ze komen vast van het strand of uit de heuvels. Moet je kijken. Eentje is blind en de andere twee dragen haar in hun armen. Ze zullen wel op weg zijn naar don Luis, de dokter, of naar het ziekenhuis ... Kijk eens hoe langzaam ze lopen, hoe voorzichtig, met wat een kalmte die twee haar dragen. Het lijkt wel of ze alledrie dezelfde dood vrezen. Zie je hoe ze hun handen vooruitsteken alsof ze de wind zelf willen tegenhouden, met een absurde zorg denkbeeldige gevaren afwerend, waaronder zelfs de nietigste bloemstengels, Platero?

Niet vallen, hoor ... Maar wat een treurige taal slaan ze uit, zeg. Het zijn zigeuners. Moet je eens kijken wat een opvallende kleren ze dragen, met stippen en strepen. Zie je? Ze lopen zonder jas en zijn, ondanks hun leeftijd, slank gebleven. Zwart, bezweet, vies, onooglijk in het stof dat de middagzon volop beschijnt, omringt hen nog steeds een hardnekkige, magere schoonheid, als een verdroogde, taaie herinnering.

Kijk toch eens naar die drie, Platero. Met hoeveel vertrouwen ze de ouderdom het levèn tegemoet dragen, doortrokken met lente, deze lente die de distel geel doet bloeien in de trillende lieflijkheid van zijn verwarmende zon!

*****

Het karretje

In de grote beek, die door de regen tot aan de wijngaard kwam, troffen we een oud karretje aan dat was vastgelopen en helemaal onder zijn lading gras en sinaasappels was verdwenen.

Een meisje, gebroken en vuil, huilde gebogen over een wiel, terwijl ze het ezeltje, dat - ai! - nog kleiner en magerder dan Platero was, probeerde te helpen door met haar ontluikende borst tegen de kar te duwen.

Aangespoord door het snotterende geschreeuw van het meisje deed het ezeltje vergeefs verwoede pogingen de kar uit de modder te trekken. Zijn inspanningen waren even nutteloos als die van een dapper kind, als het blazen van een vermoeide zomerbries die plotseling stilvalt tussen de bloemen.

Ik streefde Platero en zo goed en zo kwaad als het ging spande ik hem voor de kar, vaar dat arme ezeltje. Toen gaf ik hem zachtjes maar dwingend de sporen en Platero trok in één ruk karretje en ezel uit de modderpoel, de helling van de oever op.

Wat een glimlach die van dat meisje! Het was alsof de avondzon, die door gele ruitjes gebroken tussen donkere wolken onderging, een dageraad deed opvlammen achter haar vuile tranen.

Huilend en lachend tegelijk bood ze me twee prachtige sinaasappels aan, glad, zwaar en rond. Ik nam ze dankbaar aan en gaf de ene aan het nietige ezeltje, als troostprijs; de andere aan Platero, als gouden plak.

*****

Het brood

Ik heb je toch gezegd, Platero, dat de ziel van Moguer de wijn is? Nee hoor; de ziel van Moguer is het brood. Moguer is net een rond vloerbrood, wit van binnen als het kruim, goud van buiten - o bruine zon! - als de zachte korst.

Tegen de middag, wanneer de zon op z'n heetst is, ruik je in het hele dorp de rook van pijnbomenhout en de geur van warm brood. Heel het dorp hapt. Is als een grote mond die in een groot brood bijt. Het brood wordt met van alles en nog wat gegeten: met olie, met gazpacho, met kaas en druiven, om je vingers bij af te likken, met wijn, met soep, met ham, met het brood zelf, brood met brood. Ook brood alleen, zoals de hoop, of met tevredenheid...

De bakkers komen op hun paarden aangedraafd, stoppen bij elke deur die openstaat, klappen in hun handen en gillen: de bakkeeeeer!... Je hoort het zachtdroge geluid van brood dat in manden valt die door blote armen omhoog worden gehouden, kwartponders op puntjes, mikken op bolletjes... En de arme kinderen laten de deurbellen rinkelen of de kloppers bonzen, en gillen met een langgerekt gejammer naar binnen: een beeeetje brooooood!

*****

Aglae

Wat zie je er vandaag toch geweldig uit, Platero! Kom eens hier... Macaria heeft je vanochtend goed onder handen genomen! Alles wat wit en alles wat zwart aan je is glimt en schittert als de dag en als de nacht na een regenbui. Wat zie je er toch mooi uit, Platero!

Platero, een beetje beschaamd zichzelf zo te zien, komt langzaam naar me toe, nog altijd nat van zijn bad en zo schoon dat hij wel een naakt meisje lijkt. Zijn gezicht ziet er even helder uit als de dageraad en zijn grote ogen flonkeren fel, alsof de jongste van de Gratiën ze gloed en schittering heeft verleend.

Ik zeg dat tegen hem, en in een plotselinge opwelling van broederlijke geestdrift pak ik hem bij zijn kop, draai die rond in een tedere omhelzing, kietel hem... Hij, zijn ogen neergeslagen, verdedigt zich zwakjes met zijn oren, zonder er vandoor te gaan, of maakt zich los door een stukje weg te lopen en dan opnieuw plotseling stil te gaan staan, als een speels hondje. 'Wat zie je er toch mooi uit, zeg!' herhaal ik.

En Platero, net een arm jongetje dat voor het eerst een pak draagt, draaft verlegen weg, terwijl hij al vluchtend tegen me praat en naar me kijkt met zijn vrolijke oren en dan blijft staan bij de deur van de stal, om net te doen alsof hij van de rode klokjes eet.

Tegen de perenboom geleund, die met een volle kruin van zowel bladeren, bloesem als mussen pronkt, staat Aglae, schenkster van goedheid en schoonheid, de scène met een glimlach aan te zien, haast onzichtbaar in het heldere licht van de ochtendzon.

*****

De pijnboom van la Corona

Waar ik ook stop, Platero, voor mij is het onder de pijnboom van la Corona. Waar ik ook aankom - stad, liefde, roem -, voor mij is het bij zijn groene, volle kruin onder een weidse hemel met witte wolken. Hij is het duidelijke en heldere baken in de woelige baren van mijn dromen, zoals hij het is voor de zeelui van Moguer wanneer ze bij storm een veilig heenkomen in de riviermonding zoeken; lichtpunt van mijn sombere dagen, hoog bovenop zijn schrale rode heuvel, waarover de bedelaars trekken op weg naar San Lúcar. Wat voel ik me sterk telkens als ik rust onder wat me van hem bijbleef! Hij is het enige dat terwijl ik groeide niet heeft opgehouden groot te zijn, het enige dat elke keer groter was. Toen ze die tak van hem afkapten die de orkaan had laten knappen, leek het wel of ze me een arm hadden uitgerukt; en soms, wanneer ik plotseling ergens pijn heb, geloof ik dat de pijnboom van la Corona dat voelt.

Het woord groot past bij hem als bij de zee, als bij de hemel en als bij mijn hart. Naar de wolken turend heeft generatie na generatie door de eeuwen heen in zijn schaduw gerust, als op zee, als onder de hemel en als in de weemoed van mijn hart.

Wanneer ik, in gedachten verzonken, in een onbewaakt ogen- blik door beelden wordt overweldigd, of soms als dingen vreemd lijken en je ze in een heel ander licht beziet, duikt, veranderd in ik weet niet wat voor een beeld van de eeuwigheid, die pijnboom van la Corona in mijn twijfel op, nog meer ruisend en nog reusachtiger zelfs, terwijl hij me roept om te komen rusten in zijn vrede, als de ware en eeuwige eindbestemming van mijn levensreis.

*****

Darbón

Darbón, Platero's dokter, is even groot als de bonte os en even rood als het binnenste van een watermeloen. Hij weegt wel meer dan honderd kilo. En telt, naar eigen zeggen, zestig jaar.

Wanneer hij praat, missen er tonen, zoals bij oude piano's; soms ontsnapt hem in plaats van een woord alleen maar lucht. En dat geblaas gaat gepaard met hoofdbuigingen, overdreven gebaren, drukke bewegingen, gerochel en zakdoekgesnuit, zodat je al meteen gegeten en gedronken hebt met zo'n aangenaam concert voor het eten.

Hij heeft geen enkele tand of kies meer over en eet bijna alleen maar broodkruim, dat hij eerst zacht maakt in zijn hand. Daarna draait hij er een balletje van en, hup! in die rode mond van hem. Daar houdt hij het, terwijl hij het rond laat gaan, een eeuwigheid binnen. Vervolgens nog een balletje, en nog een. Hij kauwt met zijn tandvlees en zijn baard komt daarbij tegen zijn arendsneus.

Ik heb gezegd dat hij net zo groot is als de bonte os. Zelfs de schuurdeur is nog te klein voor hem. Maar hij raakt als een kind zo vertederd door Platero. En wanneer hij een bloem of een vogeltje ziet, schiet hij, zijn mond wagenwijd open, meteen in de lach, een enorme schaterlach aan één stuk, waarvan hij snelheid noch duur controleren kan en die altijd eindigt in gehuil. Eenmaal weer kalm, staart hij lang in de richting van het oude kerkhof 'Mijn meisje, mijn arme meisje...'

*****

Het kind en het water

In de schrale zongeblikerde droogte van de grote zanderige binnenplaats, waar, hoe langzaam je er ook overheen loopt, zelfs je ogen onder het fijne witte stof komen te zitten, vormt het kind een helder en aangenaam geheel met de fontein, beiden met een eigen ziel. Hoewel er geen enkele boom groeit, raakt het hart geheel vervuld van een naam die, in de ogen weerspiegeld, met grote letters van licht aan de Pruisisch blauwe hemel staat geschreven: Oase.

Op die binnenplaats van het San Franciscoklooster is het 's ochtends al zo ondraaglijk warm dat het je slaperig maakt. De zon schijnt recht op de kruin van het kind; maar hij voelt het niet, totaal in beslag genomen als hij is door het water. Op de grond gezeten, houdt hij zijn hand onder de kletterende straal en het water plaatst op zijn palm een trillend paleis van frisheid en gratie, waar zijn zwarte ogen verrukt naar kijken.

Hij praat in zichzelf, haalt zijn neus op, krabt zich met de andere hand links en rechts tussen de vodden. Het paleis, steeds hetzelfde en telkens nieuw, staat soms op het punt in te storten. En het kind trekt zich dan terug, krimpt ineen, sluit zich op in zichzelf, opdat zelfs niet het kloppen van het bloed, dat door een enkel glaasje te verschuiven het zo kwetsbare beeld in een caleidoscoop verandert, het water berooft van zijn wonderbaarlijke, eerste vorm.

'Platero, ik weet niet of jij wel of niet zult begrijpen wat ik nu tegen je zeg, maar wat dat kind in zijn hand houdt is mijn ziel.'

*****

Vriendschap

We begrijpen elkaar goed. Ik laat hem zijn vrijheid en hij brengt me altijd waar ik wil.

Platero weet dat ik zo gauw we bij de pijnboom van la Corona komen niets liever doe dan de stam omarmen en strelen en naar de hemel kijken door de enorme, fris groene kruin; hij weet hoe verrukt ik ben van het paadje dat, dwars door de graslanden, naar de Oude Bron loopt; hij weet dat het voor mij een feest is de rivier te zien vanaf de pijnbomenheuvel, die met zijn hoge

bomen klassieke landschappen in herinnering roept. Omdat ik stevast wegdommel als ik op hem zit, heb ik bij mijn ontwaken altijd uitzicht op een van die lieflijke landschappen.

Ik behandel Platero alsof hij een kind is. Als de weg onbegaanbaar wordt en hem een beetje zwaar valt, stijg ik af om het hem wat gemakkelijker te maken. Ik kus hem, ik hou hem voor de gek, ik maak hem kwaad ... Hij begrijpt goed dat ik van hem hou en blijft niet wrokken. Hij lijkt zoveel op mij, is zo verschillend van de rest, dat ik ben gaan geloven dat hij mijn eigen dromen droomt.

Platero is voor mij gezwicht als een jong, hartstochtelijk meisje. Nergens klaagt hij over. Ik weet dat ik zijn geluk ben. Hij wil zelfs niets van andere ezels en andere mensen weten ...

*****

De wiegster

Het meisje van de kolenbrander, mooi en smettig als een munt, zit met glanzende zwarte ogen en de beroete lippen opgezwollen van het bloed naast de deur van de hut op een steen en wiegt haar broertje in slaap. De meimaand trilt, warm en helder als een innerlijke zon. In de stralende rust is het hevige gepruttel hoorbaar van de pan die in de velden te koken staat, de bronst in de Paardenwei, de vreugde van de zeewind die door de bladeren van de eucalyptussen blaast. Droevig en lieflijk zingt het meisje:

Mijn kindje gaat slaaopen
door de gunst van de Maaaagd ...

Pauze. De wind in de kruinen ...

...En omdat mijn kindje slapen gaaat,
valt ook de wiegster in slaaaap ...

De wind. . . Platero, die mak tussen de verkoolde pijnbomen loopt, komt stapje voor stapje dichterbij ... Dan gaat hij op de donkere grond liggen en dommelt weg, als een kind op het wiegeliel dat voortgaat en voortgaat. '

*****

De boom op het erf

Deze boom, Platero, deze acacia die ikzelf heb geplant, groene vlam die steeds hoger opflakkerde, lente na lente, en die ons op dit moment toedekt

met haar weelderige, heldere blad waarop de ondergaande zon schijnt, was, toen ik in dit nu dichtgetimmerde huis woonde, de grootste steun voor mijn poëzie. Elke tak van haar, met smaragd getooid in april of met goud in oktober, verkoelde als ik er enkel maar even naar keek mijn voorhoofd, als de zuiverste hand van een muze. Wat fijn, wat rank, wat mooi was ze toch! Nu, Platero, beheerst ze bijna het hele erf. Wat is ze toch lomp geworden! Ik weet niet of ze mij nog wel kent. Volgens mij is ze een ander. Al die tijd dat ik haar was vergeten, alsof ze niet bestond, heeft de lente haar, jaar na jaar, stukje bij beetje, zijn eigen grillen volgend vorm gegeven, zonder ook maar even met mijn gevoelens rekening te houden.

Ze zegt me nu niets meer, ondanks dat ze een boom is, en een boom door mij geplant. Willekeurig welke boom die we voor de eerste keer aanraken, Platero, raakt ons diep in het hart. Een boom waar we zoveel van gehouden hebben, die we zo goed hebben gekend, zegt ons niets wanneer we haar opnieuw terugzien, Platero. Dat is droevig, maar zo ligt het nu eenmaal. Nee, ik kan in die versmelting van acacia en zonsondergang mijn lier niet meer zien hangen. Haar sierlijke tak brengt me geen gedicht, noch de gloed in haar kruin een gedachte. En hier, waar ik zo vaak van het leven ben bekomen, waar de illusie heerst van een muzikale, frisse en geurige eenzaamheid, voel ik me niet goed, heb ik het koud, wil ik weg, zoals ik indertijd weg wilde uit de sociëteit, de winkel of het theater, Platero.

****

De teringlijdster

Met haar witte en matte gezicht zat ze als een verwelkte nardus kaarsrecht op een erbarmelijke stoel midden in de witte, koude slaapkamer. De dokter had haar naar het platteland gestuurd, in de hoop dat de zon van die ijzige meimaand haar wat kleur zou geven; maar de arme ziel kon geen stap verzetten.

Wanneer ik bij de brug ben,' zei ze tegen me, `weet u wel, meneer, die brug hier vlakbij! heb ik al geen puf meer..

Haar zwakke en gebroken kinderstem zakte vermoeid weg, zoals soms in de zomer het briesje.

Ik bood haar aan een ritje op Platero te maken. Wat lachte ze met haar benige dodengelaat toen ze eenmaal op hem zat, een en al zwarte ogen en witte tanden!

...De vrouwen kwamen in de deur staan om naar ons te kijken. Platero liep langzaam, alsof hij wist dat hij op zijn rug een breekbare lis droeg van dun glas. In haar witte kleed met donkerrode strik van de Maagd van Montemayor leek het meisje, door koorts en verlangen verteerd, wel een engel die door het dorp trok, op weg naar de hemel in het zuiden.

*****

De bedevaart van el Rocío

'Platero,' zei ik, laten we naar de huifkarren gaan kijken. Ze voeren de geluiden van het verre bos van Doñana mee, het raadsel van de pijnbomen van las Animas, de frisheid van de lagunes van las Madres en los Dos Fresnos, de geur van la Rocina...'

Ik nam hem mee, mooigemaakt en versierd, zodat hij vreugde zou brengen aan de meisjes in de Calle de la Fuente, waar de weifelende avondzon met een vage roze streep uitdoofde op de kalk van de lage dakranden. Later gingen we op de wal rond de steenfabriek los Hornos staan, vanwaar je de hele weg kunt overzien die uit de vlakte komt.

De huifkarren trokken inmiddels de helling op. De zachte motregen die altijd valt tijdens de bedevaart van el Rocío daalde over de groene wijngaarden neer uit een vluchtige, lichtpaarse wolk. Maar geen mens trok er zich ook maar iets van aan.

Als eersten kwamen, op ezels, muilieren en Moors uitgedoste paarden met gevlochten manen, vrolijke liefdespaartjes voorbij, de mannen blij, de vrouwen schitterend. Die drukke, levendige troep ging voort, keerde weer om, draaide op waanzinnige wijze rond in zichzelf. Daarna kwam de kar met dronkelappen, luidruchtig, fel en chaotisch. Daarachter de huifkarren, als wolken, met hun fladderende witte overkapping, waaronder struise, prachtige bruine meisjes zaten die op tamboerijnen sloegen terwijl ze gillend flamenco zongen. Nog meer paarden, nog meer ezels... En de voorman van de broederschap - Leve de Maagd van el Rocío! Leve de Maagd! -kaal, mager en rood, zijn grote hoed op zijn rug en zijn gouden staf steunend op de treeplank. En tenslotte, traag voortgetrokken door twee grote bonte ossen, die wel bisschoppen leken met hun felgekleurde frontalen met spiegeltjes, waarin de waterige zon onrustig flikkerde, de standaard van de broederschap, deinend door het schokkende trekken van het span, paars en zilver op zijn witte kar, in een zee van bloemen als in een weelderige, verlepte tuin.

Je hoorde de muziek al, gesmoord tussen het klokgelui, het vuurwerk en het harde geklepper van de hoefijzers op de stenen...

Op dat moment boog Platero - een van die kunstjes van hem!

- door zijn voorpoten en knielde neer als een vrouw, mak, nederig en gewillig.

*****

Ronsard

Terwijl Platero, ontdaan van zijn halster, tussen de kuise made- liefjes van het veldje rondwandelt, ben ik onder een pijnboom gaan liggen, heb uit de

Moorse zadeltas een dun boekje tevoorschijn gehaald en, open het bij de bladwijzer en lees hardop:

*Comme on voit sur la branche au mois de mai la rose
En sa belle jeunesse, en sa première fleur,
Rendre le ciel jaloux de...*

Boven me, op de hoogste takken, springt en fluit een klein vogeltje, dat net als de zuchtende, groene kruin door het zonlicht wordt verguld. Tussen zijn gefladder en gekweel door hoor je het breken van de zadjes die het aan het eten is.

jaloux de sa vive couleur...

Plotseling schiet iets vreselijk groots en warms, als een levende boeg, over mijn schouder heen... Het is Platero die, vast en zeker betoverd door de lier van Orpheus, samen met mij komt lezen. We vervolgen:

*...vive couleur,
Quand l'aube de ses pleurs au point du jour l'a...*

Maar het vogeltje, dat snel zijn eten moet doorslikken, bedelft het woord onder een valse toon.

Ronsard, een ogenblik zijn sonnet *Quand en songeant ma fol- latre j'accolle...* uit zijn gedachten, moet erg gelachen hebben in de hel...

*****

De kerel van de kijkdoos

Plotseling, abrupt, verbreekt het harde geroffel van een trom de stilte in de straat. Vervolgens laat een gebarsten, trillende stem een lange, hijgende roep weerklinken. Aan het einde van de straat kun je geren horen... Jongetjes roepen: De kerel van de kijkdoos! De kerel van de kijkdoos! De kijkdoos! De kijkdoos!

Op de hoek staat op inklapbare poten een kleine groene doos met vier roze vaantjes te wachten, zijn lens naar de zon gericht. De oude man slaat voortdurend op zijn trom. Een groep jongetjes zonder geld, de handen in de zak of op de rug, staat zwijgend om de doos heen. Even later komt er een ander jongetje aangerend met een geldstuk in de palm van zijn hand. Hij dringt zich naar voren, drukt zijn ogen tegen de lens...

`Nuuu ga je... generaal Prim zien... op zijn wiiitte paard...!' zegt de oude vreemdeling verveeld en slaat op zijn trom.

`De haven... van Barcelonaaaa...!' en een volgende roffel.

Nog meer kinderen komen met een geldstuk toegesnel; ze geven het vlug aan de oude man, bereid zijn fantasie te kopen terwijl ze hem afwezig aanstaren. De oude man zegt:

`Nuuuu ga je... het kasteel van Havana zien!' en hij slaat op zijn trom.

Platero, die samen met het meisje en de hond van de overkant naar de kijkdoos is komen kijken, gaat voor de grap met zijn grote kop tussen de koppetjes van de kinderen in staan. Met een onverwachte, vriendelijke humor zegt de oude man tegen hem. `Kom maar op met je geld!'

En de kinderen zonder geld lachen allemaal zuurtjes terwijl ze de oude man met hun nederige, vleiende blik verwachtingsvol aankijken...

*****

De bloem langs het pad

Hoe zuiver, Platero, hoe mooi is deze bloem langs het pad! Hele kudde - stieren, geiten, veulens, mensen - lopen langs haar heen en zij, zo teer en zwak, blijft gewoon recht overeind staan, mauve en fijn, eenzaam op die aarden wal, zonder ook maar iets van haar zuiverheid te verliezen.

Elke dag als we de heuvel opgaan en zo een stukje afsnijden, zie je haar op haar groene post. Er zit al een vogeltje naast haar dat - waarom? - wegvliegt als we naderen; of ze zit, als een klein glaasje, vol met het heldere water uit een zomerwolk; reeds laat ze toe dat de bij haar bestaat of de fladderende vlinder haar opsiert.

Deze bloem zal maar een paar dagen leven, Platero, hoewel haar herinnering eeuwig kan blijven voortleven. Haar leven zal als een dag van jouw lente zijn, als een lente van mijn leven ... Wat zou ik toch aan de herfst kunnen geven, Platero in ruil voor deze goddelijke bloem, opdat zij, dag in, dag uit, het simpele, eindeloze voorbeeld voor ons leven is?

****

Lord

Ik weet niet, Platero, of jij foto's kunt kijken. Ik heb deze aan een paar boeren laten zien en die zagen er niets op. Nou, dit is Lord, Platero, die kleine foxterriër waar ik het soms met je over heb gehad. Kijk eens even. Zie je? Hij ligt tussen de potten met geraniums op een kussen op de marmeren patio in het winterzonnetje.

Arme Lord! Ik had hem meegenomen uit Sevilla toen ik daar aan het schilderen was. Hij was bleek, bijna kleurloos door al het licht, vol als een vrouwendij, krachtig en onstuimig als het water dat uit een dakgoot spuit. Her en der had hij, als neergestreken vlinders, wat zwarte vlekken. Zijn kleine fonkelende ogen straalden een oneindige goedheid uit. Maar hij had zo zijn

kuren. De ene keer rende hij zomaar als een bezetene in het rond tussen de lelies op de marmeren patio, die in mei, met hun rood, blauw en geel, als de duiven die don Camillo schildert, weelderig de ruitjes van het afdak waar het zonlicht doorheen valt opsieren ... De andere keer vloog hij de trap op naar het dakterras en maakte daar een hels kabaal bij de zwaluwnesten ... Macaria waste hem elke ochtend met zeep en hij zag er altijd even stralend uit als de kantelen van het dakterras tegen de blauwe hemel, Platero. Toen mijn vader was gestorven hield hij de hele nacht de wacht naast de kist. Op een keer dat mijn moeder ziek werd bleef hij een maand zonder te eten en te drinken bij het voeteneinde van haar bed liggen ... Op een dag kwamen ze bij mij thuis zeggen dat hij door een dolle hond was gebeten... Hij moest naar de bodega van het kasteel worden gebracht en daar, ver van de mensen, aan de sinaasappelboom vastgelegd. De blik waarmee hij naar me omkeek toen ze hem meenamen door het steegje snijdt nog altijd door mijn hart, Platero, zoals het eeuwig levende licht van een dode ster die haar vernietiging overstijgt met de heftigheid van een hakende pijn ... Elke keer wanneer mijn hart hevig wordt gekweld zie ik die blik weer voor me, lang als de weg van het leven naar de eeuwigheid, of liever, als de beek naar de pijnboom van la Corona, waarmee Lord er voor altijd een litteken op achterliet.

*****

De put

De put!... Platero, wat een diep woord, zo groenzwart, zo fris, zo welluidend! Het lijkt alsof het het woord zelf is dat zich draaiend de donkere aarde in boort tot het koude water bereikt.

Kijk nu toch eens: die vijgenboom versiert en ondermijnt de rand. Aan de binnenkant, vlakbij, tussen de groen bemoste stenen, is een blauwe bloem opengegaan met een doordringende geur. Nog verder naar beneden heeft een zwaluw haar nest.

Dan, na een portiek waarin een kille duisternis heerst, is er een paleis van smaragd en een meer dat als je er een steen in gooit, woest wordt en gromt. En op het einde de hemel.

(De nacht valt, en de maan begint daarginds in de diepte te gloeien, omringd door trillende sterren. Stilte! Over de wegen is het leven naar de verte gevluht. Door de put ontsnapt de ziel naar de diepte. Via hem wordt zoiets als de keerzijde van de schemer zichtbaar. En het lijkt of uit zijn mond de reus van de nacht tevoorschijn gaat komen, de meester van alle geheimen van de wereld. O stil en magisch labrynt, geurend en duister park, aantrekkelijke en mysterieuze salon!)

'Platero, als ik op een dag in deze put spring, zal het niet zijn om zelfmoord te plegen, neem dat maar van mij aan, maar om sneller de sterren te kunnen grijpen.'

Platero balkt smachtend en hunkerend. Uit de put schiet, opgeschrokken, onverhoeds en stil, een zwaluw.

*****

Abrikozen

Door de Callejón de la Sal, een heel nauw steegje dat zich, violet van de kalk met zijn weerschijn van zon en blauwe hemel, naar de toren toe slingert, kurk die hem afsluit, zwart en afgebladderd aan de zuidkant door de niet aflatende zeewind, komen langzaam het jongetje en de ezel aangelopen. Het jongetje, een dwergachtig, piepklein mannetje, kleiner nog dan de grote hoed die diep over zijn oren is gezakt, lucht zijn waanwijze, boerse hart, dat hem de ene na de andere banale copla ingeeft:

*...met een geweldig week gevoeeeeel
vroeg ik verkering aan die boeeeeel...*

Loslopend, enigszins gehinderd door de lading abrikozen op zijn rug, vreet de ezel van het weinige, smerige onkruid dat in de steeg groeit. Van tijd tot tijd stopt het jongetje plotseling, net zoals een venter in een echte straat zou doen, plant om kracht te zetten zijn blote, smerige beentjes wijd en stevig in de aarde en gilt, terwijl hij van zijn handen een toeter maakt, met een stem die hem door de i weer kind doet zijn:

Abriiiiikoooozen!...'

Daarna, alsof de verkoop hem geen moer interesseert - zoals pater Diaz zegt -, gaat hij weer over op zijn in zichzelf gekeerde zigeunerzang

*..de enige die ik zie staan dat ben jij,
steeds denk ik aan jou, lieve troeeeeel...*

En afwezig trapt hij tegen de stenen...

Het ruikt naar warm brood en verbrand pijnbomenhout. Een loom briesje blaast zachtjes door de steeg. Plotseling slaat de grote klok drie uur, gevolgd door een klein klokje. Dan smoort een gebeier van jewelste, dat feestelijkheden aankondigt, met zijn enorme kabaal de hoorn en belletjes van de koets die verderop in het dorp de slaperige stilte verstoort terwijl hij naar het station van San Juan vertrekt. En de wind voert over de daken een denkbeeldige zee mee van een geurige, woelige en stralende helderheid, een verlaten zee ook, verveeld door de immer gelijke golven in zijn eenzame schittering.

Het jongetje stopt opnieuw, ontwaakt uit zijn zang en roept:

'Abriiiiikoooozen! ... '

Platero weigert door te lopen. Hij staart en staart maar naar dat jongetje, besnuffelt diens ezel en duwt tegen hem aan. En de twee ezels begrijpen elkaar door dezelfde vreemde kopbewegingen naar elkaar te maken, die in de verte wel wat aan die van ijsberen doen denken...

`Goed hoor, Platero; ik zeg wel tegen dat jongetje dat hij mij zijn ezel geeft en dat jij met hem meegaat om abrikozenventer te worden..., kom op, doorlopen!'

*****

De trap

We waren op de hoeve van Montemayor, op weg naar de hoefsmid. De binnenplaats met kasseien, schaduwrijk onder de immense, stralend blauwe middaghemel, galmde van het gestamp van de vurig trappelende paarden, de heldere lach van de vrouwen, het felle, onrustige geblaf van de honden. Platero stond in een hoek te popelen.

`Nee, echt niet,' zei ik tegen hem, `je kunt niet met ons mee; jij bent nog veel te klein.'

Hij begon zo wild te doen dat ik uiteindelijk aan el Tonto vroeg op hem te gaan zitten zodat hij toch met ons mee kon.

...Door de velden natuurlijk, daar is het heerlijk paardrijden! De moerassen lagen er stralend bij, in een gouden waas gehuld, met het zonlicht in hun gebroken spiegels, die de traag draaiende molens weerkaatsten. Temidden van de krachtige, regelmatige draf van de paarden, hield Platero zijn scherpe, onstuimige drafje vol, dat hij voortdurend moest versnellen, zoals de trein uit Riotinto zijn gestamp, om niet alleen met el Tonto achter te blijven op het pad. Plotseling weerklonk er een knal als een pistoolschot. Platero was met zijn bek tegen de kont van een slanke, jonge appelschimmel gekomen en die had daarop geantwoord met een snelle trap. Niemand had het gemerkt, maar ik zag dat een poot van Platero bloedde. Ik steeg af en met behulp van een doorn en een blad verbond ik de wond. Daarna zei ik tegen el Tonto dat hij hem naar huis moest brengen.

Langzaam en droevig reden ze weg door de droge rivierbed- ding die uit het dorp komt, terwijl ze steeds achteromkeken hoe onze troep er in schitterende, gestrekte draf vandoor ging...

Toen ik terug van de hoeve naar Platero ging kijken, trof ik hem neerslachtig en triest aan.

`Zie je nu wel,' verzuchtte ik, `dat jij helemaal niet met mensen overweg kunt?'

*****

Langoor

Ik lees in een woordenboek: **langoor** (iron.) 0.1 spotnaam voor dier met lange oren, zoals de ezel; 0.2 (iron; fig.) spotnaam voor dom mens > *domoor, stomkop, dwaas, ezel*.

Arme ezel! Zo aardig, zo edelmoedig, zo scherpzinnig als jij bent! Een spotnaam... Waarom? Neemt men zelfs je uiterlijk niet serieus, jij, die eigenlijk alleen maar in een lentesprookje zou passen? Stel je voor dat ze de mens die aardig is ezel noemen! Stel je voor dat ze de ezel die koppig is mens noemen! Een spotnaam... Voor jou, die zo slim bent, vriend van jong en oud, van de beek en de vlinder, van de zon en de hond, van de bloem en de maan, geduldig en bedachtzaam, weemoedig en beminnelijk, de Marcus Aurelius van de velden...

Platero, die het vast begrijpt, kijkt me strak aan met zijn grote glanzende ogen, zacht en hard tegelijk, waar de zon piepklein fonkelt aan een zwartgroene, bolronde miniatuurhemel. Ach! Als het nu toch eens echt in die grote, lieflijke en harige kop van hem mocht doordringen dat ik het goed met hem meen, dat ik aardiger ben dan die mensen die woordenboeken maken, bijna net zo aardig als hij zelf is!

En in de kantlijn van het woordenboek heb ik geschreven: **langoor** (fig.) dient men te gebruiken, als spotnaam uiteraard! voor de domme mens die woordenboeken maakt.

*****

Corpus Cristi

Terwijl we op de terugweg vanuit de boomgaard de Calle de la Fuente inrijden, doen de klokken, die we al drie keer eerder hadden gehoord vanuit los Arroyos, met hun zware bronzen galm het witte dorp op zijn grondvesten daveren. Onophoudelijk gaat het gebeier door, en intussen sist en knalt het vuurwerk, dat zwart de dag inschiet en schettert de schrille trompetmuziek. De straat, pas witgekalkt en bestrooid met okergeel zand, is helemaal groen door de populieren en parapluplanten. Uit de ramen hangen doeken van donkerrood damast, van geel perkaal, van hemelsblauw satijn en, waar men in de rouw is, van witte wol met zwarte strepen. Bij de laatste heizen, in de bocht van el Porche, verschijnt traag het kruis met de spiegeltjes, dat in het flikkerende licht van de ondergaande zon de vlammen van de grote rode kaarsen al weerkaatst, die alles met hun roze was bedruipen. Stapvoets gaat de processie voorbij. Het karmijnrode vaandel en het beeld van de heilige Rochus, schutspatroon van de bakkers, beladen met verse broodjes; het grijsgroene vaandel en het beeld van de heilige Elmo, schutspatroon van de zeelieden, met zijn zilveren schip in de handen; het gele vaandel en het beeld van de heilige Isidorus, schutspatroon van de landarbeiders, met zijn kleine ossenjuk; en nog veel meer vandenels in allerlei kleuren, en nog veel meer heiligen, en daarna het beeld van de heilige Anna, Maria toesprekend toen ze

kind was, en het beeld van de heilige Jozef, in het grijs, en het beeld van de Onbevleete Maagd, in het blauw...

Tenslotte, tussen de guardia civil, de hostiekelk, zijn gedreven zilverwerk ingelegd met korenaren van granaat en druiven van smaragd, die langzaam voorbijtrekt in een blauwe wierookwolk.

Helder stijgt terwijl de avond valt het Andalusische Latijn van de psalmen op. De allerlaatste stralen van de roze zon doen in de Calle del Rio al het doffe goud in de gewaden en mantels van de priesters oplichten. Boven, rond de bloedrode toren, tegen het strakke opaal van de stille juniavond, vlechten de duiven hun hoge slingers van gloeiende sneeuw...

In dat gat van stilte laat Platero zijn gebalk opstijgen. En zijn zachtmoedigheid verbindt zich met de klok, met de vuurpijl, met het Latijn en de muziek van harmonieorkest Modesto, die het einde, het heldere geheim van de dag aankondigen; en zijn gebalk klinkt zoetjes uit de hoogte en goddelijk laag bij de grond...

*****

Rit

Hoe heerlijk gaan we over de verborgen paden van de zomer, overgroeid met frisse kamperfoelie! Ik lees, of zing, of draag verzen voor aan de hemel.

Platero graast van het weinige groen dat op de wallen in de schaduw groeit, van de stoffige bloemen van het kaasjeskruid, van de gele klaverzuring. Hij staat meer stil dan dat hij loopt. Ik laat hem maar begaan...

De hemel, blauw, blauw, blauw, waar mijn verrukte blik zich diep in boort, verheft zich weidser dan weids boven de volle amandelbomen. Heel het land, stil en stralend, schittert. Op de windstille rivier gaat een wit zeiltje tergend langzaam vooruit. In de richting van de heuvels zwelt de smalle rookpluim van een vuur aan tot dikke zwarte wolken.

Maar onze rit is van erg korte duur. Hij is als een zachte, weerloze dag midden in het rijke leven. In niets gelijk aan die immense uitgestrektheid van de hemel, aan die weidse zee waarin de rivier uitmondt, zelfs niet aan die tragedie van het vuur!

Wanneer in een geur van sinaasappels het frisse, opgewekte geluid van het waternrad hoorbaar wordt, begint Platero vrolijk te balken en te dartelen. Wat een simpel alledaags genot! Bij de waterbak gekomen, vul ik mijn beker en drink van die vloeibare sneeuw. Platero steekt zijn bek in het schaduwrijke water en neemt, waar het het helderst is, her en der gretig kleine teugjes...

*****

Het hanengevecht

Ik weet niet waar ik dat ellendige gevoel mee vergelijken moet, Platero... Een felle rode en goudgele pijn die niet de bekoring had van onze nationale vlag wapperend tegen de achtergrond van de zee of van de blauwe lucht... Of misschien toch. Misschien de Spaanse vlag wapperend tegen de achtergrond van een blauwe hemel boven een arena... in mudejarstijl..., als de spoorwegstations van Huelva tot aan Sevilla. Weerzinwekkend rood en geel, als in de boeken van Galdós, als op de uithangborden van tabakswinkels, als op de slechte schilderijen over onze negentiende-eeuwse oorlog in Afrika... Een ellendig gevoel zoals ik altijd kreeg bij verfijnde kaartspellen waarvan de ruiten een brandmerk hadden, bij plaatjes op sigaren- en rozijnendoosjes, bij etiketten op wijnflessen, bij beloningen die ze gaven op de school in Puerto de Santa María, bij de opdruk van chocoladerepen...

Wat ging ik daar doen of wie had me er mee naartoe genomen? Ik geloof dat het een warme wintermiddag was, als een bugel in het harmonieorkest Modesto... Het rook naar jonge wijn, naar chorizoboeren, naar tabak... De wethouder was er, samen met de burgermeester en el Litri, die dikke, glimmende stierenvechter uit Huelva... Het strijdperk was klein en groen; rondom liepen houten schotten waar mannen overheen hingen met dikke, rode gezichten, als ingewanden van geslachte koeien of varkens, en met ogen die uitpuilden van de hitte, van de wijn en van de door de opwinding zwaar bonkende harten. Het geschreeuw was ondraaglijk... Het was benauwd en alles - dat hanenwereldje is zo klein! - zat dicht.

In een bundel zonlicht die van bovenaf op het strijdperk viel, en die er door de steeds traag doorheen drijvende blauwe rookwolken uitzag als vuil glas, waren die arme Engelse hanen, twee monsterlijke en wrede, karmijnrode bloemen, bezig elkaar te verscheuren en de ogen uit te pikken, waarbij ze zich in gelijke mate de haat van de omstanders op de hals haalden wanneer ze de ander tot bloedens toe verwondden met hun sporen gedompeld in citroensap... of gif. Ze maakten geen enkel geluid, zagen niets, waren daar zelfs niet...

Maar ik, wat deed ik daar in vredesnaam, en dat terwijl ik me er nog wel zo ellendig bij voelde ook? Ik weet het niet... Van tijd tot tijd keek ik met eindeloze weemoed door een scheur in het tentdoek dat, wapperend in de wind, deed denken aan het zeil van een schip op de rivier, aan een volle sinaasappelboom die buiten in het heldere licht van de zon de geur van zijn overvloedige witte bloesem verspreidde... Wat heerlijk-zong mijn ziel geurend - een sinaasappelboom in bloei te zijn, zuivere wind te zijn, de zon daarboven te zijn!

...En toch ging ik niet weg...

*****

De schemering

Wat raakt in de vredige en lome beslotenheid van de schemering die over het dorp komt het vermoeden van het verre, de vage herinnering aan het nauwelijks gekende toch doortrokken van poëzie! Het is een besmettelijke betovering die het hele dorp aan het kruis lijkt te nagelen van een trieste, langdurige gedachte.

Er hangt een geur van rijp, gedorst graan dat onder de fonkelende sterren in vage zacht gele hopen op de dorsvloeren ligt - o Salomo! De dagloners neuriën zachtjes, overmand door een slaperige vermoeidheid. In de portalen zitten de weduwen aan de doden te denken, die vlakbij, achter de kralen, liggen te slapen. De kinderen rennen van de ene schaduw naar de andere, zoals vogels van de ene naar de andere boom vliegen...

Misschien gaan in het zwakke schijnsel dat nog altijd van de witgekalkte gevels van de eenvoudige huizen afstraalt, terwijl binnen de olielampen al rood beginnen op te gloeien, vage gedaanten voorbij, vuil, stil en treurig - een bedelaar die niemand hier eerder heeft gezien, een Portugees die werk komt zoeken op de velden, een dief wellicht -, die door hun duistere, schuwe verschijning een scherp contrast vormen met de zachtaardigheid die de mauve, trage en mystieke schemering over de bekende dingen heen legt... De kinderen verdwijnen van de straat, en in de geheimzinnigheid van duistere deuren wordt er gepraat over mannen die 'kinderen vermalen voor een zalf om de dochter van de koning te genezen die teringheeft'...

*****

De stempel

Die stempel had de vorm van een horloge, Platero. je deed het zilveren doosje open en dan kwam hij tevoorschijn, stevig op het paars geïnkte kussen, als een vogel op zijn nest. Wat was ik verrukt toen, nadat ik hem eventjes in mijn witte, tere en mauve handpalm had gedrukt, de naam verscheen:

FRANCISCO RUIZ
MOGUER

Hoe vaak ik wel niet van die stempel van mijn schoolvriendje gedroomd heb! Met een stempeldoosje dat ik boven in huis in een oud bureau had gevonden probeerde ik er een te maken met mijn eigen naam. Maar dat lukte niet goed, vooral het stempelen was moeilijk. Dat ging lang niet zo gemakkelijk als met die stempel van hem, waardoor her en der, in een boek, op de muur, op je huid, zijn naam kwam te staan:

FRANCISCO RUIZ

MOGUER

Op een dag kwam er bij ons, samen met Arias, de zilversmid uit Sevilla, een handelsreiziger in kantoorbenodigdheden. Wat een prachtige linialen, passers, gekleurde inkten en stempels had die bij zich! Ik brak mijn spaarpot en met het muntstuk van vijf peseta dat ik aantrof bestelde ik een stempel met mijn naam en die van mijn dorp. Wat duurde die week lang! Wat bonkte mijn hart als de postkoets eraan kwam! Wat vergoot ik een tranen als de voetstappen van de postbode zich verwijderden in de regen. Eindelijk, op een avond, bracht hij me m'n stempel. Het was een klein, ingewikkeld apparaat, met een potlood, een pen, initialen voor een lakstempel... van alles! En wanneer je aan een veer draaide, verscheen het stempeltje, splinternieuw, spiksplinternieuw.

Bleef er nog iets te stempelen over thuis? Wat was er eigenlijk niet van mij? Wat als een ander de stempel nu wilde lenen - kijk maar uit, want hij is zo op! -, ik moest er gewoon niet aan denken! Wat ging ik de volgende dag blij en gehaast naar school, alles, boeken, bloes, hoed, laarzen, zelfs de handen, van mijn naam voorzien:

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ
MOGUER

*****

De zogende teef

De teef waarover ik het tegen je heb, Platero, is die van Lobato, de drukker. Jij kent haar erg goed, want we zijn haar dikwijls tegengekomen op de weg naar los Llanos... Weet je nog? Die teef met die goudwitte vacht, als een bewolkte zonsondergang in mei. Ze had vier jongen geworpen en Salud, de melkverkoopster, had die naar haar huis in las Madres meegenomen omdat er een kind van haar op sterven lag en don Luis tegen haar had gezegd dat ze het puppysoep moest geven. Jij weet maar al te goed hoe ver het is van Lobato's huis tot aan de brug van las Madres, via het pad bij las Tablas... Platero, er wordt gezegd dat die teef de hele dag als een dolle aan het zoeken was, waarbij ze overal in en uit liep, over wegen ging, op wallen klom, mensen besnuffelde... Zelfs toen de mis al was begonnen, werd ze nog gezien naast het huisje van de bewaker bij de steenfabriek los Hornos, terwijl ze droevig naar de ondergaande zon zat te janken op een paar zakken steenkool.

Jij weet maar al te goed hoe ver het is van de Calle de Enmedio tot aan het pad bij las Tablas... Vier keer is die teef in de nacht heen en weer gegaan, en elke keer nam ze een puppy mee in haar bek, Platero. En in de ochtend, toen Lobato zijn deur opendeed, lag ze voor de drempel en keek haar baas braaf

aan, met al die hulpeloos rillende puppy's vastgezogen aan haar dikke, roze tepels.

*****

Zij en wij

Platero, misschien vertrok zij - waarheen? -in die zwarte, zonovergoten trein die, scherp afgetekend tegen de grote witte wolken, snel over de spoordijk naar het noorden verdween.

Ik stond beneden, samen met jou, tussen het gele, golvende graan, met heren der het bloedrood van de klaprozen waaraan de julimaand al het asgrijze kroontje schonk. En de lichtblauwe rookwolkjes - weet je nog? - gaven de zon en de bloemen eventjes een triest aanzien voordat ze in het niets oplosten...

Klein, blond hoofdje met een zwarte sluier!... Het was als het portret van een droombeeld in de voorbischietende lijst van het treinraampje.

Misschien dacht zij: "Wie zouden dat zijn, die man in het zwart en dat zilveren ezeltje?"

Wie zouden wij nu zijn! Onszelf natuurlijk..., nietwaar, Platero?

*****

Mussen

Op de feestdag van de heilige Jacobus hangen er 's ochtends grijswitte wolken waardoor het een morgen lijkt die in de watten ligt. Iedereen is naar de mis. In de tuin zijn enkel nog de mussen, Platero en ik.

De mussen! Hoe die in en uit de wingerd vliegen, hoe hard die tjlpen, hoe die elkaar in hun bekjes beetpakken onder dat dikke wolkendek waaruit zo nu en dan wat fijne druppeltjes vallen! De ene ploft neer op een tak en laat hem vervolgens zwiepend achter; de ander drinkt een beetje van de hemel uit een plasje water op de putrand; weer een ander is op het afdak gaan zitten, vol met haast uitgebloeide bloemen die duidelijk afsteken tegen de grijze dag. Gezegend de vogels, zonder vaste feestdagen! Door die vrije immer gelijke tijd van de natuur, van het waarachtige waarin zij leven, zegt klokgelui ze niets, hoogstens schenkt het ze een vaag geluksgevoel. Tevreden, zonder onontkoombare plichten, zonder die in vervoering brengende Olympus of schrikaanjagende Onderwereld van die arme slaaf van een mens, zonder enige andere moraal dan die van henzelf of enige andere God dan het blauw zijn zij mijn broeders, mijn lieflijke broeders.

Ze reizen zonder geld en zonder koffers; ze verhuizen wanneer het ze uitkomt; ze hebben een vermoeden van een beek, een voorgevoel van een boomkruin, en ze hoeven slechts hun vleugels uit te slaan om gelukkig te

zijn; ze weten niet van maandag of zaterdag; overal, elk moment, nemen ze een bad; ze houden van de naamloze liefde, van de universele geliefde. En wanneer de mensen, die arme mensen! zondags hun deuren sluiten om naar de mis te gaan, stuiven zij, een vrolijk toonbeeld van liefde zonder ritueel, met hun brutaal en uitbundig getjilp de tuin van die verlaten huizen in, waar een zekere dichter, die ze onderhand goed kennen, en een zeker zachtaardig ezeltje - kom je hier bij mij staan? - naar ze kijken met een broederlijke blik.

*****

Frasco Vélez

Vandaag kunnen we niet naar buiten, Platero. Ik heb zojuist op het pleintje voor het gemeentehuis de officiële bekendmaking van de burgemeester gelezen:

"Elke Hond die zich op de openbare weg van deze Verheven Stad Moguer bevindt zonder de vereiste Muilkorf, zal door de daartoe van gemeentewege bevoegde Politiebeambten worden afgeschoten."

Dat wil zeggen, Platero, dat er dolle honden in het dorp zijn. Gisternacht had ik al het ene schot na het andere gehoord, bij el Monturrio, bij het kasteel, bij los Trasmuros, afkomstig van `de Vliegende brigade van gemeentelijke nachtwachten', ook een uitvinding van onze burgemeester Frasco Vélez. Lolilla, de zottin, bazuïnt overal rond dat er helemaal geen dolle honden zijn en dat onze huidige burgemeester net zoals de vorige, Vasco, die de boel flink voor de gek hield, met al dat schieten de mensen van de straat wil houden zodat hij z'n van agave en vijgen gestookte brandewijn kan vervoeren. Maar wat als het waar is en een dolle hond je bijt? Ik moet er niet aan denken, Platero!

*****

De zomer

Langzaam, in dunne straaltjes, loopt het bloed van Platero af; dik paars bloed, afkomstig van horzelsteken. De cicaden zagen zonder ophouden...

Wanneer ik uit een eindeloze, korte droom ontwaak, wordt het zandlandschap wit voor mijn ogen, kil in zijn hitte, spookachtig.

De lage cistrozen zitten vol met van die grote onbestemde bloemen, rozen van rook, van gaas, van zijdepapier, met vier karmijnrode tranen; en een verstikkende damp omhult de afgeplatte pijnbomen. Een vogel die ik nooit eerder heb gezien, geel met zwarte stippen, zit doodstil op een tak.

De bewakers van de boomgaarden slaan op emmers om de spreeuwen af te schrikken, die in grote blauwe zwermen op de sinaasappels afkomen... Als we in de schaduw van de grote notenboom zitten, breek ik twee

watermeloenen open, die hun rozerode rijp met een lang, fris knerpen blootgeven. Ik eet die van mij langzaam op, terwijl ik verweg in het dorp de klokken voor de avonddienst hoor luiden. Platero slurpt het mierzoete vruchtvlies van de zijne op als was het water.

*****

Brand in de heuvels

De grote klok?... Drie... Vier slagen... 'Brand!'

We laten het avondeten voor wat het is en klimmen, angstig vanwege het nauwe trapje in het donker, in een geladen en gespannen stilte omhoog naar het dakterras.

'... In de velden bij Lucena!' gilt Anilla, die al boven is, naar beneden toe, nog voordat wij het dak op komen... 'Bim, bam, bim, bam!' Als we eindelijk buiten in het duister staan -wat een opluchting! - slaat ons door de nu werkelijk oorverdovende klokslagen opnieuw de schrik rond het hart.

'Goh, joh... Wat een enorme brand!...'

Inderdaad. Aan de donkere horizon met pijnbomen lijkt de verre vlam doodstil te staan, zo helder en scherp tekent hij zich af. Hij is als zwart en vermiljoen email, als in De jacht van Piero di Cosimo, waarin voor het vuur alleen zuiver zwart, rood en wit is gebruikt. Soms gloeit het rood fel op, dan weer wordt het bijna roze, als van de opkomende maan... De augustusnacht is immens en bewegingloos, en je zou zeggen dat het vuur voor altijd in haar opgenomen is, als een eeuwig element... Een vallende ster beschrijft een halve boog langs de hemel en verdwijnt in het blauw boven las Monjas... Ik droom weg in mezelf...

Platero's gebalk in de kraal beneden brengt me terug bij de werkelijkheid... Iedereen is al beneden... En in de zoele nacht van de ten einde lopende zomer loopt er een koude rilling over me heen omdat ik voel dat zojuist die ene man vlak langs me is gekomen van wie ik als kind dacht dat hij de heuvels in brand stak, een soort Pepe el Polio - de Oscar Wilde van Moguer -, enigszins op leeftijd al, bruin en met grijze krullen, zijn dikke, verwijfde figuur gekleed in een zwart vest en een broek met grote witbruine ruiten en zakken die uitpuilden van de lange lucifers uit Gibraltar...

*****

De beek

Deze beek, Platero, waardoor we naar de Paardenwei gaan en die nu is drooggefallen, staat in mijn oude, vergeelde schetsboeken een paar keer zoals hij echt is, zijn stroom diep verborgen in het weiland, met zijn klapprozen verlept door de zon en zijn afgefallen damastpruimen; vaker echter staat hij er vertekend door de hoge vlucht die mijn verbeelding nam en waarin hij,

sterk geïdealiseerd, overgebracht werd naar verre gebieden, niet bestaand of enkel vermoed...

Die beek, Platero, deed mijn kinderfantasie even vrolijk schitteren als een wouw in de zon toen ik er, nog verrukt over mijn eerste ontdekkingen, achter gekomen was dat hij, de beek die door los Llanos stroomt, dezelfde was als de beek die de weg van San Antonio kruist ter hoogte van het bosje ratelpopulieren; dat wanneer 's zomers zijn bedding droogstond, je lopend helemaal tot hier kon komen; dat wanneer je 's winters bij die populieren een bootje van kurk op zijn stroom zette, het meegevoerd werd onder de Puente de las Angustias door, mijn schuilplaats wanneer er stieren voorbijtrokken, tot aan deze granaatappelbomen...

Ik weet niet of jij ze nog hebt of ooit hebt gehad, Platero, maar wat waren die fantasieën toen je klein was toch een geweldige verrukking! Van alles komt er voorbij in een heerlijke afwisseling; je kijkt overal naar en het enige wat je ziet is een vluchtig fantasiebeeld... En terwijl je, de blik zowel naar binnen als naar buiten gericht, half blind rondloopt, laat je ziel zich de ene keer meesleuren door een duistere beeldenstroom, om zich de andere keer, in een kalme dichtelijke helderheid die later voorgoed verloren gaat, als een heuse bloem stevig op de oever geplant, te openen naar de zon.

*****

Zondag

Een licht, doordringend belgerinkel, nu eens dichtbij, dan weer veraf, weerklinkt door de ochtend van de feestdag als was heel de blauwe hemel van glas. En het land, al een beetje aan het verwelken, lijkt een gouden glans te krijgen onder de buitende klanken van dat vrolijke, sprankelende getinkel.

Iedereen, zelfs de veldwachter, is naar het dorp om de processie te bekijken. Platero en ik zijn alleen achtergebleven. Wat een rust! Wat een helderheid! Wat een genot! Ik laat Platero in het hoge gras van het weiland achter en ga onder een pijnboom, vol met vogels die gewoon blijven zitten, liggen lezen. Omar Khayyam...

In de stilte die tussen twee klingels valt is duidelijk het zinderende hart van de septemberochtend te horen. De goudzwarte wespen zwermen rond de muskaatdruif vol met gave trossen, en de vlinders, die bijna niet van de bloemen te onderscheiden zijn, lijken zich in een metamorfose van kleuren al fladderend te vernieuwen. De eenzaamheid is als een diepe gedachte van licht.

Soms houdt Platero even op met grazen en kijkt me aan... Ik hou soms even op met lezen en kijk naar Platero...

*****

Het sjirpen van de krekels

Platero en ik kennen, door onze nachtelijke tochten, heel goed het sjirpen van de krekels.

Het eerste sjirpen van de krekels, in de schemering, is weifelend, laag en schor. Haast klankloos leert het van zichzelf en begint beetje bij beetje een hogere toon aan te slaan, in vorm te komen, alsof het bezig is plaats en tijd tot een harmonisch geheel te maken. Plotseling, de sterren staan al aan de groene, heldere hemel, neemt dat sjirpen de melodieuze lieflijkheid van een onschuldig belletje aan.

Frisse violette briesjes wervelen rond; de nachtbloemen gaan helemaal open en over de vlakte trekt een zuivere, goddelijke geur afkomstig van blauwe velden, tegelijk hemels en aards. En het sjirpen van de krekels raakt buiten zinnen, vult het hele land, is als de stem van de duisternis. Onophoudelijk gaat het door. Alsof ze uit zichzelf omhoogkomen, is elke toon, als in een broederschap van donkere spiegels, nauw verwant aan de andere.

De uren gaan vredig voorbij. Er is geen oorlog in de wereld en de landarbeider slaapt goed, terwijl hij hoog in het gewelf van zijn droom de hemel ziet. Misschien dat tussen de klimplanten op een tuinmuur de liefde verrukt ronddoelt, oog in oog met zichzelf De bonenakkers zenden een fijne geur naar het dorp, alsof ze liefdesbrieven versturen in een vrije, onschuldige en zuivere jeugd. En de korenvelden, opgewonden door de maan, golven zuchtend in de wind van twee, drie, vier uur.. . Door al dat gesjirp de hele tijd hoor je het sjirpen van de krekels haast niet meer...

Hier heb je het! O het sjirpen van de krekels in de vroege ochtend wanneer Platero en ik rillend van de kou op weg naar bed gaan langs de witte paden van de nevel! De maan gaat rossig en soezerig onder. Het sjirpen is inmiddels beschonken van de maan, dronken van de sterren, romantisch, geheimzinnig, gezwollen. Dan halen een paar grote donkere wolken met een treurige lilablauwe rand langzaam de dag op uit zee...

*****

Het stierengevecht

Dus jij weet niet, Platero, waar die kinderen voor kwamen? Ze kwamen vragen of ze jou mee mochten nemen om op je te rijden bij de openingsceremonie van het stierengevecht van vanavond. Maar maak je maar geen zorgen. Ik heb ze al gezegd dat ze dat mooi kunnen vergeten... Ze waren door het dolle heen, Platero! Het hele dorp staat op zijn kop door dat stierengevecht. Het harmonieorkest, doodmoe en niet meer op toon, speelt al sinds vanochtend vroeg voor de cafés; de hele tijd zijden er koetsen

de Calle Nueva op en neer. Daarachter, in het steegje, zijn ze bezig voor de helpers van de stierenvechter de Kanarie in orde te brengen, die gele koets waar de kinderen zo weg van zijn. De patio's blijven zonder bloemen achter, bestemd voor de vrouwen van de officiële figuren. Het is een droevig gezicht de jonge knullen onvast over straat te zien lopen met hun grote hoeden, hun bloezen, hun sigaren, stinkend naar de stal en naar de sterke drank...

Rond tweeën, Platero, op dat eenzame, zonovergoten uur, dat stille, heldere moment in de dag, wanneer de stierenvechters en de vrouwen van de officiële figuren zich aan het aankleden zijn, zullen jij en ik uit de achterdeur glippen en door de steeg naar de velden gaan, zoals vorig jaar...

Wat zijn de velden toch mooi op deze feestdagen wanneer er niemand is! Slechts in een enkele wijn- of boomgaard buigt een oud mannetje zich over de onrijpe druiven, over de heldere waterstroom... In de verte stijgt boven het dorp, als een platvloerse kroon, het harde geschreeuw, het geklap, de muziek uit de arena omhoog, steeds zwakker wordend naarmate we kalmpjes verder de kant van de zee op rijden... En de ziel, Platero, weet zich de ware koningin van het grote, perfecte lichaam van de natuur, waarvan ze slechts door het gevoel bezit neemt, en dat, met eerbied behandeld, aan wie het toekomt het nederige schouwspel biedt van haar schitterende en eeuwige schoonheid.

*****

Onweer

Angst. Ingehouden adem. Koud zweet. De schrikwekkende, laaghangende wolken smoren de dageraad. (Nergens kun je schuilen.) Stilte... De liefde stokt. De schuld trilt. De wroeging sluit de ogen. Nog meer stilte...

De donderslag, dof, galmend, eindeloos, als een geeuw die maar niet ophoudt, als een enorme lading stenen die vanuit het zenit op het dorp stort, rolt en rolt door de uitgestorven ochtend. (Nergens kun je schuilen.) Al het nietige - bloemen, vogels - houdt zich verborgen.

Bedeest en ontzet kijk je door het half open venster naar God die zichzelf op trieste wijze openbaart. Ginds, in het oosten, wordt tussen wolkenflarden een treurig lila en roze zichtbaar, goor, kil, dat niet in staat is de duisternis te verdrijven. De koets van zes uur, wat meer op vier uur lijkt, draait de hoek om in een enorme plensbui terwijl de koetsier zingt om de angst te verdrijven.

Daarna, een kar voor druiven, leeg, gehaast...

Het angelus! Een eenzaam, doordringend geklep klinkt hortend en stotend tussen de donderslagen door. Het laatste angelus van de wereld? En je verlangt dat dat geklep snel ophoudt of harder, veel harder klinkt, dat het het onweer smoot. En je loopt maar rond, en huilt, en weet niet waar je het zoeken moet...

(Nergens kun je schuilen.) De harten zijn verstijfd. De kinderen roepen van alle kanten...

'Hoe zou het met Platero zijn, zo alleen en onbeschut in zijn stal?'

*****

Druivenoogst

Wat zijn er dit jaar, Platero, toch weinig ezels met druiven gekomen! Het slaat nergens op dat er met grote letters op de borden staat: VOOR ANDERHALVE PESETA. Waar zijn toch die ezels uit Lucena, uit Almonte, uit Palos, overladen met vloeibaar goud, dat druipt zoals jij, die keer met mij, van het bloed droop; die stoet dieren die uren en uren stond te wachten terwijl de perserij op volle toeren draaide? De most stroomde door de straten en vrouwen en kinderen vulden kruiken, potten en kannen...

Wat heerste er toentertijd toch een opgewekte sfeer in de bodega's, Platero, in bodega Diezmo bijvoorbeeld! Onder de grote notenboom die het hele dak bedekte wisten de arbeiders met schone, ratelende, zware kettingen zingend de tonnen; de druiventrappers kwamen op blote voeten voorbij met kruiken bruisende en schuimende witte of rode most; en daar achteraan onder het afdak gaven de kuipers harde holle slagen op de tonnen, terwijl ze midden in de fris geurende houtkrullen stonden... Ik liep bodega Almirante in door de ene poort en weer uit door de andere - die twee vrolijke tegenover elkaar liggende poorten die allebei aan de ander een beeld van leven en licht schonken -, vriendelijk begroet door de arbeiders...

In twintig perserijen werden dag en nacht druiven gestampt. Wat een waanzinnig enthousiasme, wat een duizelingwekkende bedrijvigheid, wat een vurig optimisme! Dit jaar, Platero, hebben ze allemaal hun ramen dichtgetimmerd en is die ene in de kraal met twee of drie druiventrappers al meer dan genoeg.

En nu, Platero, moet je echt aan de slag, je kunt nou eenmaal niet altijd luieren.

...De andere ezels, met druiven beladen, hebben de hele tijd naar de loslopende en lanterfanterende Platero staan kijken; en om te voorkomen dat ze een hekel aan hem krijgen of kwaad van hem denken, loop ik met hem naar de dichtstbijzijnde wijngaard, laad hem met druiven en ga met hem tussen de ezels in de rij staan, die heel langzaam opschuift naar de perserij... Daarna neem ik hem stilletjes mee daarvandaan...

*****

Nachtstuk

Vanuit het feestende dorp, dat de hemel rossig doet oplichten, worden de schrille tonen van weemoedige walsen meegevoerd op de zachte wind. De toren, hermetisch, grauw, zwijgend en hard, lijkt op te rijzen uit een limbus waar violet, blauw en strogeel in elkaar overvloeien... En daarginds, voorbij

de bodega's aan de rand van het dorp, gaat boven de rivier de gele, slaperige maan traag en eenzaam onder.

Het land is alleen met zijn bomen en met het silhouet van zijn bomen. Er klinkt een hortend gesjirp van krekels, een dromerig gemurmel van onzichtbare beekjes, er hangt een klamme zoelte alsof de sterren aan het smelten zijn... Platero, in zijn warme stal, balkt droevig...

De geit is wakker en loopt rond; haar belletje rinkelt nog een tijdje driftig door, om daarna te vervagen. Uiteindelijk verstomt het... In de verte, de kant van Montemayor op, balkt een andere ezel... Daarna nog een, in de buurt van Vallejuelo... Er blaft een hond...

De nacht is zo helder dat je in de tuin de kleur van de bloemen even goed kunt zien als overdag. Bij het laatste huis in de Calle de la Fuente komt onder een slingerende, rode lantaarn een man in z'n eentje de hoek om... Ik? Nee; ik sta in de geurige schemer gevormd door het gouden schijnsel van de maan, het helblauw van de seringen en het zachte blazen van het briesje en luister hoe diep in mijn borst mijn hart weergaloos klopt...

De bol van de lantaarn draait klam en traag rond...

*****

Sarito

Tijdens de druivenoogst, toen ik op een avond met een vuurrode zon in de wijngaard bij de beek was, zeiden de vrouwen tegen me dat er een negertje naar mij vroeg.

Ik was op weg naar de perserij toen hij het pad afkwam:

`Sarito!'

Het was Sarito, de huisknecht van Rosalina, mijn lief uit Puerto Rico. Hij had de benen genomen uit Sevilla om in de dorpen met stieren te gaan vechten en kwam lopend van Niebla, de felgekleurde stierenvechterscape over zijn schouders, hongerig en platzak.

De mannen die aan het druivenplukken waren keken hem met schele ogen aan, terwijl ze hun minachting nauwelijks verborgen hielden; de vrouwen ontweken hem, meer om de mannen dan uit zichzelf. Eerder al, toen hij bij de perserij was geweest, had hij met een jongen gevochten die een stuk uit zijn oor had gebeten.

Ik glimlachte naar hem en begon een vriendelijk gesprek. Sarito, die mij niet durfde te omhelzen, aaide Platero, die van de druiven liep te eten terwijl hij mij goedmoedig aankeek...

****

Laatste siësta

Met wat een droevige, bleekgele schoonheid schijnt de middagzon toch wanneer ik wakker word onder de vijgenboom!

Een warm briesje, doortrokken van de aangename geur van de cistroos, strijkt langs me als ik nat van het zweet ontwaak. De grote bladeren van die oude, zachtaardige boom bewegen lichtjes en leggen een clair-obscur over me heen. Het lijkt wel of ze me zachtjes schommelen in een wieg die heen en weer beweegt van zon naar schaduw, van schaduw naar zon.

In de verte, in het verlaten dorp, is het gelui van de klokken van drie uur te horen, dat kristalhelder door de lucht golft. Terwijl hij er roerloos naar luistert, kijkt Platero, die een grote watermeloen met zijn zoete felrode rijp van me heeft afgepikt, me aan met enorme, trillende ogen, waar een groene vlieg hinderlijk in rondloopt.

Terwijl ik in die vermoeide ogen kijk, raken mijn eigen ogen opnieuw vermoeid... Het briesje beroert, als een vlinder die vliegen wil en die plots alle kracht uit zijn vleugels... zijn vleugels... voelt vloeien, mijn slappe oogleden, die plots dichtvallen...

****

Het vuurwerk

In september zijn we, toen er 's avonds feest was, bovenop de heuvel achter het huis in de boomgaard geklommen om, gehuld in de heerlijke geur die de nardussen bij de stille poel verspreidden, te kijken hoe men zich in het dorp vermaakte. Pioza, de oude bewaker van de wijngaarden, die dronken op de akker lag, blies met zijn gezicht naar de maan uren achtereen op zijn schelp.

Diep in de nacht werd het vuurwerk afgestoken. Eerst waren het kleine, doffe knallen; daarna vuurpijlen zonder staart, die hoog in de lucht uit elkaar spatten, als een oog van sterretjes dat heel eventjes, rood, paars, blauw, het land onder zich ziet; daarna vuurwerk dat terwijl het neerdaalde schitterde als een naakt meisje dat diep achterover buigt, als een bloedende treurwilg waar lichtgevende bloemen afdruipten. O wat een vlamme pauzen, wat een vliegende perken van heldere rozen, wat een fazanten van vuur in de tuinen van de sterren!

Elke keer wanneer er een knal weerklonk, verstijfde Platero, blauw paars, rood, in de plots hel verlichte ruimte; en in dat trillende licht, dat zijn enorme schaduw over de heuvel wierp, zag ik zijn grote zwarte ogen die me verschrikt aankeken.

Toen tot slot als hoogtepunt, terwijl in de verte gejuich opsteeg uit het dorp, de rondtollende gouden kroon van het vuurrad naar de sterrenhemel schoot, met zo'n enorme donderslag dat de vrouwen hun ogen sloten en hun vingers in hun oren stopten, vluchtte Platero, als van de duivel bezeten, tussen de wijnstokken, waanzinnig balkend naar de stille pijnbomen in de duisternis.

*****

Het park

Omdat we toch in de hoofdstad Huelva zijn, wil ik dat Platero het park ziet... We rijden langzaam langs het hek door de weldadige schaduw van de acacia's en de bananenbomen, waar nog steeds bananen in hangen. Platero's hoeven kleppen op de grote plavuzen die glimmen door het sproeien en soms hemelsblauw, dan weer wit zijn van de afgevallen bloemen, die samen met het water een vaag aroma verspreiden, zoet en delicaat.

Wat stijgt er steeds waar er een open plek is in de druipende klimop op het hek toch een heerlijke koelte en geur op uit het park, dat ook helemaal doorweekt is! Binnen spelen kinderen. En tussen de bomen met hun vloed aan witte bloemen passeert onder schel belgerinkel het treintje met zijn paarse vaantjes en groene tentdoek; de boot van de notenverkoper, donkerrood en goud geschilderd, met pinda's in zijn want geregen en een rokende schoorsteen; het meisje van de ballonnen, met haar reusachtige zwevende tros, blauw, groen en rood; de wafelbakker, doodmoe onder het rode afdak van zijn kar... Aan de hemel, door het gebladerte heen dat de herfstziekte al flink heeft aangetast en verkleurd, en waar cipres en palm met hun eeuwige groen nu veel meer opvallen, licht tussen kleine roze wolkjes de gele maan steeds feller op...

Wanneer ik, eenmaal bij de poort, op het punt sta naar binnen te gaan, zegt de in het blauw gestoken man die het park met zijn gele stok en zijn grote zilveren horloge bewaakt, tegen me:

`Die ezel mag er niet in, m'neer.'

`Ezel? Welke ezel?' vraag ik hem, zonder naar Platero te kijken, die ik natuurlijk allang vergeten was. `Welke ezel had u nu gedacht, m'neer; welke ezel had u nu gedacht...?'

Als Platero er dan "niet in mag" omdat hij een ezel is, denk ik, inmiddels tot de werkelijkheid teruggekeerd, dan wil ik, omdat ik een mens ben, al niet eens meer naar binnen, en ik maak rechtsomkeer met hem, en rijd langs het hek terwijl ik hem aai en afleid door over iets anders te praten...

*****

De maan

Platero had net twee emmers water met sterren uit de put in de kraal gedronken en liep loom en afwezig tussen de hoge zonnebloemen door naar de stal terug. Tegen de deurstijl geleund, de zwakke geur van de heliotropen om me heen, wachtte ik hem op.

Boven het afdak sliep in de verte het land dat vochtig van de zachte septembermaand een sterke pijnbomengeur verspreidde. Als een reusachtige kip die een gouden ei legt floepte uit een grote zwarte wolk vlak boven een heuvel de maan tevoorschijn.

ik zei tegen de maan:

*...Ma sola
ha questa luna in ciel, che da nessuno
cader fu vista mai se non in sogno.*

Platero keek strak naar de maan en klapperde droog en zachtjes met zijn ene oor. Toen keek hij peinzend naar mij en klapperde met zijn andere oor...

*****

Vrolijkheid

Platero speelt met Diana, de mooie, witte teef die op de wassende maan lijkt, met de oude, grijze geit, met de kinderen...

Diana springt lenig en sierlijk op vóór de ezel, waarbij haar kleine belletje rinkelt, en doet alsof ze hem in de bek bijt. En Platero, zijn oren spitsend als twee horens in de vorm van agavenbladeren, stoot zachtjes met zijn kop tegen haar aan en laat haar over het bloeiende groen rollen.

De geit loopt naast Platero en strijkt langs zijn poten, terwijl ze met haar tanden aan het uiteinde van de op de ezel geladen lisdodden trekt. Met een anjelier of een margriet in haar bek gaat ze vóór hem staan, stoot hem tegen het voorhoofd, en begint vervolgens te springen en uitbundig te mekkeren, schalks als een vrouw...

Bij de kinderen is Platero een speelgoedbeest. Met wat voor een geduld ondergaat hij hun dolle streken! Wat loopt hij toch zacht terwijl hij zich inhoudt en zich voordoet als een sul, om te voorkomen dat ze zullen vallen! Wat schrikken ze wanneer hij plotseling net doet of hij gaat draven! Heldere herfstmiddagen van Moguer! Wanneer de zuivere oktoberlucht de geluiden scherpt, wanneer uit de vallei het idyllische en vrolijke geluid opstijgt van gemekker, gebalk, kindergelach, geblaf en belgerinkel...

*****

Overvliegende eenden

Ik ben Platero water gaan geven. In de heldere nacht, vol ijle wolken en sterren, is vanuit de stilte van de kraal hoorbaar hoe er, hoog in de lucht, steeds iets voorbijtrekt met een hoog, suizend geluid.

Dat zijn eenden. Ze vliegen landinwaarts, op de vlucht voor de storm op zee. Soms is het of wij zijn opgestegen of dat zij zijn gedaald en is zelfs het geringste geluid dat hun vleugels, hun snavels maken te horen, zoals wanneer je op het land iemand duidelijk hoort praten die ver weg is...

Uren en uren zal het suizende geluid van die onophoudelijk overvliegende eenden te horen zijn.

Platero stopt af en toe met drinken en kijkt net als ik, net als de vrouwen van Millet, omhoog naar de sterren, met droevige ogen waaruit een oneindige weemoed spreekt...

*****

Het kleine meisje

Het kleine meisje was Platero zijn lust en zijn leven. Zo gauw zag hij haar tussen de seringen op zich afkomen, met haar witte jurkje en haar strooien hoed, op zoete toon 'Platero! Platerootje!' roepend, of hij probeerde al het touw stuk te trekken, sprong als een kind door de lucht en balkte als een dolleman.

Zij, in blind vertrouwen, liep steeds weer onder hem door, gaf hem kleine schopjes en stopte de witte nardus van haar hand in die enorme roze bek met grote gele tanden als kantelen; of ze noemde hem, terwijl ze zijn oren beetpakte, die hij haar zelf aanbood, met alle mogelijke vleierige variaties op zijn naam:

Platero! Lieve Platero! Platerootje! Klein Platerootje!

Lief klein Platerootje!

In de eindeloze dagen dat dat meisje in haar witte wieg de rivier afzakte op weg naar de dood, 'was er niemand die aan Platero dacht. Zij riep hem, in haar ijlen, op treurige toon: 'Platerootje!...' Vanuit het huis, donker en vol gesnik, was soms de verre, klagende roep van haar vriend te horen. O trieste zomer!

Wat had God toch een weelderige pracht in jou gelegd, avond van de begrafenis! September, roze en goud zoals nu, liep ten einde. Hoe steeg vanuit het kerkhof het klokgelui op in de hemelse zaligheid van die wolkenloze zonsondergang!...

Dicht langs de muren lopend keerde ik, alleen en droevig, naar huis terug; ik ging naar binnen via de poort van de kraal en omdat ik niemand wilde zien liep ik naar de stal, waar ik ging zitten peinzen, samen met Platero.

*****

De herder

Op de heuvel, die op dat paarse uur duister en angstaanjagend wordt, blaast de kleine herder, zwart tegen de groenkristallen zonsondergang, onder het trillende licht van Venus op zijn fluit. Eén met de bloemen, die nu sterker ruiken en al niet meer zichtbaar zijn, en waarvan de geur zo doordringend is dat ze zelfs vorm krijgen in de duisternis die hen verbergt, rinkelen traag de

zachte, heldere belletjes van de kudde, een moment lang verspreid voordat ze het dorp ingaat, naar de bekende plek.

'M'neer, als die esel toch 's van mij was...'

Veel donkerder en idyllischer in dat schemeruur, lijkt het jongetje, wiens snelle ogen elk lichtstraaltje van het moment vangen, op een van die bedelaartjes geschilderd door Bartolomé Esteban Murillo, die vriendelijke Sevilliaan.

Ik zou hem de ezel graag geven... Maar wat moet ik in vredesnaam zonder jou beginnen, Platero?

De maan, die, rond, boven de kapel van Montemayor de lucht in klimt, verspreidt steeds meer van haar zachte licht over het weiland, waar nog altijd vage zonnestrallen rondzwerven; en de met bloemen bezaaide grond lijkt nu wel een droombeeld, ik weet niet wat voor een primitief en prachtig mozaïek; en de rotsen zijn veel groter, veel dreigender en droeviger; en het water van het onzichtbare beekje snikt veel harder...

En de kleine herder roept begerig in de verte:

'Ach! Als die esel toch 's van mij was...'

****

De kanarie sterft

Kijk, Platero; de kanarie van de kinderen lag _vandaag dood in zijn zilveren kooi. Het is waar dat die arme stakker al erg oud was ... De afgelopen winter, dat weet jij vast nog goed, heeft hij geen noot gezongen en hield hij zijn kopje de hele tijd verborgen tussen zijn veren. En bij het aanbreken van de lente, toen de zon de kamer met zijn openstaande ramen in een tuin veranderde en de mooiste rozen opengingen op de patio, wilde ook hij het nieuwe leven opfleuren en zong; maar zijn fluiten klonk gebarsten en piepend, als het geluid van een kapotte fluit Toen ze hem zielloos op de bodem van de kooi zag liggen, barstte de oudste van de kinderen, die voor hem zorgde, huilend uit:

'Nou, hij is anders helemaal niets tekortgekomen; geen voer en geen water!' Nee. Hij is helemaal niets tekortgekomen, Platero. Hij is doodgegaan omdat het nou eenmaal moest, - zou Campa. amor zeggen, nog zo'n ouwe knar ... Platero, zou er eigenlijk een vogelparadijs bestaan? Zou er een groen lusthof zijn boven de blauwe lucht, vol bloeiende, gouden rozen, met witte, roze, hemelsblauwe _en gele vogel- zieltjes?

Luister; vanavond brengen de kinderen, jij en ik die dode vogel naar de tuin. Het is vandaag volle maan en in haar bleke, zilveren licht, liggend op de witte hand van Bianca, zal dat arme zangertje net het slappe bloemblad van een gele lis lijken. We zullen hem begraven onder de grote rozenstruik.

In de lente, Platero, zullen we dat vogeltje uit het hart van een witte roos tevoorschijn zien schieten. De geurige lucht zal vol heerlijke melodieën zijn en in het zonlicht van april zullen onzichtbare vleugels verrukkelijk fladderen, terwijl er een verborgen stroom heldere trillers van puur goud weerklinkt.

*****

De heuvel

Heb je me nooit zien liggen, Platero, op die tegelijk romantische en klassieke heuvel?

...Komen er stieren, honden, kraaien voorbij, ik verroer me niet, kijk zelfs niet op of om. Valt de nacht, ik ga alleen weg als als de duisternis me verdrijft. Ik weet niet wanneer ik me daar voor de eerste keer zag en ik twijfel nog altijd of ik er wel ooit ben geweest. Je weet allang over welke heuvel ik het heb; die rode heuvel die, als een mannen- en vrouwentorso, uitsteekt boven de wijngaard van Cobano.

Op die heuvel heb ik alles gelezen wat ik gelezen heb en al mijn gedachten gedacht. In alle musea heb ik dit schilderij van mij zien hangen, door mijzelf geschilderd: ik, in het zwart, liggend in het zand, met mijn rug naar me toe, naar jou toe bedoel ik, of naar wie er ook mag kijken, met mijn gedachte onbelemmerd tussen mijn ogen en de zonsondergang in.

Ze roepen me vanuit het huis in la Pina, eens zien of ik al ga eten en slapen. Ik denk dat ik ga, maar ik weet niet of ik er zal blijven. En ik ben er zeker van, Platero, dat ik op dit moment niet hier ben, samen met jou, noch waar ik dan ook ooit mag zijn, in het graf, dood al; maar op die rode heuvel, tegelijk klassiek en romantisch, terwijl ik, met een boek in mijn hand, kijk naar de zon die boven de rivier ondergaat ...

*****

De herfst

De zon, Platero, heeft al niet veel zin meer om uit zijn bed te komen en de landarbeiders staan vroeger op dan hij. Het is waar dat hij geen pyjama aan heeft en dat het koud is.

Wat blaast de noordenwind erop los! Moet je eens kijken, op de grond, naar die afgevalen takjes; de wind is zo straf, gaat zo te keer dat ze allemaal parallel liggen en naar het zuiden wijzen.

De ploegschaar gaat, als een primitief stuk oorlogstuig, opgewekt aan de arbeid van de vrede, Platero; en aan beide zijden van het brede, natte pad verlichten de gele bomen, er zeker van weer groen te zullen worden, levendig, als zachte vuren van helder goud, onze snelle pas.

*****

De kettinghond

Het begin van de herfst is voor mij, Platero, een kettinghond, helder en hardnekkig blaffend in de verlatenheid van een erf, een patio of een tuin, die

tegen de avond kil en triest worden ... Waar ik ook ben, Platero, in deze steeds geler wordende dagen, overal hoor ik die kettinghond, die tegen de ondergaande zon blaft ...

Zijn blaf brengt me, als geen ander, de elegie. Het zijn de ogenblikken waarin het leven helemaal gekleed gaat in goud dat verdwijnt, zoals het hart van een vrek in de laatste gouden munt van zijn wegsmeltende schat. Gierig in de ziel gesloten en door haar overal getoond, blijft dat goud net zo vergankelijk als het zonlicht dat kinderen vangen met een stukje spiegel om het op donkere muren te projecteren, waardoor ze in één enkel beeld de beelden van de vlinder en het verdorde blad verenigen ...

De mussen, de merels, van tak naar tak springend, klimmen steeds hoger de sinaasappelboom of de acacia in, elke keer dichterbij de zon. De zon wordt roze, mauve ... De schoonheid maakt het vluchtige moment eeuwig, zonder hartenklop, alsof het dood altijd blijft voortleven. En de hond blaft tegen de zon, hard en fel, en voelt wellicht dat de schoonheid sterft ...

*****

De Griekse schildpad

Mijn broer en ik hadden haar gevonden toen we, op een middag, door het steegje kwamen teruglopen van school. Het was in augustus - zo'n hemel van Pruisisch blauw, haast zwart, Platero! - en om te voorkomen dat we het erg warm kregen namen ze ons dan altijd mee door die steeg, wat korter was... Ze zat, weerloos, bijna alsof ze van aarde was, tussen het groen dat tegen de muur van de graanschuur groeide, enigszins beschermd door de schaduw van de Kanarie, de oude, gele koets die in die hoek stond te vergaan. Geschrokken vingen we haar met de hulp van de dienstster en renden buiten adem naar huis toe al schreeuwend: Een schildpad! Een schildpad! Daarna wasten we haar af onder de kraan, want ze was erg smerig, en kwam er, als bij calqueerpapier, een tekening in goud en zwart tevoorschijn...

Don Joaquin de la Oliva, de Groene Vogel en anderen die het van hen hadden gehoord, vertelden ons dat het een Griekse schildpad was. Later, toen ik op de jezuïetenschool in Puerto de Santa Maria zat, kreeg ik natuurlijke historie en vond haar afgebeeld in een boek, helemaal hetzelfde zoals zij was en met die naam; en ik zag haar opgezet in de grote vitrine, met een kaartje waar ook die naam op stond. Dus, Platero, er is geen twijfel mogelijk dat het een Griekse schildpad is.

Ze is hier gebleven sindsdien. Toen we klein waren hebben we haar wel een paar rotstreken geleverd; we lieten haar op een schommel door de lucht zwaaien; we gooiden haar naar Lord toe; we lieten haar dagen achtereen op haar rug liggen... Een keer gaf de Dove haar een schop om te laten zien hoe

hard ze wel niet was. De stoppen sloegen echt door en één van ons maakte een arme witte duif van kant die zat te drinken onder de perenboom. Er gaan maanden en maanden voorbij zonder datje haar ziet. De ene dag zie je haar plotseling tussen de kolen zitten, bewegingloos, alsof ze dood is. De andere dag in de goot... Soms vormt een nest windeieren een teken dat ze ergens geweest is; ze eet mee met de kippen, de duiven, de mussen, en waar ze het dolst op is zijn tomaten. Soms, in de lente, neemt ze de kraal in bezit en lijkt het of haar dorre, eenzame en eeuwige ouderdom een jonge telg heeft voortgebracht, dat ze zichzelf het licht heeft doen zien voor nog een eeuw..

*****

Oktobermiddag

De vakantie is voorbij en met de eerste gele bladeren zijn de kinderen weer naar school gegaan. Eenzaamheid. Het terras van het huis, waar ook bladeren liggen, lijkt dood. In de verbeelding weerklinken vage kreten en ver gelach...

Over de rozenstruiken, nog altijd in bloei, valt traag de avond. De gloed van de zonsondergang zet de laatste rozen in brand en de tuin, als een vlam van geur opflakkerend naar dat vuur in het westen, ruikt helemaal naar verbrande rozen. Stilte.

Platero, net als ik verveeld, weet niet wat te doen. Voetje voor voetje komt hij naar me toe, twijfelt even en loopt uiteindelijk heel kalmpjes, met het droge, harde geluid van zijn hoeven op de stenen, met mij het huis in...

*****

Antonia

De beek voerde zoveel water mee dat de gele lissen, 's zomers een stevige, gouden franje op zijn oevers, één voor één kopje onder gingen, de snelle stroom, bloemblad na bloemblad, hun schoonheid schenkend...

Waar zou Antoñilla hem nu moeten oversteken in die zondagse jurk? De stenen die we erin gelegd hadden waren verdwenen in de modder. Het meisje liep, stroomopwaarts, naar de wal met de populieren, om te zien of het daar zou kunnen... Nee, dat ging niet... Dus bood ik haar, galant, Platero aan.

Terwijl ik haar aansprak werd Antoñilla helemaal rood, waarbij die blos haar sproeten, vuurkegeltjes van naïviteit rond haar grijze ogen, fel deed opgloeien. Tegen een boom geleund, barstte ze daarna plotseling in lachen uit... Tenslotte hakte ze de knoop door. Ze smiet haar roze hoofddoekje op de grond, rende een stukje, en sprong soepel als een windhond bovenop Platero, waarbij ze haar stevige, in grove, roodwitte kousen gestoken benen,

die van een onvermoede rijpheid waren, aan elke kant van de ezel liet bengelen.

Platero concentreerde zich even en kwam, na een zekere sprong, aan de overkant terecht. Omdat Antoñilla, tussen wier schaamrood en mij zich inmiddels de beek bevond, hem vervolgens met haar hakken in zijn blijk prikte, rende Platero op een drafje het veld in, onder het gouden en zilveren schaterlachen van het hotsebotsende donkere meisje.

...Het rook naar lissen, naar water, naar liefde. Als een doornenkroon van rozen snoerde zich de versregel die Shakespeare Cleopatra in de mond had gelegd vast rond mijn gedachten:

O happy horse, to bear the weight of Antony!

`Platero!' gilde ik tenslotte, met woedende, razende, overslaande stem...

*****

De vergeten tros

Na de langdurige oktoberregens, in het hemelse goud van de heldere dag, waren we allemaal naar de wijngaarden gegaan. In één van de diepe rieten manden die aan zijn flanken hingen droeg Platero het eten en de hoeden van de meisjes en in de andere, als tegenwicht, pril, wit en roze als een abrikozenbloesem, Blanca.

Wat een verrukking dat opgefriste land! De beken stroomden over van het water, de akkers lagen er door het ploegen omgewoeld bij en in de populieren langs de wegen, nog altijd met geel versierd, staken de vogels al weer zwart af.

Plotseling renden de meisjes schreeuwend achter elkaar aan:

`Een troos! Een troos!'

Aan een oude wijnstok, waarvan de lange, verwarde takken nog steeds een aantal dorre, pikzwarte en karmijnrode, bladeren droegen, liet de priemende zon een heldere en gave tros van amber opgloeien, schitterend als de vrouw in de herfst van haar leven. Allemaal wilden ze die tros hebben! Victoria, die hem had afgeplukt, hield hem achter haar rug. Daarop zei ik tegen haar dat ze hem aan mij moest geven en zij, met die lieflijke, spontane gehoorzaamheid waarmee het meisje dat bezig is vrouw te worden naar de man luistert, stond hem graag aan mij af

Die tros had vijf grote druiven. Ik gaf er eentje aan Victoria, eentje aan Blanca, eentje aan Lola, eentje aan Pepa - de kinderen! - en de laatste, onder gelach en eensgezind geklap, aan Platero, die hem met zijn enorme tanden bruusk van me afgraaide.

*****

Almirante

Jij hebt hem niet gekend. Ze hebben hem meegenomen voordat jij hier kwam. Van hem heb ik geleerd wat edelmoedigheid is. Zoals je ziet, hangt het bord met zijn naam nog altijd boven de voerbak die van hem was en waarin zijn zadel, bit en teugels liggen.

Wat een genot toen hij voor de eerste keer de kraal in ging, Platero! Hij was afkomstig uit de moerasstreek en met hem kwam er één bonk kracht, felheid en vreugde tot rasij. Wat was hij mooi! Elke morgen, heel vroeg, reed ik met hem langs de rivier en galoppeerde door de moerassen, waarbij we de troepen kraaien opschrikten die tussen de traag draaiende molens naar eten aan het zoeken waren. Daarna ging ik terug over de weg en reed, met een krachtig en energiek drafje, door de Calle Nueva.

Op een avond in de winter kwam monsieur Dupont bij mij thuis, die van de bodega's uit San Juan, met zijn zweep in de hand. Op het ronde tafeltje in de kleine salon liet hij wat biljetten achter en liep met Lauro naar de kraal.

Daarna, toen het al donker werd, zag ik door het raam, als in een droom, monsieur Dupont door de regen de calle Nueva inrijden, Almirante aan zijn rijtuig gebonden.

Ik weet niet hoeveel dagen ik neerslachtig ben geweest. De dokter moest komen en ze gaven me broom en ether en ik weet niet wat nog meer, totdat de tijd, die alle wonden heelt, hem uit mijn gedachten had gewist, zoals hij ook met Lord en met dat meisje had gedaan, Platero.

Ja, Platero. Wat zouden Almirante en jij toch goede vrienden zijn geweest!

*****

Gravure

Platero; in de natte en zachte, evenwijdige geulen van de donkere, pas geploegde akker, waar al weer een lichte, groene waas van omgewoelde en uitgelopen zaaies overheen ligt, zaait de ondergaande zon, die nu een erg korte baan heeft, lange strepen delicaat goud. De verkleumde vogels, in grote zwermen hoog in de lucht, trekken naar el Moro. De kleinste windvlaag ontdoet hele takken van hun laatste gele bladeren.

Het seizoen nodigt ons uit om in onze ziel te kijken, Platero. We zullen nu een andere vriend hebben: het nieuwe boek, verfijnd en verheffend. En met het geopende boek zal het land zich helemaal voor ons openen, in zijn naaktheid uitstekend geschikt voor eindeloos, eenzaam gepeins.

Kijk eens naar deze boom, Platero, die, groen en ritselend, nog geen maand geleden onderdak aan onze siësta bood. Alleen, klein en verdord, steekt hij, met een zwarte vogel tussen wat hem nog rest aan bladeren, scherp af tegen de droevige, intens gele gloed van de snel verdwijnende zon.

*****

De schub

Vanaf de Calle de la Aceña, Platero, is Moguer een ander dorp. Daar begint de zeeliedenbuurt. De mensen praten er op een andere manier, in scheepstermen, met gedurfde en opzichtige beelden. De mannen gaan er beter gekleed, dragen zware kettingen en roken goede sigaren en lange pijpen. Wat een verschil tussen zo'n nuchtere, schrale, gewone man uit de Carretería buurt, Raposo bijvoorbeeld, en zo'n vrolijke, gebruide, blonde man als Picón, jij kent hem wel, uit de Calle de la Ribera!

Granadilla, de dochter van de koster van de San Francisco-kerk, komt uit de Calle del Coral. Wanneer ze soms bij ons thuis komt, doet ze de keuken trillen onder haar levendige, beeldende geklets. De dienststers, van wie er eentje uit la Friseta komt, eentje uit el Monturrio en eentje uit de buurt van de steenfabriek los Hornos, horen haar stomverbaasd aan. Ze vertelt over Cádiz, Tarifa en Isla Cristina; ze heeft het over gesmokkelde tabak, Engelse textiel, zijden kousen, zilver, goud... Daarna gaat ze ritmisch met haar hakken op de vloer stampend en heupwiegend de deur uit, een fijne doek van zwarte crêpe strak om haar ranke, welgevormde figuur geslagen...

De dienststers blijven maar doorpraten over haar smeulige verhalen. Ik zie hoe Montemayor door een vissenschub naar de zon kijkt, terwijl hij zijn linkeroog bedekt met zijn hand... Wanneer ik hem vraag wat hij aan het doen is, zegt hij tegen me dat het de Virgen del Carmen is die je in die schub kunt zien, onder de regenboog, met opengeslagen, geborduurde mantel, de Virgen del Carmen, de beschermheilige van de zeelieden; echt waar, Granadilla heeft het hem zelf verteld...

*****

Pinito

'Die daar!... Die daar!... Die daar!..... Die is nog gekker dan Pinito!'
Ik was al bijna vergeten wie Pinito was. Nu, Platero, in deze zachte herfstzon, die de aarden wallen in een vuur zet dat meer rood dan heet is, maakt de stem van dat jochie dat ik, plotseling, die arme Pinito op ons af zie komen, bergopwaarts, met een grote bos pikzwarte takken op zijn rug. Hij duikt even op in mijn herinnering en verdwijnt weer. Ik kan hem me nog nauwelijks voor de geest halen. Ik zie hem voor me, een brutaal mannetje, mager, bruin, soepel, met een rest schoonheid in zijn smoezelige lelijkheid; maar wanneer ik me hem duidelijker probeer voor te stellen, ontglipt alles me, als een droom in de ochtend, en weet ik ook al niet meer of wat ik voor me zag nu met hem te maken had... Misschien dat hij bijna helemaal bloot door de Calle Nueva rende, op een regenachtige ochtend, terwijl jongetjes met stenen naar hem smeten; of dat hij, op een winteravond, treurig en af en toe neervallend langs de muren van het oude kerkhof liep, op weg naar de

windmolen, naar zijn hol waar hij voor niets woonde, vlakbij de hondenkrengen, de afvalbergen, en met vreemde bedelaars.

`...Die is nog gekker dan Pinito! ...Die daar!'

Wat zou ik er wel niet voor over hebben gehad, Platero, om één enkele keer met Pinito te hebben gepraat! Volgens la Macaria heeft die arme stakker, na een zuippartij in het huis van de Colilla's, de dood gevonden in de slotgracht van het kasteel, al heel lang geleden, toen ik nog een kind was, zoals jij nu, Platero. Maar zou hij echt gek geweest zijn? Hoe, hoe zou hij toch echt zijn geweest?

Platero, als hij dood is zonder dat ik weet hoe hij was, dan snap je wel dat ik volgens dat jongetje, kind van een moeder die hem ongetwijfeld heeft gekend, nog gekker ben dan Pinito.

*****

De rivier

Moet je eens kijken, Platero, wat de mijnen, de kwade inborst en de meedogenloosheid met de rivier hebben uitgespookt. Zijn rode water vangt deze avond, temidden van de violette en gele modder, nog slechts hier en daar het licht van de ondergaande zon; en op zijn stroom kunnen bijna alleen nog maar speelgoedbootjes varen. Wat een ellende!

Vroeger staken de grote schepen van de wijnboeren, kotters, brigantijnen, feloeken - El Lobo, La Joven Eloísa, El San Cayetano, die van mijn vader was, met die arme Quintero als kapitein, La Estrella, van mijn oom, met Picón als kapitein - de vrolijke warboel van hun masten de lucht in bij San. Juan - de hoogste masten riepen de verbazing van ons, jongetjes, op! - of voeren naar Málaga, naar Cádiz, naar Gibraltar, diepliggend vanwege hun enorme vracht wijn... Door tussen hen door te varen zorgden de kleinere bootjes, met hun ogen, hun heiligen, hun namen geschilderd in groen, blauw, wit, geel, karmijn, voor nog meer deining... En de vissers brachten sardines, oesters, aaltjes, tong en krabben naar het dorp... Het koper van Riotinto heeft alles vergiftigd. En dan is het nog een geluk, Platero, dat doordat de rijken hem vies vinden de armen die armzalige vis van vandaag de dag te eten hebben... Maar de feloek, de brigantijn en de kotter zijn allemaal verdwenen.

Wat een ellende! Christus krijgt geen aanstormende golven meer te zien! Het enige wat blijft, een dun straaltje bloed van een dode, een norske, haveloze bedelaar, is de uitgebluste stroom van de rivier, oerkleurig als deze rode zonsondergang, waartegen La Estrella, afgetuigd, zwart en verrot, haar kapotte kiel in de lucht, afsteekt als een vissengraat met haar enorme, geblakerde karkas, waarin, als in mijn arme hart de angsten, de kinderen van de garnalenvissers aan het spelen zijn.

*****

De granaatappel

Wat is deze granaatappel toch prachtig, Platero! Die heeft Aguedilla me laten brengen, uitgekozen uit het beste wat haar boomgaard bij de beek van las Monjas oplevert. Geen enkele vrucht als deze doet me zozeer denken aan de frisheid van het water dat hem voedt. Hij barst van frisse en sterke gezondheid. Zullen we hem opeten?

Wat een heerlijk bittere, droge smaak heeft dat vervelende schilletje, stevig als een wortel die zich in de aarde heeft vastgegrepen, waartussen de zaadjes zitten geperst! Vervolgens de eerste zoete smaak van de zaadjes zelf. Vervolgens, Platero, de kern van het zaadje, compact, weldadig, heel, met zijn fijne, doorzichtige laagje rondom, die exquise schat van eetbare, sappige en krachtige amethyst, als het hart van ik weet niet wat voor jeugdige koningin. Wat zit hij toch vol, Platero! Hier, eet. Heerlijk! Met hoeveel genot verdwijnen je tanden in de rijpe overvloed van dat vrolijke, rode vruchtvlies! Wacht, ik kan even niet praten. Het biedt de smaak net zo'n sensatie als die van het oog verloren in het drukke kleurenlabirint van een caleidoscoop. Hij is op!

Ik heb al geen granaatappelbomen meer, Platero. Jij hebt die op de binnenplaats van de bodega in de Calle de las Flores nooit gezien. Daar gingen we 's avonds heen... Door de ingestorte muren kon je de erven van de huizen van de Calle del Coral zien liggen, elk met zijn eigen bekoring, en het land en de rivier. Het hoorngeschal uit de kazerne en het lawaai uit de smidse van Sierra was te horen... Het was de ontdekking van een deel van het dorp dat niet van mij was in zijn volle, alledaagse poëzie. De zon ging onder en naast de schaduwrijke put, ondergraven door de vijgenboom vol met gekko's, gloeiden de granaatappelbomen op als kostbare schatten... Granaatappel, vrucht van Moguer, versiering van zijn wapen! Granaatappels open naar de vuurrode, ondergaande zon! Granaatappels uit de boomgaard van las Monjas, van la Cañada del Peral, van Sabariego, in vredige, diepe beekdalen waar de hemel, net als in mijn gedachten, roze blijft tot laat in de avond!

*****

Het oude kerkhof

Ik zou willen, Platero, dat jij hier met mij naar binnen gaat; daarom laat ik je tussen de ezels van de stenenverkoper in lopen zonder dat de doodgraver je ziet. Nu zijn we al in de stilte... Kom, vooruit...

Kijk dit zijn de nissen van de San Josébuurt. Deze schaduw-rijke, groene hoek, met dat vervallen hek, is de plek waar de priesters begraven worden... In deze kleine, witgekalkte nissen die, op het westen gericht, altijd liggen weg te branden in het trillende licht van de middagzon, worden de kinderen

begraven... Kom, vooruit... El Almirante... Doña Benita... De armeluisgraven, Platero...

Met wat een vaart schieten de mussen toch in en uit die cipressen! Kijk eens hoe vrolijk ze zijn! Die hop die je daar ziet, op de salie, heeft zijn nest in een nis... De kinderen van de doodgraver. Kijk eens hoe gretig die hun brood met rode reuzel opeten... Platero, moet je deze twee witte vlinders eens zien... De nieuwe nissen... Wacht... Hoor je dat? Belletjes... Dat is de koets van drie uur, die op weg is naar het station van San Juan... Deze pijnbomen komen bij de windmolen vandaan...

Dona Lutgarda... El capitán... Alfredito Ramos, die ik hier, als kind, op een lenteavond naartoe heb gebracht in zijn witte kistje, samen met mijn broer, Pepe Saenz en Antonio Rivero... Stil!

De trein uit Biotinto die over de brug rijdt.. Kom, loop door...

Die arme Carmen, die aan tering leed, o zo knap, Platero... Kijk eens naar deze roos in de zon... Hier ligt dat kleine meisje, die nardus die haar zwarte ogen voorgoed gesloten heeft... En hier, Platero, ligt mijn vader...

Platero...

*****

Lipiani

Ga even opzij, Platero, en laat die schoolkinderen passeren.

Het is donderdag, zoals je weet, en dan gaan ze altijd naar het land.

Sommige dagen neemt Lipiani ze mee naar padre Castellano, andere dagen naar de Puente de las Angustias, weer andere dagen naar la Pila. Het is duidelijk dat Lipiani vandaag goedgehumorst is en, zoals je ziet, de kinderen heeft meegenomen naar het kapelletje.

Soms heb ik wel eens gedacht dat Lipiani de mens in jou de nek zou kunnen omdraaien - je weet toch wat het betekent de ezel in een kind de nek om te draaien, zoals onze burgemeester zegt - maar ik vrees dat je daarbij wel van honger zou sterven. Want met het smoesje van de broederschap in God, door hem op geheel eigen wijze uitgelegd, en dat de kinderen een praatje met mij moeten maken, krijgt die arme Lipiani het voor elkaar dat elk kind tijdens de uitstapjes van donderdagmiddag, die hij steeds weer opnieuw organiseert, zijn tussendoortje met hem deelt, waardoor hij in zijn eentje dertienmaal een half tussendoortje kan verorberen.

Moet je toch eens kijken hoe tevreden ze er allemaal bijlopen! De kinderen, als enorme, slechtgeklede harten, rood en kloppend, doorboord door de vlamme kracht van deze vrolijke, tintelende oktobermiddag. Lipiani, zijn dikke, heupwiegende figuur in een strak, kaneelkleurig ruitjespak geperst dat van Bot-ia is geweest, glimlacht vrolijk tussen zijn lange, grijzende baard bij het vooruitzicht van die schranspartij onder de pijnboom... Terwijl ze voorbijgaan vibreert het land als veelkleurig metaal, net als de grote klok die, nu het beieren voor de vesper is afgelopen als een enorme groene kever

door blijft zoemen boven het dorp, in die gouden toren van waaruit ze uitkijkt op zee.

*****

Het kasteel

Wat is de hemel toch schitterend deze avond, Platero, met zijn metaalachtige herfstlicht, als een breed zwaard van helder goud! Ik vind het heerlijk om hier te komen, want op deze eenzame helling kun je goed de zon zien ondergaan en valt niemand ons lastig, noch storen wij iemand anders...

Er staat maar één huis, wit en blauw, tussen de bodega's en die smerige muren waartegen zandkool en brandnetels groeien, en je zou zeggen dat daar niemand woont. Dit is het nachtelijke liefdesperk van la Colilla en haar dochter, die knappe, bleke grieten, bijna hetzelfde, altijd in het zwart. Hier is de slotgracht waar Pinito de dood heeft gevonden en waar hij twee dagen heeft gelegen zonder dat iemand hem had gezien. Hier hebben ze de kanonnen opgesteld toen de artilleristen kwamen. Don Ignacio, dat heb je gezien, smokkelt hier stiekem zijn sterke drank langs... Verder laten ze hier; vanaf las Angustias, de stieren doorheen lopen en er is dan ook geen enkel kind te zien.

Moet je eens door die boog van de kasteelbrug naar de wijngaard kijken, in zijn rode herfsttooi, met de steenfabrieken en de violette rivier op de achtergrond. Moet je die verlaten moerassen eens zien. Moet je eens kijken hoe de ondergaande zon, met die grote, scharlakenrode bol van hem, als een zichtbare god, de extase van alles aan zich trekt en in die streep zee achter Huelva wegzakt, in die absolute stilte waarmee de wereld hem vereert, dat wil zeggen Moguer, zijn velden, jij en ik, Platero.

*****

De oude arena

De rots balkt lang en donker met hem mee in een gebalk dat gelijk opgaat met het zijne, maar dat aan het einde langer aanhoudt.

Platero balkt opnieuw.

De rots balkt opnieuw.

Vervolgens trekt Platero zich in een plotselinge vlaag van koppigheid stuurs in zichzelf terug als op een slechte dag en begint wild met kop en lijf te draaien in een poging het leidseel stuk te trekken, te vluchten en mij alleen achter te laten, totdat ik hem met zachte woorden meevoer en zijn gebalk, te midden van de cactussen, allengs alleen blijft met zichzelf.

*****

Schrik

De kinderen zaten te eten. De lamp verspreidde dromerig zijn zachte roze licht over het sneeuwwitte tafelkleed en de rode geraniums en fleurige appels kleurden die eenvoudige idylle van onschuldige gezichten met een rauwe, felle vrolijkheid. De meisjes aten als vrouwen; de jongens discussieerden als sommige mannen. Op de achtergrond keek hun moeder, jong, blond en knap, glimlachend toe terwijl ze de baby de borst gaf. Achter het raam dat uitziet op de tuin trilde de heldere sterrennacht, hard en koud. Plots, als een zwakke flits, sprong Blanca op en vluchtte in de armen van haar moeder. Er viel een abrupte stilte en toen, in een kabaal van vallende stoelen, renden de anderen hevig ontzet achter haar aan, waarbij ze met ogen vol schrik naar het venster keken.

Die dwaas van een Platero! Met zijn grote witte kop tegen de ruit gedrukt, nog groter door het duister, het glas en de angst, keek hij kalm en droevig de behaaglijke, verlichte kamer in.

*****

De Oude Bron

Altijd wit tegen het altijd groene pijnbos; ondanks dat wit, roze of blauw bij zonsopgang; ondanks dat wit, van goud of mauve in de avond; ondanks dat wit, groen of blauw in de nacht; de Oude Bron, Platero, waarbij je me zo vaak zo lang hebt zien stilhouden, bevat, als een sleutel of een graf, in zich de hele treurzaamheid van de wereld, dat wil zeggen, het gevoel van het ware leven.

In haar heb ik het Parthenon, de piramiden en alle kathedralen tezamen gezien. Elke keer wanneer een bron, een mausoleum, een portiek me wakker schudde door hun onvergankelijke schoonheid, doemde in mijn mijmeringen achter hun beeld het beeld op van de Oude Bron.

Van haar ging ik overal naartoe. Van overal keerde ik terug naar haar. Ze is zozeer op haar plaats, in zo'n harmonieuze eenvoud voor altijd daar, de kleur en het licht zo totaal van haar, datje met je hand, net als je met haar water doet, bijna de hele stroom van het leven uit haar zou kunnen scheppen. Böcklin schilderde haar in een Grieks landschap; Fray Luis vertaalde haar; Beethoven deed haar overlopen van tranen van blijdschap; Michelangelo schonk haar aan Rodin.

Ze is de wieg en de bruiloft; ze is het lied en het sonnet; ze is de realiteit en de vreugde; ze is de dood.

Dood, Platero, ligt ze daar, deze nacht, als een lichaam van marmer temidden van het duistere, zachte groen dat ruist; dood, terwijl ze uit mijn ziel het water van mijn eeuwigheid doet opwellen.

*****

Weg

Wat is er vannacht toch veel blad gevallen, Platero! Het lijkt wel of de bomen op hun kop zijn gaan staan, de kruin in de grond en de wortels in de lucht in een verlangen de hemel in te dringen. Moet je eens naar die populier daar kijken: dat lijkt Lucia wel, de acrobate uit het circus, wanneer die, haar vuurrode haar uitwaaierend over het tapijt, haar fijne, schitterende benen, nog langer door de grijze maillot, samen de lucht in steekt.

Nu, Platero, zullen de vogels die op de kale takken zitten ons tussen de gouden bladeren zien lopen zoals wij hen tussen de groene bladeren hebben zien zitten in de lente. Wat is dat zachte lied dat de bladeren eerst boven zongen beneden toch in een slepend, dor gebed veranderd!

Zie je de velden, Platero, een en al droog blad? Wanneer we hier terugkomen, volgende zondag, zul je niet één blaadje meer zien liggen. Ik weet niet waar die doodgaan. De vogels moeten hun in hun liefde voor de lente het geheim hebben verklapt van die mooie, verborgen dood, die ik noch jij zullen krijgen, Platero...

*****

Pijnboompitten

Daar komt, door de zon in de Calle Nueva, het meisje van de pijnboompitten aan gelopen. Ze heeft ze rauw en geroosterd. Ik ga bij haar voor jou en mij voor een dubbeltje geroosterde pijnboompitten kopen, Platero.

November overtreft de winter en de zomer in gouden en blauwe dagen. De zon brandt en de aderen zwellen op als bloedzuigers, dik en blauw... Door de witte, kalme en schone straten trekt de stoffenverkoper uit la Mancha met zijn grijze baal op de schouder; de marskramer uit Lacena, vol in het gele licht, terwijl hij met zijn bel rinkelt die bij elke slag de zon weerkaatst... En het meisje uit de buurt van de arena, dat gebukt onder haar mand traag langs de muren loopt om er met houtskool lange lijnen op te trekken, prijst met lange, jankende halen haar waar aan: Gerooosterde pijnboompittiiiten...!

De geliefden eten ze samen in de portieken en voeren elkaar schaterlachend de beste. Kinderen die naar school gaan kraken ze op de drempel met een steen... Ik weet nog van toen ik kind was, dat we op winteravonden naar de sinaasappelboomgaard van Marian gingen, bij los Arroyos. We droegen een doek vol geroosterde pijnboompitten en ik was helemaal verguld dat ik het mes bij me mocht dragen waarmee we ze doorsneden, een mes met een

paarlemoeren handvat in de vorm van een vis en twee kleine in elkaar overlopende robijnen oogjes waardoorheen je de Eiffeltoren kon zien... Wat laten geroosterde pijnboomspitten toch een heerlijke smaak in de mond achter, Platero! Ze schenken volop energie en opgewektheid! Je voelt je zelfverzekerd in de zon van het koude seizoen, als was je onvergankelijk geworden, en je gedraagt je met veel bravoure, en je winterjas is zo licht als een veertje, ja, Platero, je zou zelfs in staat zijn te gaan armpje-drukken met León, of met el Marquito, de koetsier...

*****

De ontsnapte stier

Wanneer ik met Platero bij de sinaasappelboomgaard aankom, is de kloof nog altijd in duisternis gehuld, wit van het met rijp bedekte hoofblad. De zon schenkt zijn goud nog niet aan de bleke, schelle hemel waartegen de heuvel met steeneiken de fijnste bremstruiken laat afsteken... Af en toe doet een gedempt geluid, weids en aanhoudend, me opschrikken. Dat zijn grote zwermen spreeuwen die in volmaakte golfbewegingen naar de olijfgaarden terugkeren...

Ik klap in mijn handen... De echo... Mannen... Niemand...

Plotseling, een hard en doordringend lawaai dat zich snel verplaatst... Mijn hart klopt me in de keel. Ik verstop me, samen met Platero, onder de oude vijgenboom...

Ja hoor, daar komt-ie. Een roodbruine stier, heerser over de ochtend, stormt snuivend en loeiend voorbij, waarbij hij alles vertrapt wat hij op zijn weg tegenkomt. Hij houdt even stil op de heuvel en vult de vallei tot aan de hemel met een kort en verschrikkelijk gebrul. De spreeuwen, die geen angst hebben, blijven tegen de roze lucht langstrekken met een geluid dat door het bonzen van mijn hart wordt overstemd.

In een grote stofwolk, die de zon, die al tevoorschijn komt, met koper kleurt, rent de stier tassen de agaven door naar beneden, naar de put. Hij drinkt even en stormt dan, trots en triomfantelijk, grootser dan het land dat hem omgeeft, weer heuvelopwaarts, aan zijn horens de resten van druivenplanten, om uiteindelijk op te lossen tussen mijn vorsende blik en de verblindende zonsopgang, van puur goud nu.

*****

Novemberidylle

Wanneer Platero 's avonds van het land terugkeert met zijn slappe lading pijnboomtakken voor de oven, verdwijnt hij bijna onder die enorme berg afhangend groen. Zijn pasjes zijn klein, aaneengesloten, zoals die van de circusacrobate op het koord, fijn en speels... Het lijkt alsof hij niet loopt. Zo

met zijn oren recht overeind, zou je hem voor een slak houden onder zijn huis.

De groene takken, takken die, trots, de zon, de geelvinken, de wind, de maan, de kraaien droegen - afschuwelijk! daar aan die bomen zaten ze vast, Platero! - slepen, armetierig, door het witte stof van de droge paden in de schemer.

Een koude, mauve lieflijkheid legt rond alles haar aureool. En in het land, dat al naar december loopt, begint de frêle deemoed van de afgeladen ezel, net als een jaar geleden, iets goddelijks te krijgen...

****

De witte merrie

Ik ben bedroefd, Platero... Moet je luisteren; terwijl ik door de Calle de las Flores liep, zag ik ter hoogte van la Portada op dezelfde plek waar de bliksem de tweelingkinderen heeft gedood, de witte merrie van de Dove dood liggen. Een paar bijna blote meisjes stonden stil om haar heen. Purita, de naaister, die langs kwam gelopen, vertelde me dat de Dove de merrie vanmorgen naar de paardenslager had gebracht, omdat hij er schoon genoeg van had haar nog langer eten te moeten geven. Je weet wel dat de arme ziel net zo oud was als don Julián en even onbeholpen. Ze zag niks en hoorde niks en kon bijna niet meer lopen... Rond twaalf uur stond de merrie weer voor de deur van haar meester. Geïrriteerd greep hij een staak en probeerde haar met klappen te verjagen. Ze ging niet weg. Daarop heeft hij haar met de sikkel gestoken. De mensen kwamen toegesneld en temidden van vloeken en grappen vluchtte de merrie hinkend en struikelend de straat in. Jongetjes achtervolgden haar terwijl ze gilden en stenen gooiden... Tenslotte viel ze neer en werd ter plekke afgemaakt. Alsof jij en ik erbij waren, Platero, fladderde er een gevoel van medelijden boven haar: 'Laat haar toch in vrede sterven!' maar dat was slechts als een vlinder in het oog van een orkaan.

Nog steeds lagen toen ik haar zag de stenen naast haar, zij zelf al net zo koud. Eén oog stond wagenwijd open zodat het leek of ze, blind bij leven, nu ze dood was ergens naar keek. Dat witte oog was het enige wat er aan licht bleef in die donkere straat, waarboven de avondhemel, erg weids door de kou, betrok met heel kleine, roze schapenwolkjes...

****

Ketelmuziek

Werkelijk, Platero, ze zagen er schitterend uit. Doña Carnila ging in het wit en het roze gekleed, terwijl ze met bord en aanwijsstok les gaf aan een biggetje.

Hij, Satan, had een lege wijnzak in één hand en met de andere pikte hij een geldbuidel uit haar schort. Ik geloof dat die figuren Pepe el Polio en Concha la Mandadera ervoor gezorgd hebben dat er ik weet niet hoeveel oude kleren uit mijn huis zijn meegenomen. Voorop ging Pepito el Retratado, als pastoor verkleed, op een zwarte ezel, met standaard. Achteraan alle jochies uit de Calle de Enznedio, uit de Calle de la Fuente, uit de Carreteriabuurt, van het pleintje bij het gemeentehuis, uit het steegje van ome Pedro Tello, die eensgezind de maat sloegen op blikken, koebellen, pannen, vijzels, deksels en ketels, terwijl ze door de straten liepen in de volle maan.

Je weet wel dat doña Carnila drie keer weduwe is en zestig jaar, en dat Satan, ook weduwnaar, al is het slechts één keer, de tijd heeft gehad om de most van zeventig wijnoogsten achterover te kieperen. Je zou er deze nacht eigenlijk bij moeten kunnen zijn om te zien en te horen hoe achter de ramen van dat potdichte huis de affaire tussen hem en zijn nieuwe vrouw in woord en daad gestalte krijgt!

Drie dagen, Platero, zal die ketelmuziek voortduren. Vervolgens zal elke vrouw uit de buurt naar het altaar op het pleintje gaan, waar voor de beelden kaarsjes branden en dronkelappen rondansen, en meenemen wat van haar is. Daarna zullen die jochies nog een paar nachten doorgaan met hun lawaai. En dan, dan blijven enkel de volle maan en die affaire over...

*****

De zigeuners

Moet je eens naar haar kijken, Platero. Daar komt ze aan, door de straat, in de koperen zon, recht, fier, zonder jas, zonder op of om te kijken... Wat draagt ze haar voorbij schoonheid toch goed, nog altijd gracieus, als een eik in de winter, de gele omslagdoek rond haar taille en de blauwe strokenrok met witte stippen! Ze gaat naar het gemeentehuis, vergunning vragen om, zoals altijd, te kamperen achter het kerkhof

je herinnert je die smerige, rommelige tenten van de zigeuners wel, met hun vuren, hun kleurrijke vrouwen en hun zieltogende ezels die rondom van de dood lopen te vreten.

De ezels, Platero! De ezels van la Friseta staan vast al te trillen op hun poten, terwijl ze naar de zigeuners kijken achter de lage hekken van hun kralen! - Ik ben niet bang voor Platero, want om bij zijn stal te komen zouden de zigeuners eerst het halve dorp door moeten en bovendien kan Rengel, de veldwachter, het goed met mij vinden en ik met hem. - Maar voor de grap, om hem aan het schrikken te maken, zeg ik met holle, zware stem:

'Naar binnen, Platero, naar binnen! Ik ga het hek op slot doen, anders nemen ze je mee!'

Platero, die er zeker van is dat de zigeuners hem niet zullen roven, loopt op een drafje het hek door dat achter hem dichtvalt met veel lawaai van ijzer en

glas en schiet, terwijl hij springt en huppelt, als een pijl van de patio met de marmeren tegels naar die met de bloemen en daarvandaan de kraal in, in zijn dolle ren - de bruit! - de blauwe klimplant knakkend.

*****

De vlam

Kom eens wat dichterbij, Platero. Kom ... Hier hoef je heus geen manieren te hebben. De opzichter voelt zich gelukkig naast jou, want hij is een van de jouwen. Ali, zijn hond, daarvan weet je al hoeveel die om je geeft ... Om van mij maar niet te spreken, Platero! Wat zal het toch steenkoud zijn in die sinaasappelboomgaard! Je hoort het Raposo al zeggen: Lieve god, het is te hopen dat er niet al te veel sinaasappels bevroren vannacht!

Vind je het vuur niet heerlijk, Platero? Ik geloof niet dat er ook maar één naakte vrouw is die zich met die flakkerende vlammen kan meten. Welke losse haardos, welke armen, welke benen kunnen de vergelijking met deze gloeiende naaktheid doorstaan? Misschien dat de natuur geen betere uitdrukkingsvorm kent dan het vuur. Het huis zit potdicht en de nacht ligt eenzaam buiten; en toch zijn we veel dichterbij de natuur dan het land zelf, Platero, voor dit venster dat uitkijkt op de plutonische grot! Het vuur is het universum binnenshuis. Rood en oneindig, als het bloed uit een wond in ons lichaam, verwarmt en sterkt het ons, met al wat ons herinnert aan het bloed. Platero, wat is het vuur toch schitterend! Moet je eens kijken hoe Ali, die er zich bijna aan brandt, in de vlammen staart met zijn felle ogen wijdopen. Wat een vrolijkheid! We worden omhuld door dansend goud en dansende schaduwen. Het hele huis staat te dansen en maakt zich met soepele bewegingen nu eens kleiner dan weer groter, zoals Russen. Alle gestalten rijzen op uit het vuur, in een oneindige betovering: takken en vogels, leeuw en water, heuvel en roos. Moet je kijken; wijzelf dansen zonder het te willen op de muur, de vloer en het plafond.

Wat een waanzin, wat een dronkenschap, wat een genot! De liefde zelf lijkt hier gelijk aan de dood te zijn, Platero.

*****

Herstel

Vanuit de kamer met zwak, geel licht waar ik van mijn ziekte herstel, met zachte tapijten en kleedjes, hoor ik op straat, in het donker, als in een droom met een waas van sterren, lichtvoetige ezels voorbijgaan die van het land terugkeren, kinderen die spelen en schreeuwen.

Er laten zich grote, donkere ezelskoppen en fijne, kleine kinderhoofdjes vermoeden, die temidden van gebalk kerstliedjes zingen, glashelder en

zuiver. Het dorp moet gehuld zijn in de rook van gebrande kastanjes, de damp van stallen, de adem van vredige huizen ...

En mijn ziel, gelouterd, loopt over alsof er een straal hemels water uit de duistere rots van mijn hart spuit. Verlossende avond! Intiem uur, koud en warm tegelijk, vol van oneindige helderheid!

De klokken, daarboven, daarbuiten, weerklinken tussen de sterren.

Aangestoken, balkt Platero in zijn stal, die, op dit ogenblik dat de hemel zo nabij is, erg ver weg lijkt te zijn ... Ik huil, zwakjes, aangedaan en alleen, zoals Faust ...

*****

De oude ezel

...Aan het einde is hij zo moe

dat hij bij elke pas wankelt...

(Het ezeltje van de burgemeester van Los Vélez)

Algemeen liedboek

Ik weet niet hoe ik hier weg moet, Platero, wie zou die arme stakker daar toch achtergelaten hebben, moederziel alleen?

Hij is vast uit het slachthuis ontsnapt. Ik geloof dat hij ons hoort noch ziet. Je hebt hem deze ochtend hier al eerder zien staan op deze zelfde plek op de wal, onder de witte wolken, schonkig, treurig, ellendig, vol met zinderende vliegeneilandjes, in de stralende zon, een aanfluiting voor de schoonheid van deze wonderbaarlijke winterdag. Hij liep traag een rondje, als was hij richtingloos, om daarna met alle poten hinkend naar dezelfde plek terug te keren. Het enige wat hij intussen gedaan heeft is zich omkeren. Vanochtend stond hij naar het westen toe en nu naar het oosten.

Wat een blok aan het been is de ouderdom toch, Platero! Daar staat onze arme vriend dan, vrij maar zonder weg te lopen, ook al kondigt de lente zich aan. Of is hij soms al dood maar houdt hij zich staande, zoals Bécquer? Een kind zou zo zijn silhouet kunnen tekenen, onbeweeglijk tegen de avondhemel.

Zie je wel... Ik heb hem een duw willen geven en hij verzet geen poot... En hij reageert ook niet op mijn roepen... Het lijkt wel of de doodsstrijd hem wortel heeft doen schieten in de aarde...

Platero, hij zal omkomen van de kou, vannacht, op die hoge wal waar de noordenwind overheen blaast... Ik weet niet hoe ik hier weg moet; ik weet niet wat ik moet doen, Platero...

*****

De dageraad

In de trage winterochtend, wanneer de alerte hanen het eerste roze van de dageraad ontwaren en het galant begroeten, balkt Platero, die schoon genoeg heeft van het slapen, langdurig. Hoe lieflijk zijn ontwaken in het hemelse licht dat door de spleten van mijn slaapkamer dringt! Ik, evenzeer begerig naar de dag, denk aan de zon terwijl ik in mijn zachte bed lig. En ik denk aan wat er van die arme Platero zou zijn terechtgekomen wanneer hij in plaats van in mijn dichtershanden in handen van een van die houtskoolbranders gevallen zou zijn die midden in de nacht over de harde rijp van de eenzame paden trekken om pijnbomen uit de heuvels te roven, of in die van een van die slonzige zigeuners die hun ezels opschilderen, ze arsenicum geven en spelden in hun oren stoppen om ze rechtop te laten staan.

Platero balkt opnieuw. Zou hij weten dat ik aan hem denk? Wat kan mij dat nu schelen? In het aangename ochtendlicht is aan hem denken me even dierbaar als de dageraad zelf. En godzijdank heeft hij een stal warm en zacht als een wieg, mild als mijn denken.

*****

Bloemetjes

Voor mijn moeder

Toen oma Teresa stierf, vertelde mijn moeder, ijde ze in haar doodsstrijd over bloemen. Door ik weet niet welke associatie, Platero, met de gekleurde sterretjes uit mijn dromen van die tijd, ik was nog een klein kind, denk ik steeds wanneer ik me het weer voor de geest haal dat de bloemen uit haar ijlkoorts die van het ijzerhard waren, roze, blauw, paars.

Ik zie oma Teresa enkel door de gekleurde ruitjes van het patiohek waardoor ik naar de maan en de zon die blauw of donkerrood was keek, terwijl ze steeds over de blauwe bloemen in de potten of over de witte in de bedden gebogen staat. En ze keert haar gezicht daarbij nooit om - gewoon omdat ik me dat niet herinner - onder de felle middagzon van augustus of de donkere hemel van september.

In haar ijlkoorts riep ze volgens mijn moeder om een ons totaal onbekende tuinman, Platero. Wie dat ook zijn mocht, hij moest haar zachtjes meevoeren over een pad met bloemen, met ijzerhard. Over dat weggetje keert zij terug in mijn herinnering, die haar graag bij zich houdt, zoals zij zou hebben gewild, maar wel helemaal buiten mijn hart, alsof ze was gehuld in die fijne zijden doeken die ze altijd droeg, allemaal bezaaid met kleine bloemetjes, zusters evenzeer van de afgevallen heliotropen in de tuin net als de vallende sterretjes uit mijn kindernachten.

*****

Kerstmis

Kaarsvuur in de velden ... ! Het is kerstavond en een opaak, zwak zonnetje licht nauwelijks op aan de ongenaakbare hemel, zonder wolken, helemaal grijs in plaats van helemaal blauw, met een ondefinieerbaar geel schijnsel boven de horizon in het oosten ... Plotseling weerklinkt er een fel knappen van groene takken die beginnen te branden; vervolgens de dikke rook wit als hermelijn, en uiteindelijk de vlam, die de rook verdrijft en de lucht bevolkt met zuivere, vluchtige tongen, die haar lijken af te likken.

O de vlam in de wind! Roze, gele, mauve, blauwe geesten verdwijnen naar ik weet niet waar, zich door de bedekte, lage lucht borend, en laten een geur van verbrand hout achter in de kou! Velden van december, warm nu! Tedere winter! Kerstavond van de gelukkigen!

De cistrozen rondom beginnen slap te hangen. Het landschap trilt door de hete lucht en wordt gezuiverd als was het van golvend glas. En de kinderen van de opzichter, die geen kerststal hebben, scharen zich schamel en triest rond dat kaarsvuur om hun handen te warmen en gooien eikels en kastanjes in de vlammen, waar ze met een knal uit elkaar ploffen.

En daarna worden ze vrolijk, springen over het vuur dat al rood begint te gloeien in de schemer en zingen:

*... loop, Maria,
loop, Jozef...*

Ik breng Platero naar hen toe en geef hem hun om mee te spelen

*****

De straat aan de rivier

Hier, in dit grote huis, nu een kazerne van de guardia civil, ben ik geboren, Platero. Wat vond ik het heerlijk als kind en wat leek me dit schamele balkon, in mudejarstijl à la maestro Garfia, toch prachtig, met zijn gekleurde sterrenruitjes! Moet je eens door het hek kijken, Platero; de verrukking van mijn vroege kinderjaren, de seringen, wit en lila, en de blauwe klokjes die van het houten hekwerk afhangen dat met de jaren zwart geworden is, vormen daar achterin de patio nog altijd een lust voor het oog.

Platero, op deze hoek met de Calle de las Flores stonden aan het einde van de middag altijd de matrozen, met hun pakken in verschillende kleuren blauw, zoals de lappendeken van de velden in oktober. Ik weet nog dat ze me gigantisch leken; dat ik tussen hun wijde zeebenen door de rivier zag liggen daarbeneden, met zijn evenwijdige stroken water en moeras, het eerste schitterend, het laatste droog en geel; met een trage boot in die

prachtige andere rivierarm; met felle, vuurrode vlekken aan de westelijke hemel... Later verhuisde mijn vader naar de Calle Nueva, omdat de matrozen altijd met een getrokken mes rondliepen, jongetjes elke nacht de lamp en de bel van onze portiek vernielden en er op de hoek altijd een harde wind stond...

Vanaf het dakterras kun je de zee zien. En nooit zal ik die nacht vergeten dat ze ons, kinderen, trillend en angstig, met z'n allen mee naar boven namen om naar dat Engelse schip te kijken dat op de zandbank in de monding van de rivier lag te branden...

*****

De winter

God zit in zijn glazen paleis. Ik bedoel dat het regent, Platero. Het regent. En de laatste bloemen die de herfst hardnekkig aan haar dorre takken heeft laten zitten, raken vol met diamanten. In elke diamant een hemel, een glazen paleis, een God. Kijk eens naar deze roos; binnenin draagt ze een andere roos van water en wanneer je aan haar schudt, zie je? valt die nieuwe, glanzende bloem af, als haar ziel, en wordt die slap en treurig, net als de mijne.

De regen moet je net zo blij maken als de zon. Kijk toch eens vlug hoe gelukkig de kinderen, energiek en blozend, op blote benen in hem rondrennen. Zie eens hoe die zwerm mussen, met hels kabaal, de klimop in duikt, hun school, Platero, zoals Darbón, jouw dokter, zegt.

Het regent. Vandaag gaan we niet naar het land. Vandaag is een dag om de dingen eens rustig te beschouwen. Kijk eens wat een water er uit de regenpijpen komt. Kijk eens hoe schoon de acacia's worden, zwart al en nog steeds een beetje goudachtig; hoe in de greppel het bootje van de kinderen weer vlotkomt dat gisteren nog vastzat tussen de planten. Kijk nu eens hoe mooi in dat vluchtige, zwakke zonlicht die regenboog is die daar plotseling aan de hemel verschijnt en vaag iriserend vlakbij ons sterft.

*****

Ezelinnenmelk

De mensen lopen haastiger en hoesten in de stilte van de decemberochtend. Hard voert de wind het klokgelui voor de mis aan de andere kant van het dorp mee. De koets van zeven uur rijdt leeg voorbij... Opnieuw word ik wakker door het geluid van raamspijlen die trillen... Zou die blinde man, zoals elk jaar, daar soms weer zijn ezelin aan hebben vastgebonden?

De melkverkoopsters lopen snel heen en weer door de straat, met hun blikken kan tegen de buik, terwijl ze luidkeels hun witte schat aanprijzen in

de kou. Die melk die de ezelin van de blinde geeft is voor mensen met een verkoudheid.

Ongetwijfeld ziet die blinde, daar hij nu eenmaal blind is, niet hoe zijn ezelin er elke dag, elk uur verder op achteruitgaat, als het tenminste nog verder kan. Ze lijkt compleet de blinde vlek van haar meester te zijn... Op een middag toen ik met Platero door de Kloof van de zielen reed, zag ik de blinde, die in het wilde weg met een stok sloeg, achter die arme ezelin aanlopen; ze trachtte over het veld te ontkomen terwijl ze zich bijna zittend voortsleepte door het natte gras. Zijn stokslagen tegen een sinaasappelboom, op het waterrad en in de lucht waren minder hard dan zijn vloeken die, als ze vaste stof zouden zijn geweest, zo de grote toren van het kasteel hadden laten instorten... De arme, oude ezelin wilde niet meer drachtig worden en probeerde aan haar lot te ontkomen door als Onan het geschenk van een of andere hitsige ezel over de onvruchtbare aarde uit te storten... De blinde, die zijn leven in duisternis leeft door oudjes voor een stuiver of op de pof een bodempje ezelsnectar te verkopen, wilde dat de ezelin bleef staan en die vruchtbare gift, bron van zijn zoete medicijn, niet weg liet lopen.

En daar staat ze dan, die ezelin, haar ellende schurkend aan de raamspijlen, opnieuw een winter lang een schamele apotheek voor rokers, teringlijders en dronkelappen.

*****

Zuivere nacht

De witte dakterrassen met hun kantelen steken scherp af tegen de vrolijke blauwe lucht, die ijskoud is en bezaaid met sterren. De stille noordenwind, met haar zuivere, vlijmende kou, snijdt dwars door je heen.

Iedereen vindt het koud en verbergt zich in huis, alles goed dicht. Wij, Platero, jij met je dikke vacht en mijn deken, ik met mijn ziel, gaan stapvoets op weg door het klare, verlaten dorp.

Welk een geweldige innerlijke kracht stuwt me omhoog, als was ik een toren van ruw steen met een top van uitbundig zilver! Kijk eens wat een sterren! Het zijn er zoveel dat je er duizelig van wordt. Je zou zeggen dat de hemel een kinderwereld is, bezig een vurige rozenkrans van volmaakte liefde te bidden voor de aarde.

Platero, Platero! Ik zou mijn hele leven cadeau doen, en verlang niets liever dan dat jij dat ook doet met het jouwe, voor de zuiverheid van deze weidse januarinacht, eenzaam, helder en hard.

*****

De peterseliekroon

`Kijken wie het eerst is!'

De beloning was een prentenboek, dat mij de avond tevoren was toegestuurd uit Wenen.

`Kijken wie het eerst bij de viooltjes is?... Een... Twee... Drie!'

De meisjes stormden weg, vrolijk wit en roze, in de gele zon, Een ogenblik was in de stilte die hun geluidloos ingespannen ademhaling in de ochtend liet vallen, het trage slaan van de torenklok in het dorp te horen, het iele gezoem van een mugje op de pijnbomenheuvel, die vol met blauwe lissen stond, het stromen van het water in de beek... De meisjes waren bij de eerste sinaasappelboom, toen Platero, die daar liep te niksen, aangestoken door het spel, mee ging doen met de wedstrijd.

Zij, als ze tenminste niet wilden verliezen, konden niet tegensputteren, niet eens lachen...

Ik schreeuwde naar ze: `Platero die gaat winnen! Platero die gaat winnen!'

En jawel hoor, Platero kwam eerder dan wie ook bij de viooltjes en ging daar door het zand liggen rollen.

De meisjes kwamen onder gesmoord protest teruggelopen en onderwijl hezen ze hun kousen op en deden hun haar weer goed in een staart: `

Dat telt niet! Dat telt niet! Mooi niet! Mooi niet! Mooi niet, als je dat maar weet!'

Ik zei tegen ze dat Platero ditmaal had gewonnen en dat het eerlijk was om hem op een of andere manier een prijs te geven. En ja, dat ik dat boek, omdat Platero nu eenmaal niet kon lezen, dan wel voor hun volgende wedstrijd zou bewaren, maar dat Platero hoe dan ook een prijs moest krijgen.

Zij, al zeker van dat boek, sprongen en lachten, rood aangelopen: `ja! Ja! Ja!'
Toen bedacht ik, aan mezelf denkend, dat Platero de mooiste prijs had gewonnen met de inspanning zelf die hij geleverd had, zoals ik met het maken van mijn gedichten. En van wat peterselie die ik uit een bak naast de huisdeur plukte, vlocht ik een kroon en zette die, als vluchtige hoogste eer op zijn kop, als bij een Spartaan.

*****

Driekoningen

Wat waren de kinderen toch enthousiast deze avond, Platero! Het was onmogelijk om ze in bed te krijgen. Uiteindelijk hebben ze het niet weten vol te houden tot de drie Koningen komen en zijn ze door de slaap overmand, eentje in een leunstoel, een ander op de vloer, bij de vonkenvanger van de haard, Blanca op een krukje, Pepe op de vensterbank met zijn hoofd tegen de spijkers van het luik... En nu, diep verscholen in dat grensgebied van het leven, lijkt het of er een groot hart klopt, vol, gezond, de droom van hen allen, intens, magisch.

Voor het eten was ik met allemaal naar boven gegaan. - Wat een kabaal op de trap, waar ze anders 's avonds zo bang waren! Ik ben helemaal niet bang voor de Koningen, Pepe, en jij?' zei Blanca, die krampachtig mijn hand vasthield. - En daar op het balkon, tussen de citroenboompjes, hebben we alle schoenen neergezet. Nu, Platero, gaan Montemayor, tante, Maria Teresa, Lolilla, Perico, jij en ik ons verkleeden met lakens, spreien en oude hoeden. En om twaalf uur trekken we in een stoet met maskers en lampionnen voor het raam van de kinderen langs, we slaan op vijzels, blazen op trompetten en op die hoorn die in de kamer helemaal achterin het huis ligt. Jij loopt met mij voorop, ik ben Kasper en draag een witte baard van vlas en jij, als een schort, de Colombiaanse vlag, die ik heb meegenomen uit het huis van mijn oom, de consul... De kinderen, plots wakker geschoten, flarden van hun droom nog altijd in hun verbaasde ogen, staan in hun nachthemd voor het raam, bibberend en verwonderd. Daarna trekken we de hele nacht nog door hun droom heen en morgen, wanneer, laat al, het licht van de blauwe hemel door de luiken dringt en hen wakker maakt, rennen ze half aangekleed de trap op naar het balkon om al hun schatten in bezit te nemen. Vorig jaar hebben we vreselijk gelachen. Je zult nog wel zien hoeveel plezier we deze nacht hebben, Platero, mijn kameeltje!

*****

Mons-urium

El Monturrio, vandaag de dag. De rode heuveltjes die, met de dag triester door de zandafgravingen, vanuit zee van goud lijken en waaraan de Romeinen die schitterende, edele naam hebben gegeven. Via el Monturrio kom je, sneller dan langs het kerkhof, bij de windmolen. Waar je ook kijkt zijn ruïnes en in de wijngaarden daar halen de landarbeiders botten, munten en kruiken uit de grond.

...Met Columbus weet ik niet zo heel erg goed raad, Platero! Of hij ooit in mijn huis is geweest; of hij ter communie is gegaan in het Santa Claraklooster, of die palmboom of dat andere logement uit zijn tijd stammen... Hij laat ons in ieder geval nooit los en je weet wel welke twee fraaie cadeaus hij voor ons heeft meegebracht uit Amerika. Wie ik wel graag onder me voel, als een stevige wortel, zijn de Romeinen, die dat enorme bastion van het kasteel hebben gebouwd dat met geen mogelijkheid is te verwoesten en waarop zelfs het windvaantje van de Ooievaar niet kon worden gezet, Platero...

Nooit zal ik de dag vergeten waarop ik, heel klein nog, die naam hoorde: Mons-urium. Voor eens en altijd kreeg ik daardoor een heilig ontzag voor el Monturrio. Mijn weemoedig verlangen naar het beste, hoe triest voelde ik me toch in mijn armzalig dorp! bedroog zich maar wat graag met die zoete leugen. Op wie zou ik nog jaloers moeten zijn? Welke oudheid, welke ruïne - kathedraal of kasteel - zou ik nog nodig hebben om mijn eindeloos gepeins over de teloorgang van de hoop te stoppen? Ineens leek het of ik bovenop

een eeuwige schat zat. Moguer, gouden berg, Platero; je kunt tevreden leven en sterven.

*****

De wijn

Platero, ik heb je toch gezegd dat de ziel van Moguer het brood is. Nou, nee hoor. Moguer is als een stevig en helder glas dat het hele jaar onder een strak blauwe hemel op zijn gouden wijn staat te wachten. Wanneer september eenmaal is gekomen, en als de duivel geen roet in het eten gooit, wordt dat glas tot de rand toe gevuld met wijn en stroomt bijna altijd over als een goedgeefs hart.

Heel het dorp ruikt dan naar wijn, min of meer gulle wijn, en klinkt naar glas. Het is alsof de zon zich schenkt in vloeibare schoonheid en dat bijna voor niets doet, zuiver vanwege het genot in de klare ruimte van het witte dorp te zijn en zijn goede bloed wat te verhitten. In het licht van de ondergaande zon is elk huis, in elke straat, als een fles in de schappen van Juanito Miguel of el Realista.

Ik herinner me *De fontein van de indolentie* van Turner, dat met zijn citroengeel bijna helemaal geschilderd lijkt met jonge witte wijn. Zo is Moguer een fontein van wijn die net als het bloed bij elke wond steeds weer opwelt; een bron van droeve vrolijkheid die net als de aprilzon, ook al gaat die elke dag onder, elk jaar weer de lente op doet komen.

*****

De fabel

Van kindsbeen af, Platero, had ik instinctief een afkeer van de fabel met zijn moraal, evenals van de kerk, de guardia civil, stierenvechters en de accordeon. Die arme dieren die dwaasheden uitkramen door de mond van de fabeldichters leken me even weerzinwekkend als de dieren in de stinkende vitrines uit het lokaal voor natuurlijke historie. Elk woord dat ze zeiden, ik bedoel dat een snotterige, verzuurde en vergeelde mijnheer zei, leek me onecht, een retorisch trucje, doorgestoken kaart. Later, toen ik in het circus in Huelva en Sevilla gedresseerde dieren zag, keerde de fabel, die, net als de dictees en de prijzen op mijn vroegere school, in de vergetelheid was weggezakt, weer terug als een akelige nachtmerrie uit mijn jeugd.

Pas toen ik volwassen was, Platero, heeft een fabeldichter, Jean de la Fontaine, over wie je me zo vaak en steeds opnieuw hebt horen praten, me verzoend met sprekende dieren; en soms leek het me of een gedicht van hem de kraai, de duif of de geit echt stem gaf Maar altijd sloeg ik de moraal over, die dorre staart, die grauwe as, die veer gelaten aan het slot.

Het is duidelijk, Platero, dat jij geen ezel bent in de gewone zin van het woord, noch volgens de definitie die het Woordenboek van de Spaanse Academie geeft. Toch ben je wel degelijk een ezel, zoals ik maar al te goed weet. Jij hebt jouw taal en niet de mijne, zoals ik niet de taal van de roos heb, noch die van de nachtegaal. Dus je hoeft heus niet bang te wezen, iets wat misschien wel in je opgekomen is tussen al die boeken van mij, dat ik je ooit zal opvoeren als sprekende held van een fabeltje, jouw welluidende woorden vervlechtend met die van de vos of de putter, om er uiteindelijk in cursieve letters de kille en ijdele moraal van het verhaal uit af te leiden. Nee, Platero...

*****

Carnaval

Wat zie je er vandaag toch prachtig uit, Platero! Het is carnavalsmaandag en de kinderen, die zich opzichtig hebben vermomd als stierenvechter, nar en tovenaer, hebben hem het Moorse tuig aangedaan, helemaal geborduurd, in rood, groen, wit en geel, met barokke arabesken.

Regen, zon en kou. De kleurige confetti wervelt over het voetpad in de snijdende avondwind en de vermomde mensen stoppen verkleumd hun blauwe handen weg waar ze maar kunnen.

Toen we bij het plein kwamen trokken wat als gekken verklede vrouwen in lange witte hemden, hun zwarte, loshangende haar versierd met kransen van groene bladeren, Platero in hun rumoerige kring en zijn hand in hand vrolijk om hem heen gaan draaien.

Platero, die weifelt, zet zijn oren recht overeind, steekt zijn kop in de lucht en probeert schichtig als een scorpioen die door het vuur is ingesloten overal een uitweg te zoeken. Maar omdat hij zo klein is, zijn die gekken niet bang voor hem en blijven, zingend en lachend, om hem heen draaien. Jongetjes die zien dat hij gevangen zit baken in de hoop dat hij gaat baken. Het hele plein is inmiddels één gigantisch concert van koper, gebalk, gelach, gezang, getrommel en gerammel...

Eindelijk doorbreekt Platero vastberaden als een man de kring en draaft, zijn overdadige tuig is op de grond gevallen, snikkend op mij af. Net als ik wil hij niets met carnaval te maken hebben... Voor dat soort dingen zijn wij niet geschikt...

*****

León

Langzaam loop ik met Platero, elk aan een kant van de stenen banken, over het Plaza de las Monjas, dat er op deze warme februariavond, met de zon die nu al aan het ondergaan is achter het ziekenhuis, verbleekt mauve in

goud, verlaten en vrolijk bij licht, wanneer ik plotseling merk dat er nog iemand bij ons in de buurt is. Als ik mijn hoofd omdraai, hoor ik duidelijk: don Juan... En León geeft me een klapje op de schouder.

Ja hoor, het is León, gekleed en geparfumeerd voor de muziek van vanavond, met zijn ruitjescolbert, zijn zwarte lakleren laarzen met witte veters, het groene zijden doekje dat uit zijn borstzak puilt en onder zijn arm de glimmende bekkens. Hij geeft me een klapje op de schouder en zegt tegen me dat God aan ieder van ons het zijne schenkt; dat, terwijl ik in de krant schrijf... hij, met dat goeie gehoor van hem, in staat is... `U weet wel, don Juan, de bekkens. .. Het moeilijkste instrument...

Het enige dat je zonder blad speelt...' - Dat als hij de jongens van Modesto wilde pesten, hij met dat goeie gehoor van hem de nieuwe stukken best zou kunnen fluiten nog voordat de band ze ging spelen. `U snapt... Iedereen kan wel wat ... U schrijft in de krant.. Ik ben sterker dan Platero... Voelt u hier maar eens...'

En hij laat me zijn afgeleefde kale hoofd zien waarop in het midden, als de Castilliaanse hoogvlakte, een harde meloen, verdroogd en oud, een grote bult eelt, overduidelijk zijn zware beroep verraadt.

Hij geeft me een klapje op de schouder, maakt een sprongetje en loopt weg, terwijl hij naar me knipoogt met zijn pokdalige gezicht en ik weet niet wat voor een pasodoble fluit, ongetwijfeld het nieuwe stuk van vanavond. Maar plotseling komt hij weer teruggelopen en geeft me een kaartje:

LEÓN
CHEF VAN DE SJOUWVERJONGENS
VAN MOGUER

*****

Bij de windmolen

Wat leek hij me destijds toch groot, Platero, deze plas, en hoe hoog dat amfitheater van rood zand! Was het dit water dat die ruige pijnbomen weerspiegelde die later mijn droom met hun beeld van schoonheid vulden? Was dit het balkon waarop ik ooit het helderste landschap van mijn leven zag, in een meeslepende muziek van zonlicht?

Ja hoor, de zigeunervrouwen zijn er en de angst voor de stieren komt terug. En ook is er, zoals altijd, een eenzame man - dezelfde? een ander? -, een dronken Kaïn die idiote dingen lalt wanneer we voorbijkomen, terwijl hij met zijn enige oog de weg aftuurt om te zien of er ook mensen aankomen... wat hij op een gegeven moment maar opgeeft... Er is de verlatenheid en er is de treurigheid, maar hoe fris de eerste en hoe dof de laatste! Voordat ik hem weer ben gaan bekijken, Platero, meende ik deze plek, verrukking van mijn kindertijd, te zien op een schilderij van Courbet en op een van Böcklin. Altijd heb ik de schittering die ervan uitging willen

schilderen, rood tegen de ondergaande zon in de herfst, zijn pijnboompjes weerspiegeld in die plas van glas die het zand ondergraaft... Maar er rest slechts, met herik versierd, niet tegen mijn verlangen bestand, als zijde-papier vlakbij een flakkerende vlam, een herinnering in het magische zonlicht van mijn kindertijd.

*****

De toren

Nee, jij mag de toren niet op. Jij bent te groot. Als het nu de Giralda van Sevilla was!

Wat zou ik toch graag willen datje naar boven kon! Vanaf het balkon bij de klok zie je de daken van het dorp al, wit met veranda's van gekleurd glas en indigoblauwe potten vol bloemen. Daarna zie je bij het zuidelijke balkon, dat kapot is gegaan toen ze de grote klok omhooghesen, de binnenplaats van het kasteel, bodega Diezmo en aan de kust de zee. Nog hoger, waarde klokken hangen, zie je vier dorpen en de spoorlijn die naar Sevilla loopt en het spoor dat van Riotinto komt en de kapel van de Maagd van la Pefia. Dan moet je je ophijsen aan een ijzeren staaf en daar zou je dan de voeten kunnen aanraken van Santa Juana, dat beeld waar de bliksem ingeslagen is, en je kop, als je hem door het deurtje in de koepel zou steken, midden tussen het witblauw van de tegeltjes die de zon goud doet opvlammen, zou de kinderen die stierenvechtertje spelen op het kerkplein verbaasd doen opkijken en vandaar zou hun gejubel, scherp en duidelijk, naar je opstijgen. Van hoeveel triomftochten moet jij wel niet afzien, arme Platero! Jouw leven is even eenvoudig als het korte paadje naar het oude kerkhof!

*****

De ezel van de zandverkoper

Kijk, Platero, de ezels van Quemado; traag, lusteloos, met hun puntige lading nat, rood zand, waarin, als in het hart, de groene olijventak gestoken zit om ze mee te slaan...

*****

Madrigaal

Moet je eens naar haar kijken, Platero. Ze heeft, zoals het circuspaardje door de piste doet, drie rondes door de hele tuin gemaakt, wit als de lichte, unieke golf van een lieflijke lichtzee, en is de muur weer over gefladderd. Ik stel me haar voor in de hondsroos die aan de andere kant staat en bijna zie ik haar dwars door de kalk heen. Moet je eens kijken. Daar is ze weer.

Eigenlijk zijn het twee vlinders; een witte, zij, en een zwarte, haar schaduw. Er bestaat, Platero, een schoonheid die overal uitspringt en die zich niet door een andere schoonheid laat wegdrukken. Zoals in jouw gezicht de ogen het meest betoverend zijn, zijn de sterren dat 's nachts en de roos en de vlinder 's ochtends in de tuin.

Platero, kijk toch eens hoe prachtig ze fladdert! Wat een vreugde moet haar dat wel niet geven zo te fladderen! Het is voor haar vast wat voor mij, als echte dichter, het genot van het vers is. Alles ligt vervat in haar fladderen tussen haar zelf en haar ziel, en je zou denken dat er niets anders is in de wereld, in de min bedoel ik, dat haar interesseert.

Stil, Platero... Moet je eens naar haar kijken. Wat een genot haar zo te zien fladderen, puur en zonder enige retoriek!

*****

De dood

Ik vond Platero op zijn bed van stro, zijn ogen wit en triest. Ik liep op hem af, aaide hem terwijl ik tegen hem praatte, en wilde dat hij opstond...

De arme ziel bewoog wild met zijn hele lijf en probeerde op één knie overeind te komen... Dat lukte hem niet... Daarop heb ik zijn poot over de vloer gestrekt, hem opnieuw zachtjes geaaid, en zijn dokter laten komen.

De oude Darbón liet, toen hij Platero zo zag liggen, zijn tandeloze mond wagenwijd openvallen en zijn pafferige hoofd als een slinger heen en weer gaan op zijn borst.

Dat ziet er niet zo best uit, hé?'

Ik weet niet wat hij antwoordde... Dat die ongelukkige doodging... Niets...

Dat iets hem pijn... Dat ik. weet niet wat voor een giftige wortel... Uit de grond, tussen de planten...

's Middags was Platero dood. Zijn wattige buik was opgezwollen als een ballon en zijn poten, stijf en bleek, staken in lucht. De krulletjes van zijn vacht leken wel op dat door motten aangetaste vlashaar van oude poppen dat als je er met je hand langs strijkt met een stoffige treurnis afvalt...

In de stille stal, elke keer opvlammend wanneer ze door de bundel zonlicht van het raampje vloog, fladderde een prachtige driekleurige vlinder rond...

*****

Weemoed

Platero, jij ziet ons, nietwaar?

Is het echt waar dat je ziet hoe het heldere, frisse water van het rad lacht in de vredige stilte van de boomgaard; hoe in het laatste licht de nijvere bijen rond de groene en mauve rozemarijn zwermen, roze en goud in de zon die nog steeds de heuvel laat opvlammen?

Platero, jij ziet ons, nietwaar?

Is het echt waar dat je over de rode heuvel van de Oude Bron de ezeltjes van de wasvrouwen ziet trekken, moe, hinkend en triest in de onmetelijke zuiverheid die aarde en hemel verenigt . in één enkel schitterend kristal?

Platero, jij ziet ons, nietwaar?

Is het echt waar dat je de kinderen wild ziet rennen tussen de cistrozen, hun takken overdekt met bloemen als was er een lichte zwerm vaalwitte vlinders met rode stippen op neergestreken?

Platero, jij ziet ons, nietwaar?

Platero, is het echt waar dat jij ons ziet? Ja, jij ziet mij. En ik meen te horen, nee, echt, echt, ik hoor hoe in het heldere licht van de ondergaande zon jouw teder, klagelijk gebalk opklinkt om de hele vallei van de wijngaarden lieflijkheid te schenken ...

*****

De speelgoeidezels

Ik legde het zadel, het bit en het tuig van die arme Platero op de houten speelgoeidezels en bracht alles naar de grote graanschuur, naar de hoek waar de vergeten wiegen van de kinderen staan. De graanschuur is groot, stil en zonnig. Vandaaruit kun je heel het land rond Moguer zien: de windmolen, rood, aan de linkerkant; recht ertegenover, midden tussen de pijnbomen, Montemayor, met zijn witte kapelletje; achter de kerk, de verscholen tuin van la Pina; in het westen de zee, met hoge, glinsterende golven in de harde, zomerse wind.

In de vakantie spelen de kinderen altijd in de graanschuur. Ze spelen treintje met een eindeloze rij liggende stoelen; voeren toneelstukjes op met hoedjes van kranten beschilderd met oker; spelen kerkje, schooltje ...

Soms gaan ze op die ziellose speelgoeidezels zitten en draven, druk en onstuimig met armen en benen bewegend, door het veld van hun dromen: 'Hop, Platero! Hop, Platero!'

*****

Melancholie

Vanavond ben ik met de kinderen het graf van Platero wezen bezoeken, dat in de tuin van la Pifia ligt, aan de voet van die volle, vaderlijke pijnboom.

Rondom had april de vochtige aarde versierd met grote gele lissen.

De geelvinken zaten daarboven te zingen, in de groene koepel, waarover helemaal een weerschijn lag van het blauwe zenit, en hun fijne, schitterende en vrolijke trillers stegen op in de gouden lucht van de zoele avond, als een heldere droom van nieuwe liefde.

Toen we eenmaal bij het graf waren gekomen hielden de kinderen op met schreeuwen. Stil en ernstig, hun glanzende ogen op de mijne gericht, overstelpten ze me met alle mogelijke vragen.

'Platero, mijn vriend!' zei ik tegen de aarde, 'als jij, zoals ik denk, nu op een veld in de hemel loopt, met op je zachte rug jonge engelen, ben je me misschien allang vergeten. Platero,

zeg me eens: herinner je je mij nog wel?'

En alsof het een antwoord was op mijn vraag fladderde er voortdurend een vrolijke witte vlinder, die ik eerst niet gezien had, als een ziel van lis naar lis...

*****

Aan Platero In de hemel van Moguer

Lieve Platero, mijn ezeltje, met jouw lichte draf heb je mijn ziel - enkel mijn ziel! - zo vaak meegevoerd over die paden verscholen tussen cactussen, kaasjeskruid en kamperfoetie; nu, nu je het kunt begrijpen, draag ik dit boek dat over jou gaat op aan jou.

Het richt zich tot jouw ziel, die al in het Paradijs vertoeft, via de ziel van onze landschappen rond Moguer, die vast ook al naar de hemel is gegaan samen met die van jou; het draagt op zijn papieren rug mijn eigen ziel, die, op weg tussen de bloeiende braamstruiken die naar de hemel reiken, elke dag vriendelijker, vreedzamer, zuiverder wordt.

Ja, ik weet, wanneer ik in de avondschemering temidden van wielewalen en oranjebloesem traag en bedachtzaam door de verlaten sinaasappelboomgaard naar de pijnboom ben gelopen die jouw dood wiegt, dat jij, Platero, gelukkig in je veld van eeuwige rozen, ziet hoe ik daar bij de gele lissen stilsta die jouw ontbonden hart heeft doen ontluiken.

*****

Platero van karton

Platero toen een jaar geleden, een flink stuk van dit boek dat ik ter herinnering aan jou schreef de mensenwereld is ingegaan, heeft een vriendin van jou en van mij me deze Platero van karton cadeau gedaan. Zie je hem vandaaruit? Moet je eens kijken: hij is half grijs en half wit; heeft een zwart met rode bek, vreselijk grote en vreselijk zwarte ogen; draagt tegen elke flank- een bak van klei waarin zes bloempotten zitten met bloemen van

zijdepapier, roze, wit en geel; beweegt zijn kop en loopt, op een indigo geschilderde plank gemonteerd, op vier primitieve wielen.

Omdat hij me aan jou deed denken, Platero, ben ik langzamerhand aan dit speelgoedzeltje gehecht geraakt. Iedereen die mijn werkkamer binnenkomt zegt glimlachend Platero tegen hem. Als iemand het iet weet en mij vraagt wat dat is, zeg ik tegen hem: dat is Platero. En ik ben van binnen zo erg aan die naam gewend geraakt dat ik nu zelf geloof, hoewel ik alleen ben, dat jij het bent en vertederd naar hem kijk.

Jij? Wat vergeet het hart van een mens toch snel! Deze Platero van karton lijkt me nu meer Platero te zijn dan jijzelf, Platero...

Madrid, 1915

*****

Aan Platero, in zijn geboortegrond

Eventjes, Platero, kom ik wat mijmeren bij jouw graf. Ik heb niet geleefd. Er is niets gebeurd. Jij leeft en ik met jou... Ik kom alleen. De jongens en meisjes zijn al mannen en vrouwen geworden. Het ongeluk heeft zich definitief over ons drieën uitgestort - dat weet je al - en op de ravage staan wij nog overeind, eigenaren van de grootste rijkdom: die van ons hart.

Mijn hart! Hopelijk hebben zij beiden genoeg aan hun hart zoals ik genoeg heb aan het mijne. Hopelijk denken ze op dezelfde manier als ik. Maar nee; het zou beter zijn wanneer ze helemaal niet dachten... Op die manier worden ze tenminste niet aan mijn gemene streken, mijn cynische woorden, mijn beledigingen herinnerd.

Met welk een vreugde, hoe gemakkelijk vertel ik jou deze dingen die niemand anders mag weten!... Ik zal mijn manier van doen veranderen zodat mijn heden heel mijn leven wordt en hun slechts herinnering lijkt; zodat een wolkenloze toekomst hun een verleden laat even groot als een zorgeloos viooltje in de schaduw en met net zo'n kleur en zo'n zachte geur.

Jij, Platero, bent er alleen in het verleden. Maar wat doet voor jou, die in de eeuwigheid leeft, het verleden er nog toe, jij die, zoals ik hier op mijn hand, op je poot, bloedrood als het hart van de eeuwige God, de zon van elke ochtend houdt?

Moguer, 1916

*****

bron:

Jiménez, Juan Ramón, Platero en ik. Een Andalusische Elegie. Vertaald uit het Spaans en van een nawoord voorzien door M. Vanderzee, Utrecht 2005 (Uitgeverij Ijzer)